

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
2025 YILININ NİSAN AYINDA ÜLKEMİZDE GERÇEKLEŞEN ZİRAİ
DON OLAYININ SONUÇLARININ ARAŞTIRILMASI, ÜRETİCİLERİN
VE TARIMSAL ÜRÜNLERİN UĞRADIĞI ZARARLARIN TESPİTİ VE
GELECEKTE YAŞANABİLECEK BENZER OLAYLARIN ETKİLERİNİN
EN AZA İNDİRİLMESİ İÇİN ALINMASI GEREKEN TEDBİRLERİN
BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613)
TOKAT VE AMASYA ÇALIŞMA ZİYARETİ TUTANAKLARI

-----0-----

29 Haziran 2025 Pazar

-----0-----

- Tokat'ta yapılan Tokat ve Amasya İl Tarım ve Orman Müdürlüklerinin Sunumu ve İstişare Toplantısı
- Amasya-Ziyaret Kasabası Çalışma Ziyareti

29 Haziran 2025 Pazar
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 10.30
BAŞKAN: Adem KORKMAZ (Burdur)
BAŞKAN VEKİLİ: Bülent TUFENKCI (Malatya)
SÖZCÜ: Nilgün ÖK (Denizli)
KÂTİP: Mehmet Celal FENDOĞLU (Malatya)
----- 0 -----

(Tokat ve Amasya Valiliği İl Tarım ve Orman Müdürlüğü Sunumu ve İstişare Toplantısı)

TOKAT VALİSİ ABDULLAH KÖKLÜ - Çok Değerli Komisyon Başkanımız, çok kıymetli milletvekillerimiz, çevre illerden gelen değerli bürokrat arkadaşlarımız, kıymetli misafirler; hepiniz Tokat'ımıza hoş geldiniz.

Bu Komisyon zirai don olaylarının araştırılması amacıyla ilimizi teşrif etti, biz de onları burada misafir etmekten mutluluk duyuyoruz.

Tekrar hoş geldiniz.

Kısaca, Tokat'ın tarım varlığından bahsetmek istiyorum.

74 bin hektar alana sahip 8 büyük ovamız var. Hemen hemen bütün ürünlerin yetiştiği -belki narenciye ürünlerinin birkaç tanesi hariç- çok büyük bir alana sahibiz; dolayısıyla, ovalarıyla, yiyecek sebze ve meyveleriyle Türkiye'nin en önemli aktörlerinden biri durumundayız. Bağ yaprağında, bağcılıkta, üzümde zaten Türkiye'de öndeyiz; onu herkes biliyor ama maalesef bu sene tüm Türkiye'de olduğu gibi burada da bir kayıp yaşandı. İnşallah, önümüzdeki yıllara dönük telafi edici hem önlemler hem de belki çiftçilerimizi daha çok bilinçlendirme yoluna gideceğiz.

Burada, tarım alanlarında 280 bin hektar tarla bitkileri ürünü yetişiyor. 15 bin hektar alanda soğan ve domates başta olmak üzere sebze üretimi, 19 bin hektar alanda ise meyve üretimi yapılıyor; meyve üretimi alanlarının yüzde 40'a yakınına da bağ ve üzüm oluşturunuyor. Hani, ilçemizde belli yerlerde fındık da var Karadeniz'in alt tarafında olmamız sebebiyle. Dolayısıyla, birçok ürünü yetiştirme durumundayız. Belki bu soğuklar bizi endüstriyel ürünler anlamında bir miktar zarara soktu; ondan dolayı bu sene, maalesef, bir miktar zarardayız. Türkiye'de 36 ili etkilemişti, biliyorsunuz, nisan ayında; biz de en çok etkilenen illerden biri oluyoruz. Ciddi zararlar gördü, en son Tarım Müdürlüğümüzle yaptığımız istişarelerde yüzde 75'in üzerinde zararımız var diye istişare etmiştik. Zirai don olaylarına karşı, tarım teşkilatımızla, olayın başladığı andan itibaren hızlı bir müdahale oldu. Bu müdahale neticesinde gerekli çalışmalarımızı, Bakanlığın telafi edici çalışmalarının altyapısını İl Müdürlüğümüz hazırladı. İnşallah, bundan sonra da çiftçilerimize destek olmaya devam edeceğiz.

Ben sözü fazla uzatmamak için, tekraren, ilimize teşrif eden Komisyon üyelerimize, milletvekillerimize ve diğer illerden gelen bürokrat arkadaşlarımıza hoş geldiniz diyorum. Toplantımızın hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Sayın Başkanımıza sözü bırakıyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Sayın Valim, Türkiye Büyük Millet Meclisimizin Komisyon üyeleri ve bölgemizin değerli milletvekilleri, Kıymetli Belediye Başkanımız, üniversitemizin Rektörü, siyasi partilerimizin il başkanları, belediye başkanlarımız ve sivil toplum örgütlerimizin, ziraat odalarımızın ve bugün Amasya ve Tokat ilinden bu programa iştirak ederek toplantımıza bilgi ve fikirleriyle destek olmak üzere, görüş bildirmek üzere katılmış hazırun, il müdürlerimiz; ben de hepinize saygılar sunuyorum.

Meclisimizde, özellikle nisan ayında gerçekleşen zirai don olayından sonra bütün partilerin ortak önergesiyle kurulmuş, zirai donun araştırılması ve sonraki dönemlerde ortaya çıkabilecek zirai don ve benzeri durumlar karşısında alınması gereken önlemlerin araştırılması ve incelenmesi amacıyla kurulmuş olan Komisyonumuzun çalışmalarına devam ediyoruz. Neredeyse Anadolu'muzu dört bir taraftan bizatihi hem şehir toplantıları yaparak hem de zirai dona muhatap olmuş, maruz kalmış bahçelerimizi yerinde ziyaret ederek, bizzat gözlemler de yaparak teknik bilgi, rapor ve gözlemleri bir araya getirdiğimiz bir çalışma usulü güdüyoruz. Bir adım daha öteye giderek önümüzdeki hafta 2 kritik konuda da teknik ve akademik nitelikte çalıştay da planlıyoruz; buradan elde ettiğimiz sonuçlarla da inşallah raporumuzu hazırlayıp hem Meclisimizle hem ilgili kurumlarımızla hem de ülke kamuoyuyla da paylaşma noktasındayız. Tabii, bir araştırma Komisyonuyuz, bir icrai ya da bütçe imkânımız yok ama milletin vermiş olduğu vekâlete istinaden, bu konuya olan Meclisimizin hassasiyetini temsil etmek ve önemli gördüğümüz konuları da gündeme taşımak gibi önemli bir sorumluluğumuz var.

Özellikle bu programda şunu açıkça ifade edebiliriz ki bundan sonra inşallah -Bakanlığımız da bunu konuşmaya başladı- şu anda Türkiye'deki tarımsal sigorta sisteminin masaya yatırılması gerektiği noktasında net bir tablo çıktı önümüze. TARSİM'imiz şu anda bir sigorta sistemi, TARSİM sigortası. Yani, burada TARSİM yetkililerine ne kadar kızsak kızalım neticede bir mevzuat var ve bir sistem var, işliyor ve bu sistem üzerinden, hizmetlerin az ya da çokluğu üzerinden bir değerlendirme yapıyoruz ama sistemin yasal bir tabanı var ve bu taban üzerinde şu anda TARSİM'e ne dersek diyelim, onların bize vereceği cevap üç aşağı beş yukarı belli; onun için, bu konunun mesela bu zirai don vesilesiyle önemli bir şekilde gündeme gelmiş olmasının da önemli olduğunu düşünüyorum.

Komisyonumuza bugün bizimle beraber iştirak edenler: Denizli Milletvekilimiz, Komisyon Sözcümüz Nilgün Ök Hanımefendi aramızda; yine, Antalya Milletvekilimiz Şerafettin Kılıç Ağabey burada; Düzce Milletvekilimiz Ercan Öztürk burada; yine, Kahramanmaraş Milletvekilimiz Mevlüt Kurt burada; Niğde Milletvekilimiz Ömer Fethi Gürer Bey ve Tekirdağ Milletvekilimiz İlhami Özcan Bey burada; yine, hem Tokat Milletvekilimiz hem de Zirai Don Komisyonu üyemiz Cüneyt Aldemir Bey burada; bunun dışında, yine, benim gördüğüm kadarıyla Mustafa Arslan Ağabey burada; Amasya Milletvekilimiz Reşat Bey burada ve Kadim Bey burada. Yani, milletvekilleri olarak bizler de milletin her meselesinde olduğu gibi, her derdinde olduğu gibi sahada bu sorumluluğumuzu bizatihi yerine getirmenin gayreti içerisinde olacağız.

Şimdi, tabii, biz arzu ediyoruz ki buraya katılan herkes düşüncelerini ifade etsin; onun için, sunumlarımızın, özellikle il müdürlerimizin yapacağı sunumların özetle ana sunum olmasını istiyoruz yani biraz detaylı, ilin ekonomik verilerini de içeren uzun sunumlar güzel oluyor ama bir müddet sonra zaman sıkışınca "Ben de bir şey söyleyeyim." demek isteyenlere zaman kalmayabiliyor. Yani, süre sınırimiz yok ama zamanımız sınırlı, onu demeye çalışıyorum. Konuşacak arkadaşlarımızın da bir müddet sonra -eyvallah, kendi açılarından konuyu anlatmak isteyebilirler ama- çok tekrara düşmeden, hani, aynı şeyler söyleniyorsa artık aynı şeyleri söylemeden... Biz dinleyeceğiz yani biz burada kimsenin sözünü kesecek ya da "yeter" falan diyecek hâlimiz yok çünkü biz milleti dinlemek üzere çıktık bu yollara ama dediğim gibi, zamanı da... Çünkü program akıyor; buradan sahaya çıkacağız, oradan Amasya'ya gideceğiz, Amasya'da da yine saha çalışmalarımız var ve gece yolculuğumuza devam edeceğiz.

Şimdi, Tokat Tarım İl Müdürümüz konuşacaklar.

Buyurun Sayın Müdürüm.

Müdürüm, ana konuyu özellikle sizden alırsak sevinirim.

TOKAT İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ ORHAN ŞAHİN - Sayın Komisyon Başkanım, Sayın Valim, sayın milletvekillerim, sayın belediye başkanlarım, Sayın Rektörüm, çok değerli odalarımızın başkanları, çok değerli muhtarlarım, çok değerli üreticilerimiz; Sayın Valim de ilimizle ilgili, tarımsal verilerle ilgili bilgileri verdi. Ben direkt don hadisesinden en fazla etkilenen meyvecilikle ilgili bilgileri sizlere aktarmaya çalışacağım.

İlimizde yaklaşık 190 bin dekar meyvecilik alanı mevcut olup ÇKS'ye kayıtlı alanımız 107 bin dekadır. Meyvecilik alanlarımızın yaklaşık yüzde 56'sının ÇKS'ye kayıtlı olduğu bilgisini vermek istiyorum. İlimizde, sırasıyla, bağ yani üzüm meyveciliğinin yüzde 37'sini kapsamakta; yüzde 23 ceviz alanımız bulunmaktadır; 3.074 hektar alanla fındık 3'üncü sıradadır; onları sırasıyla kiraz, elma, şeftali, vişne ve diğer meyvecilik ürünlerimiz takip etmektedir. Burada özellikle şunu vurgulamak istiyorum: Meyvecilik alanlarımızdaki ÇKS'ye kayıtlılık oranımız yüzde 56, toplam meyvecilik alanımız ise 190 bin hektar.

Burada, özellikle dondan etkilenen ürünlerimizdeki TARSİM bilgisini de verecek olursak, bu oranımız çok düşük. 871 üreticimiz 3.584 dekada meyve alanı için don tarım sigortası yaptırmıştır.

Burada da yıllara göre TARSİM poliçe miktarlarını bildirmek istiyorum: Son 2025 yılının ilk beş ayında da ilimizde bitkisel ürünle ilgili 46.136 poliçenin, burada da yaklaşık 295 bin dekar alanın sigortalı olduğunu söyleyebiliriz.

Biz don hadisesinden önce ne yaptık, don hadisesi olduktan sonra ne yaptık, kısaca da ondan bahsetmek istiyorum size. Bildiğiniz gibi, meteorolojik verilere göre 10-11 Nisan tarihlerinde biz Meteoroloji Bölge Müdürlüğümüzden bu bilgileri aldığımızda SMS yoluyla ve Bakanlığımız ve İl Müdürlüğümüz sosyal medya hesaplarından, "web" sitemizden çiftçilerimize gerekli bilgilendirmeleri yaptık. Hepinizin de malumu olduğu gibi, 12 Nisan gecesı süresi çok uzun ve eksi 2 ile eksi 15 derece arasında ilimizde yaklaşık on dört, on beş saat süren don hadisesi nedeniyle özellikle meyvecilik ürünlerimizde yüzde 75 ile yüzde 90 oranında zarar oluşmuştur. Biz, zararın meydana geldiği ilk gün Sayın Valimizin başkanlığında İl, İlçe Müdürlüklerimizle acil toplantı yaparak, don hadisesinin ertesi günü sahaya çıkarak ilk gözlemlerimizi Sayın Valimizle ve ilgili birimlerle paylaştık. İlk gözlemlerimizde, ilk günkü saha ziyaretimizde zaten -12'sinde- ilimizde meyve alanlarının çok büyük zarar gördüğünü gördük. Biz 12 Nisandan başlayıp 12 Mayıs'a kadar İl, İlçe Müdürlüğümüz teknik elemanlarıyla beraber saha gezilerimizi yaptık. 12 Mayıs'ta Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültesi konu uzmanlarımız ve Dekanımızla, Orta Karadeniz Araştırma Enstitümüzdeki teknik elemanlarımıza ve İl Müdürlüğümüzdeki teknik elemanlarımızla bir komisyon kurarak -size de sunduğum sunumun son sayfalarında bu raporlarımızın hepsi mevcut- burada toplantı yaparak hangi üründe ne kadar zarar olduğunu bir rapor hâline getirdik. Burada da özellikle bağlarda yüzde 75 ile yüzde 100; cevizde yüzde 100; özellikle ilimizi ilgilendiren kiraz, şeftali gibi yoğun olan ürünlerde de yüzde 75 ile yüzde 100 hasar olduğu tespit edilmiş ve komisyon kararı olarak alınmıştır. Bundan sonra da özellikle 14 Mayıs'ta Bakanlığımız Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğünden Daire Başkanımız, uzmanları ve Samsun Karadeniz Araştırma Enstitüsünden konu uzmanı arkadaşlarımızla "Don hadisesinden sonra meyvecilikte neler yapılacaktır?"la ilgili İl Müdürlüğümüzde toplantı yapıldı; daha sonra, burada, teknik elemanlar bilgilendirildi. Saha gezileriyle de biz çiftçilerimizi bundan sonra neler yapılacağı konularında bilgilendirdik. Daha sonra da bildiğiniz gibi, bu don zararından etkilenen ürünlerdeki tazmin konusunda, Sayın Cumhurbaşkanımızın ve Sayın Bakanımızın açıklamaları üzerine Bakanlığımız, tarım sigortası olan üreticilerimizin sigorta kapsamında zararlarının tazmin edilmesi, tarım sigortası olmayan üreticilerimizin zararlarının da tazmin edilmesi noktasında da sigorta yaptırmayan, Çiftçi Kayıt Sistemi'ne kayıtlı çiftçilerimizin zarar gören mahsullerinin üretimi için yaptıkları harcamaların hasar oranına göre karşılanmasıyla ilgili çalışma başlattı. Biz bu saha ziyaretlerimizde de çiftçilerimizi bu konularda bilgilendirdik. Nihai olarak da çiftçilerimizin bize müracaatını yaptığı 97.948 hektarlık zarar kısmının Tarım Bilgi Sistemi'ne bütün girişlerini tamamladık. Burada 8.786 çiftçimizin dilekçeleri alınarak işlemleri tamamlanmıştır. Şu anda, biz, sahada çiftçilerimizi bu don hadisesinden sonra neler yapılabilir, gelecek yıllarda ne gibi önlemler alınabilir -bunu çok uzun anlatmayacağım, raporlarımızda da var- konularında bilgilendirmeye devam ediyoruz.

Arz ederim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum Sayın Müdürüm.

ÇKS'si olmayanların oranı ne kadar?

TOKAT İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ ORHAN ŞAHİN - Yüzde 44, meyvecilikte.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yani hiç ÇKS yaptırmayanların oranı.

TOKAT İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ ORHAN ŞAHİN - Evet Sayın Başkan.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Tamam.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Burada bir şey sorabilir miyim? Bu yüzde 44'lük alan ticari anlamda iş yapmayan işletmeler mi yoksa ticari işletmeler de dâhil mi? Yani, bir üründen 5-6 ağacı olup bahçecilik yapanlar var ya, o tür mu bunlar yoksa bunlar da ticari işletme ama ÇKS yaptırmamış mı?

TOKAT İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ ORHAN ŞAHİN - Sayın Vekilim, burada bizim özellikle meyvecilik alanındaki parsel sayımız düşük. Özellikle onun oranını vermedim. Bağcılıkta ÇKS'ye kayıtlılık oranı yüzde 39. Mesela, bizim bağlarımız 2-3

dönüm. Çok, böyle, ticari amaçla yapanların yüzde 80-90'ı ÇKS'ye kayıt yaptırıyor. Yani, özellikle, bakın, burada vurgulayacak olursam, mesela kirazla ticari amaçlı bizim 4-5 köyümüzde ticari amaçlı kiraz üretimi yapılıyor, ihracata da gidiyor. Oradaki oranımız yüzde 73.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sevgili Müdürüm -TARSİM Bölge Müdürümüz burada- TARSİM yaptırma sayısı 2025'te düşmüş. 2024'te 70 bin. Acaba neden düştü, sebep ne? Bunu hiç araştırdınız mı?

TARSİM SAMSUN BÖLGE MÜDÜRÜ MEHMET HALİS YAMAK - Sayın Vekilim, 2025 daha henüz sonuçlanmadı.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sevgili Müdürüm, TARSİM yaptıran yaptırdı, bu saatten sonra kim TARSİM yaptıracak size? Buğdayı da biçildi, arpası da biçildi, artı, meyvelerin zaten yapılması gereken dönem bitti. Bundan sonra hangi çiftçi TARSİM sigortası yaptıracak?

TARSİM SAMSUN BÖLGE MÜDÜRÜ MEHMET HALİS YAMAK - Sayın Vekilim, mısır var, mısırdan dolayı biraz poliçelerimiz devam ediyor. Bir de bizim...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - 70 bin, 24 bin; üçte 1.

TARSİM SAMSUN BÖLGE MÜDÜRÜ MEHMET HALİS YAMAK - Sayın Vekilim, bizde ÇKS kaydıyla beraber başladığı için sigortalılık miktarı, genelde üretimimiz mesela bizim kasım ayında başlıyor efendim, kasım ayının ilk haftasında; bu veriler 1 Ocak itibarıyla olmuştur. Eğer 1 Kasımdan itibaren...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - "Beş aylık." diyor. Sevgili Müdürüm, bakın, ben şeyden konuşuyorum: Beş aylık, mayıs ayı itibarıyla TARSİM yaptıran çiftçinin rakamını verdi; ha, İl Müdürümüz yanlış veriyse bilemem.

TARSİM SAMSUN BÖLGE MÜDÜRÜ MEHMET HALİS YAMAK - Yok Sayın Vekilim, şöyle, yanlış değil. Şimdi, kasımdan ocağa kadar da sigorta yaptırılacak ya, hani, ÇKS kaydıyla başlıyor, kasım ve aralık, iki ay var ya, o iki ayda üretim büyük oluyor.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Bak, şimdi, yine kendinle çelişiyorsun, anlamış değilim. Bir yerde bir problem var fakat onu...

AMASYA ZİRAAT ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI MUSTAFA CEBECİ - Sayın Vekilim...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Buyur Başkanım.

AMASYA ZİRAAT ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI MUSTAFA CEBECİ - TARSİM'deki düşüklüğün sebebini çiftçiler olarak biz açıklayalım.

Geçen sene çok büyük bir kuraklık yaşadık biz Amasya olarak ve Amasya'da Tarım İl Müdürlüğü personelleri çıktılar, bütün sahayı gezdiler. Yüzde 70 ila yüzde 80 kuraklık tespit edilirken TARSİM yüzde 30 tespit etti; çiftçi de hâliyle yaptırmadı yani.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Muafiyet kesti.

AMASYA ZİRAAT ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI MUSTAFA CEBECİ - Tabii, yani, muafiyeti var bunun. Bu sebeple, özellikle de bizim Amasya Merzifon bölgemizde çok ciddi bir mağduriyet yaşandı, Amasya'da; bu sebepten dolayı... Mesela, Sayın Müdürümüz açıklama yaptılar, işte, meyve oranlarındaki TARSİM olayını; onlar da şuna emin olun, bankadan kredi kullananlar yaptılar. Yani, oranı da bir görseniz -biliyorsunuz zaten Sayın Vekilim- meyvecilikte özellikle de TARSİM'de çok, altından kalkılamayacak bir şekilde TARSİM ürün bedelinin yüzde 50'sini geçiyor pirim bedeli.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Bu konuyu sonra konuşacağız Başkanım, tekrar.

AMASYA ZİRAAT ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI MUSTAFA CEBECİ - Tamam Başkanım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Müdürüme soracağınız başka soru var mı?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Ben sormak istiyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Kısa ama yani çok uzatmayalım da Ömer Ağabey.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sayın Müdürüm, tarla bitkilerinde hasar tespiti yaptınız mı?

TOKAT İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ ORHAN ŞAHİN - Sayın Vekilim, biz teknik elemanlar ve araştırma enstitüsü, üniversitemizle tarla bitkilerinde sadece erkenci patateste -bu da bizim ilimizde Niksar ve Erbaa'yı etkiliyor- çok büyük bir zarar yok. Onu da şu şekilde...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Arpa mesela, arpada yaptınız mı?

TOKAT İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ ORHAN ŞAHİN - Arpada bizde yok Sayın Vekilim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yok mu?

TOKAT İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ ORHAN ŞAHİN - Yok.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Peki, bir de bir şey sorayım: ÇKS dışı alanlarda hasar tespiti yaptınız mı, ÇKS'li olmayan çiftçilerin alanlarında hasar tespiti yaptınız mı?

TOKAT İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ ORHAN ŞAHİN - Biz bir bölgeye çıktığımızda, Sayın Vekilim, ÇKS'li, ÇKS'siz değil, oradaki bütün şeyleri...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yani, bu ifadelerde hepsi var?

TOKAT İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ ORHAN ŞAHİN - Var. Şeker pancarında da Vekilim, bizim şeyimiz yok yani şu anda dondan... Sebze de ilimizde 1 Nisan, 15 Nisan ile 15 Mayıs arasında dikildiği için sebzeçilikte, sebze ve tarla bitkilerinde herhangi bir zararımız yok yani olsa da çok küçük.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum Müdürüm. Yine, konuda ihtiyaç olunca size dönüşler olur.

Şimdi, Amasya İl Tarım ve Orman Müdürümüzden bir durumu alalım.

AMASYA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ GÜROL ÇETİN - Sayın Valim, Sayın Komisyon Başkanım, Komisyonun kıymetli üyeleri, milletvekillerimiz, Belediye Başkanım, sivil toplum kuruluşlarının kıymetli üyeleri, Rektörüm, değerli hazrun; sekiz bin beş yüz yıllık geçmişiyle kültür ve medeniyet şehri olan, şehzadeler şehri olan, aynı zamanda bir tarım şehri olan Amasya'dan hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyon Başkanımızın dediği üzere, çok fazla belki uzatmak istemiyorum ama Amasya'nın tarımından da birkaç cümleyle bahsetmek gerektiğini düşünüyorum.

Amasya ilimiz toplamda 750 bin hektar araziye sahip; bunun 254 bin hektarı tarım arazisi. Mütevazı bir iliz, bu manada, tarımsal olarak ama etkili bir iliz; ben öyle düşünüyorum. Bunun birkaç sebebi var, en önemlisi sulama konusu. Bizim toplam 109 bin hektarımız sulanabilir durumda, yüzde 43'e tekabül ediyor. Dolayısıyla, tarımda, bildiğiniz gibi, sulama bir çarpan etkisi yapıyor; ondan dolayı da başarılı bir tarım yapılıyor ilimizde. Bunun yanında, değişik sektörlerde, başta seracılıktan, arıcılıktan tutun da meyvecilikte, süt konusunda, et konusunda, birçok konuda başarılı bir iliz; bu değişik alanlarda, değişik sektörlerde başarılı olmak da toplam başarıyı etkiliyor. Özellikle 6 tane büyük ovamız var, toplam 70 bin hektar alana sahip; hem sulanabilir hem de verimli araziler olmasından dolayı tarımsal alanda da etkili bir il olduğumuzu söyleyebiliriz.

Ben, böyle, kısaca bahsettikten sonra yine donla ilgili kısma geçmek istiyorum.

Meyve yetiştiriciliği ilimizde önemli bir başlık, özellikle Yeşilirmak havzasının Taşova'ya doğru giden kısmında yoğunlukla yapılmakta, merkezde yoğunlukla meyvecilik yapılıyor. Burada 300 metre ile 1500 metre arasında değişik rakımlarda yapılmasından dolayı da hasat geniş bir aralığa yayılıyor, yaklaşık iki ay boyunca meyve üretimi yapılabilir; bu da bizim ilimiz açısından bir avantaj sağlamaktadır. Toplam 90 bin dekar alanımız var meyvecilikte, bizim buradan elde ettiğimiz ortalama 120 bin rekolte var. Burada, hünnap üretiminde 1'inci sıradayız, kirazda 7'nci sıradayız, Amasya elması, hepinizin bildiği gibi, bizde, ayva üretiminde 8'inci sırada, şeftali ve Trabzon hurması üretiminde 14'üncü sırada yer almaktayız, cevizde de 16'ncı sıradayız.

Bu, kendi yaptığımız bir hesap; bundan da bahsetmek istiyorum hemen. 2024 verilerine göre tarımsal üretim değeri olarak ürettiğimiz ürünlerin karşılıklarını çarptığımızda 2024 yılı için yaklaşık 45,7 milyar TL'lik bir tarımsal hasılamız olduğunu görüyoruz.

Tokat Tarım İl Müdürümüzün de bahsettiği üzere, don olacağı Meteorolojiden bize bildirildikten sonra biz hemen sosyal medyadan paylaşımlarımıza başladık; arkasından, 40 bine yakın mesaj çekerek tüm çiftçilerimizi uyardık; yine, dondan önce gece toplantıları yaparak köylerde bu don hadisesine karşı neler yapılabileceğiyle ilgili bilgilendirmelerimizi yaptık ancak ne kadar tedbir alınsa da o gün görülen don hadisesi gerçekten, meyvecilik için çok hassas bir dönemdeydi, tam çiçeklenme dönemindeydi ve kısa bir zaman aralığında görülmüdü; ilimizde eksi 2 ile eksi 11 derece arasında değişen derecelerde olmak üzere yaklaşık altı yedi saat bu don hadisesi görüldü. Dolayısıyla, biz ne kadar anlatsak da önceden bazı kültürel önlemlerden bahsetsek de bunların hiçbirinin bir etkisi olmadı; ürünlerimizde yüzde 90, yüzde 100 civarında ciddi bir hasar görüldü. Ertesi gün hemen Valimizle beraber en yüksek rakımda olan Boyalı köyünden başladık çünkü -belki- zararın en az olabileceği yeri orası olarak gördük ama orada bile ilk günden de olsa -çünkü normalde ilk günde zarar hemen görülmez diye düşünülüyor- donun şiddetinden dolayı ciddi manada zarar görüldü. Valimizle de beraber tespitleri yaptık, tüm köyleri elimizden geldiğince bizler de dolaştık, daha sonra ekiplerimiz de dolaştı.

Tarla ürünlerinden biraz önce Sayın Vekilimiz de bahsetti. Tarla ürünlerine de baktık; bizde sadece erkenci arpalarda çok az bir hasar olduğunu gördük, onun dışında tarla ürünlerimizde herhangi bir hasar görülmüdü.

Seracılık bizim için önemliydi. 4.540 dekar alanımızda örtü altı sistemle ve başarılı bir şekilde üreticilik yapılıyor. Önceden yaptığımız uyarılarla seracılarımız don örtüsü kullanarak, sisleme kullanarak gerekli tedbirleri aldı ve çok şükür o sayede seracılarımızda herhangi bir zarar oluşmadı.

Yaptığımız tespit çalışmaları sonucunda ilçelerimiz de dâhil olmak üzere toplamda 13.987 çiftçimizin tamamı az ya da çok bir şekilde don zararından etkilendi. Toplam üretim miktarımız 114 bin tonken rekolte kaybımız 105.895 ton olarak görüldü. Toplam 186.651 dekarlık alanın 86 bin dekarı zarar gördü. Bir tek, sadece, şu anda -tespitlerimizi de yine süreç içerisinde devam ettirdik- bir miktar Granny Smith yeşil elmamız, bir miktar üzüm var, Gümüşhacıköy'de çok az bir miktar yine cevizimiz var. Onun dışında, bizim festivalini yaptığımız kirazda, inanın, şu anda yiyecek kiraz yok; festivali de iptal ettik zaten. Diğer ürünlerimizde de aynı şekilde, yüzde 100 zarar gördük. Ürün bazında da bu şekilde açılımı var. Biz gördüğümüz bu zararlarla ilgili, çalışmalarla ilgili bilgilendirmeyi, gerekli sisteme kayıtların hepsini tamamlayarak Bakanlığımıza gönderdik, Bakanlığımızın bu konudaki çalışma takvimine uyarak tamamının girişini yaptık.

Don olayı, tabii, sadece ürün kaybı olarak zarar verdi ama sonrasında gelecek senenin ürünlerine de etkisi olacağını öngördük çünkü çok ciddi bir zarar olayı oldu; ondan dolayı, Bakanlığımız da zaten hemen -İl Müdürümüz de bahsetti- Daire Başkanımızı gönderdi, bununla ilgili çalışmalar yaptık. Civarından, tarımsal araştırma istasyonlarından, tarımsal araştırma enstitüsünden doçentlerimiz geldi; onlarla da görüşmeleri yaparak arazi gezilerine çıktık. Kirazlarda, inşallah, önümüzdeki sene bir zarar devamında görülmeyecek ama Trabzon hurmasında yine ürün kaybının gelecek seneyi de etkileyeceğini düşünüyoruz. Arkasından, yine, üreticilerimizin önümüzdeki sene için ürünlerinde bir sıkıntı olmaması adına ne gibi tedbirler alınacağını anlatmak adına toplantı düzenledik; burada, işte, budamasından gübrelemesine, sulamasına kadar neler yapmaları gerektiğini kendilerine anlattık.

Benim kısaca anlatacağım bu kadar.

Teşekkür ediyorum.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Ben su sefer sorayım: ÇKS'siz ne kadar araziniz var Sayın Müdürüm?

AMASYA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ GÜROL ÇETİN - Toplamda bizim ÇKS'ye kayıtlılığımız biraz düşük, yüzde 64 ama meyvecilikte biraz daha iyi, yüzde 70 civarında bir kayıtlılığımız var. Yalnız, tabii, bu köy köy değişiyor, yerine göre değişiyor. Bizim meyveciliğimizin en yoğun olduğu yer zaten ziyaret gideceğimiz yer; Ziyaret kasabası var, orada parsellerimiz çok düşük yani 500 metrekare, 750 metrekare, 1 dekar olduğu için orada toplam alanımız 3.200 dekar civarında. Bunun ÇKS'ye kayıtlı olan kısmı: 750 civarında kayıtlı olan kişi sayısı var.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Ama ÇKS'sizlere hiç bakmadınız, değil mi, kayıt yok onlarda, elinizde veri yok?

AMASYA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ GÜROL ÇETİN - Biz gittiğimiz köylerde zarar oranlarını tespit ettik ama sisteme girerken ÇKS'li girdik tabii.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Şu andaki sizin rakamlarınızda 105 bin ton kayıp var, 114 bin ton rekolte bekleniyormuş; sizde bir şey kalmamış, siz tamamen...

AMASYA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ GÜROL ÇETİN - Evet, bir şey kalmadı. Şimdi gittiğimizde de göreceğiz, çeşitli meyve ürünlerimizin dallarında hiç, 1 tane bile ürün yok maalesef yani böyle bir şey herhâlde yaşanmamıştır tarihte.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sayın Müdürüm, bu elmada Amasya'nın mevcut ağaçlar içindeki oranı ne?

AMASYA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ GÜROL ÇETİN - Meyve ağaçlarına göre mi?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yok, elma türleri içinde Amasya'nın oranı ne?

CÜNEYT ALDEMİR (Tokat) - "Misket elması ne kadar?" diye soruyor?

AMASYA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ GÜROL ÇETİN - Misket elması alanımız... Şeyde 8'inci sıradayız, hemen ona bakalım.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Biz Niğde olarak 1'inci sıradayız.

AMASYA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ GÜROL ÇETİN - Evet, Niğde bizi...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Şunun için soruyorum, sorduğum sorunun içeriği şu: Şimdi, bizim orada bu yıl verim yılıydı, Amasya'da; gelecek yıl düşük olur. Amasya iki yılın birinde verim verir, birinde...

AMASYA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ GÜROL ÇETİN - Evet.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bu yıl Amasya ağaçlarındaki verim yılı mıydı, yoksa sizde...

AMASYA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ GÜROL ÇETİN - Verim yılıydı.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Onun için de zarar ve ziyan daha fazla oldu.

AMASYA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ GÜROL ÇETİN - Evet, aynen öyle, doğru Sayın Vekilim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Müdürüm, teşekkür ediyorum

AMASYA İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ GÜROL ÇETİN - Biz teşekkür ediyoruz, çok sağ olun.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Tokat Ziraat Odası Başkanımız, yerinizden buyurun. Artık serbest şeye geçiyoruz, sunumlar bitti. Hem sunumlar çerçevesinde hem de kendi gördüğünüz noktada olabildiğince özet ama önemli...

TOKAT ZİRAAT ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI SALİH YILDIRIM - Sayın Başkanım, saygıdeğer milletvekillerimiz, Sayın Valimiz, Sayın Rektörümüz, sivil toplum örgütlerinin değerli temsilcileri, çiftçilerimiz; hepinize hoş geldiniz diyorum. Toplantımızın hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum.

Tabii, tekrar olmaması açısından, don felaketinin getirdiği zararlar burada Tarım İl Müdürlerimiz tarafından anlatıldı, ben bunlara değinmeyeceğim. Ben, sadece, çiftçilerimizin beklentileri açısından: Çiftçilerimiz, Tarım Krediye olan borçlarının, Ziraat Bankasına olan borçlarının ve özel bankalara olan borçlarının yapılandırılarak ötelenmesini ve bunların zamana yayılmasını talep ediyor.

Bir de don felaketinde zararların önlenmesi, bu sene giden meyvenin gitmesinden ziyade önümüzdeki yıl daha verimli meyve almamız için bu meyvelere, bu ağaçlara tekrar bakım gerekiyor, ilaçlamak gerekiyor, budamak gerekiyor yani bu çiftçilerimizin bu meyvelerin, bu ağaçların bakımı için de bir kredi talebi var.

Bir de yanılmıyorsam don TARSİM kapsamında yoktu, yeni alınacak sanırım. Yani, TARSİM yaptırımlar dondan yararlanabilecek mi, onu bilmiyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Don var, uzun yıllardır var, TARSİM kapsamında var.

TOKAT ZİRAAT ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI SALİH YILDIRIM - Ha, o zaman tamam.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Sayın Müdürüm, burada, Tokat'ta TARSİM'li poliçe ne kadar, zirai donlu?

TARSİM SAMSUN BÖLGE MÜDÜRÜ MEHMET HALİS YAMAK - Sayın Vekilim, 871 adet.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yani, don teminatı almış...

TARSİM SAMSUN BÖLGE MÜDÜRÜ MEHMET HALİS YAMAK - 871 adet poliçemiz var, 3.584 dekar; Tokat.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sevgili Müdürüm, 871 poliçede hasar tespiti yapıldı. Hasar şeyi verdim size, geldi eksper. O 871 taneden hasar belirlenmeyen poliçe var mı?

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Reddedilen yani, ihbarı reddedilen.

TARSİM SAMSUN BÖLGE MÜDÜRÜ MEHMET HALİS YAMAK - İhbarı reddedilen, teminat başlamadan önce mi? 871 poliçeden 17 adet.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Neden 17 adedi reddettiniz, sebep neymiş?

TARSİM SAMSUN BÖLGE MÜDÜRÜ MEHMET HALİS YAMAK - Teminat başlangıcı efendim, mevzuattaki teminat başlangıçlarından.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Hangi meyvelerde bu, kiraz mı?

TARSİM SAMSUN BÖLGE MÜDÜRÜ MEHMET HALİS YAMAK - Genelde ceviz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Neden? Şeye dönmediği için mi?

TARSİM SAMSUN BÖLGE MÜDÜRÜ MEHMET HALİS YAMAK - Evet yani ilk yaprakçılarını açmasıyla beraber başvuruyor teminata efendim.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - O poliçeyi hangi tarihte yaptınız, ben merak ediyorum? Ve o poliçeyi yapan kurum büyük olasılıkla ya Ziraat Bankasıdır ya da Tarım Kredidir. Büyük olasılıkla ocak ayında ilk taksit parayı da almışsınızdır ve ona rağmen çiftçi şu anda mağduriyet yaşıyor. Bir bakarsanız sevinirim; o reddedilen poliçelerden, sistemden bir görüp, onlarda ödeme tahsisi yapılmış mı ve o poliçe tarihi ne zaman imzalanmış çiftçi tarafından?

TARSİM SAMSUN BÖLGE MÜDÜRÜ MEHMET HALİS YAMAK - Tamam, ona bakarım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Reddedilen poliçelerle ilgili bir minik raporu yani, ret gerekçesi nedir, hangi meyvede, neden kaynaklanıyor, bunu bize, Komisyonumuza ulaştırırsanız -yani, şu anda bilgi vermeniz gerekmiyor- o önemli bir konu çünkü. Onu da İlhami Vekilim her TARSİM şeyine sorar.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Ama gerçek şeyler.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ordu'da yoktu mesela, yüzde 100 olanların tamamında.

Evet, Başkanım, buyurun.

TOKAT ZİRAAT ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI SALİH YILDIRIM - Başkanım, bu, tabii, nisan ayında yaşanan don felaketi asrın felaketi olarak görülüyor. Şimdiye kadar TARSİM yaptırılırken de don olarak çok fazla yapılmıyordu zannederim. Onun için, yani, doluya karşı yaptırılıyordu veya başka felaketlere karşı. Bana gelen çiftçilerden dolayı ben don çok az olarak söylüyorum yani.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Bir de, acaba, şimdi, size gelen, hasar tespiti yapılanlarda ödeme yaptırıldı mı şu ana kadar hiç, yüzde 100'lerde?

TARSİM SAMSUN BÖLGE MÜDÜRÜ MEHMET HALİS YAMAK - Yapıldı efendim.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Kaç çiftçiye?

TARSİM SAMSUN BÖLGE MÜDÜRÜ MEHMET HALİS YAMAK - Kaç çiftçiye yapıldı? Şöyle söyleyeyim yani poliçe sayısı olarak söyleyeyim: 251 adet poliçeye yapıldı efendim don teminatıyla alakalı, şu an tüm bölge genelinde tabii.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Bölge hangi iller?

TARSİM SAMSUN BÖLGE MÜDÜRÜ MEHMET HALİS YAMAK - 5 il efendim; Amasya, Tokat, Çorum, Sinop ve Samsun illeri.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Toplam kaç poliçe vardı? Kaç poliçenin kaçı? Yüzde 2 civarında mı?

TARSİM SAMSUN BÖLGE MÜDÜRÜ MEHMET HALİS YAMAK - Şimdi, şöyle söyleyeyim efendim: Bunun içerisinde bizde ürün ürün değişmektedir hasar tespit yöntemleri. Kesin ekspertizi yapılan ve yüzde 100 hasarı olanların ödemelerini hemen çıkarıyoruz biz efendim. Bazı ürünlerde fenolojik evrelerine göre geçici ekspertiz, daha sonra meyvenin durumuna göre kesin ekspertiz yapılmaktadır. O kesin ekspertizde de gördüğümüzde eğer hasar yüzde 100'se zaten ödemesini yapıyoruz. Hasar oranı, diyelim ki, yüzde 50 efendim; yüzde 50 olduğu zaman da geriye bir ürün kalıyor ya, o ürünün de başına bir şey gelirse zaten o ürünün de muafiyeti -müşteri- hesaplanıp efendim poliçe bitiş tarihinden hemen...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yani, şu ürün gelişme süreci için beklediğiniz belli bir şey var, değil mi?

TARSİM SAMSUN BÖLGE MÜDÜRÜ MEHMET HALİS YAMAK - Evet efendim. Mesela bağlarda var efendim, örnek olarak vereceksek. Bağların sekonder gözleri, ikinci gözler verimli olabiliyor. Bölgemizde, özellikle Tokat ilinde Narince üzümü yetiştiriliyor. Sekonder gözler, ikincil gözler zarar gördüğü zaman çıkışların şu andaki verimine bakacağız efendim; onu da zaten temmuzun ortasına doğru hemen başlatacağız. Sebebi de şu efendim: Çıkan...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sisteminizde avans verme gibi bir şey yok herhâlde, TARSİM'de, değil mi?

TARSİM SAMSUN BÖLGE MÜDÜRÜ MEHMET HALİS YAMAK - Yok efendim, ödememiz bir sefere mahsus yapılıyor.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Evet, teşekkür ediyorum.

Başkanım, buyurun.

TOKAT ZİRAAT ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI SALİH YILDIRIM - Sayın Başkanım, tabii, gerek don felaketinden zararlarla gerekse bu meyve bahçelerinin bakımında çiftçimizin nakit paraya ihtiyacı vardır; bunun için de desteklemelerin ve dondan dolayı olan zararların giderilmesini, çabucak tespit edilerek yatırılmasını talep ediyoruz.

Ben Komisyon üyelerimize bu toplantıyı yaptığınız için de teşekkür ediyorum. Rabb'im bize bir daha böyle felaketler vermesin.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Amin.

TOKAT ZİRAAT ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI SALİH YILDIRIM - Sağ olun.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Sanırım, Tokat Ticaret Borsamız burada.

TOKAT TİCARET BORSASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI LÜTFİ BORA - Efendim, bir de üreticilerden keşke aramızda çiftçi de olsaydı. Meyvecilikte, cevizde, bağda, fındıkta...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Var, siz rahat olun, var.

TOKAT TİCARET BORSASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI LÜTFİ BORA - Esas dinlememiz gereken onlar; özellikle, söz hakkını onlara da vermek gerekir.

TARSİM'le ilgili çiftçiden gelen sıkıntılar duyuyoruz efendim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Başkanım, zaten hem toplantı yapıyoruz hem sahada çiftçileri geziyoruz, merak etmeyin yani.

TOKAT TİCARET BORSASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI LÜTFİ BORA - Zirai donda özellikle eksperlerin...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ve çiftçi örgütleri olarak da sizler varsınız yani.

TOKAT TİCARET BORSASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI LÜTFİ BORA - Biz, tacirlerin meslek örgütüyüz efendim, çiftçilerin değil.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ziraat Odamız var burada, sanırım çiftçi örgütü.

TOKAT TİCARET BORSASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI LÜTFİ BORA - TARSİM eksperlerinden, özellikle, şikâyetleri şu: "Zirai don ya da dolu hasarlarında bize potasyumunu soruyorlar, gübrelemeyi nasıl yaptığımız hakkında sorular soruyorlar." diyorlar.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Kim soruyor?

TOKAT TİCARET BORSASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI LÜTFİ BORA - TARSİM eksperleri.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Neden sorsunlar?

TOKAT TİCARET BORSASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI LÜTFİ BORA - Üreticilerden gelen şikâyetler...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Neden sorsun ki, onu anlamadım. Yani, bir bilgi, bir sohbet için sormuş olabilir belki ama öyle bir şeyiniz var mı?

TOKAT TİCARET BORSASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI LÜTFİ BORA - Yok, sohbet için değil; bunu raporlama anlamında kullanırken "Gübrelemeyi nasıl yaptınız?" tarzında...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - TARSİM burada, soralım, sistemlerinde öyle bir şey var mı?

CÜNEYT ALDEMİR (Tokat) - Ne amaçla sorduklarını söylesinler TARSİM'deki arkadaşlar, eğer öyle bir soru varsa.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yok, şöyle: İlla zirai don olması gerekmiyor, başka bir policede...

TOKAT TİCARET BORSASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI LÜTFİ BORA - Dolu da olabilir.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Atıyorum, kuraklıkta ürün kaybı ve benzerlerinde olabilir mi?

TARSİM SAMSUN BÖLGE MÜDÜRÜ MEHMET HALİS YAMAK - Şöyle olabilir Sayın Vekilim: Bizde teminatı oluşturulan nedenler var.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Eyvallah.

TARSİM SAMSUN BÖLGE MÜDÜRÜ MEHMET HALİS YAMAK - Poliçenin dışında, teminatımızın dışında miktar kaybı olmuşsa belki bu miktar kaybını belirlemek için sorabilir.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Tabii, tabii. Yani, ürün değer kaybı gibi bir şey.

TARSİM SAMSUN BÖLGE MÜDÜRÜ MEHMET HALİS YAMAK - Evet. Mesela, üretici eğer yetiştirme tekniklerini uygulamamış ise veya gübrelemede eksiği varsa, teminatın dışındaysa bunu belirlemek için belki soruyor olabilir ama bizim öyle bir şeyimiz yok. Yetiştirme tekniklerinde eksik vardır, örneğin, bazı üretimde gübreleme eksiği vardır, bir şey vardır, policede beyan edilen verimin altında kalmıştır; bu da bakım şartlarından kaynaklanmışsa hasar verilecek verimi tespit ederken belki bunun tespitinde...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sevgili Müdürüm, ama o konu sizi ilgilendirmez ki, çiftçiye ilgilendirir. Çiftçi eğer sigorta... Bakınız, şimdi, yine yanlış yerden giriyoruz yani kusura kalmayın, biz meslekten gelmediğimiz için... Şimdi, eğer çiftçi gübrelemesini, ilaçlamasını yapmadıysa, eğer o dolu veya don zararı oluşmadıysa... Zaten zararı kendinin. Şimdi, sizi bağlayan kısım zaten yaptığınız policede belli, "Şu kadar kilodan şey var..." Yani, 300 kilo da alsa sen o policedeki belirlediğin rakamı ödeyeceksin, 600-800 kilo da alsa yine onu belirleyeceksin.

TARSİM SAMSUN BÖLGE MÜDÜRÜ MEHMET HALİS YAMAK - Yok, Sayın Vekilim...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Yani, çok iyi işçilik yapana sen ilave bir şey vermiyorsun ki.

TARSİM SAMSUN BÖLGE MÜDÜRÜ MEHMET HALİS YAMAK - Yok, Sayın Vekilim, yanlış anladınız, o şekilde değil. Belki üreticiyle, yani, Vekilimizin söylediği gibi, sohbet esnasında bir şey olmuştur yoksa bizim öyle bir şeyimiz yok yani öyle bir sorumuz veya sorgulamamız yok.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ben dediğime bir açıklık getireyim: Bir policede sohbet konusu olmuş olabilir diyorum.

TOKAT TİCARET BORSASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI LÜTFİ BORA - Sayın Komisyon Başkanım...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Buyurun.

TOKAT TİCARET BORSASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI LÜTFİ BORA - Bu anlattıklarım da günden güne TARSİM oranının düşmesinin bir sebebi; normalde artması gerekiyordu.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Hayır, bakın, başka bir konu ama siz dediniz ya: "Potasyum verdin mi? Bilmem ne..." TARSİM'in böyle bir izleme sistemi yok yani.

TARSİM SAMSUN BÖLGE MÜDÜRÜ MEHMET HALİS YAMAK - Yok Sayın Vekilim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yani, bunun, TARSİM'in...

TOKAT TİCARET BORSASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI LÜTFİ BORA - Efendim, çiftçilerden bana gelen şikâyetler bunlar.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Eyvallah.

TOKAT TİCARET BORSASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI LÜTFİ BORA - Bu kadar kapsamlı bir toplantı olduğunu bilseydim çiftçileri de getirirdik, güzel de bir rapor verirdik size.

CÜNEYT ALDEMİR (Tokat) - Çiftçiler burada zaten Başkanım, merak etme, bütün çiftçiler burada.

TOKAT TİCARET BORSASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI LÜTFİ BORA - Şikâyeti duyduğum çiftçiler...

CÜNEYT ALDEMİR (Tokat) - Ha, yani, şikâyet eden çiftçiler de burada.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Buyurun Hanımefendi.

CÜNEYT ALDEMİR (Tokat) - Bütün çiftçiler burada.

ÇİFTÇİ AYŞE KEYDOĞAN - Değerli Komisyon Başkanım, Kıymetli Komisyon üyelerimiz ve katılımcılar; sizleri saygıyla selamlıyorum.

İsmim Ayşe Keydoğan, Amasya'nın Karaköprü köyden geliyorum. Sera ve açık arazi üreticisiyim. Köyümüz ve bütün üreticiler adına buradayım.

Birincisi, şöyle söyleyeyim: Dört yıldır TARSİM'e sigorta yaptırıyorum, aşağı yukarı on yıldır da ÇKS'liyim. Bu sene donu doğal afet olarak kabul etmiyor TARSİM. Başımıza bir don olayı geldi, ondan on beş-yirmi gün sonra da kasırga naylonumuzu patlattı, maalesef TARSİM arkamızda durmadı, ben şahidim. Kaç defa aradım, ta milletvekillerine telefon ettim ancak 15 milyarlık naylonun sadece 4 bin lirasını karşıladı, yüzde 25'ini. TARSİM, çiftçiler için bir pişmanlık olmuştur, TARSİM hayal kırıklığına uğratmıştır. Ben ve bütün çiftçiler artık TARSİM'e güvenmiyor, sigorta yaptırmak istemiyor. Ben 60 milyarlık sigorta yaptırdım. 60 milyara bir yıllık gıdamı alsam seneye dolandırırdım. Geçen sene 90 bin lira ödedim 10 dönüm tarlaya, bu sene 4 dönüm seraya 60 bin lira ödedim. Birinci sıkıntı: Don doğal afet olarak görülüyor. Don bir doğal afettir. Herkes parmağını kaldırsın: Don bir doğal afet midir, değil midir? Don bir doğal afettir.

İkinci sıkıntı da şu: Üreten çiftçilerimizde ihracat yok. Hâlâ şu an millette sebze bol, kalite bol ama ihracat yok, satış yok. Marketlerde 35 lira marul, maydanoz; bizde 8 liraya bile gitmiyor. Şu an benim o kadar çok ürünüm var ki. Gelin, bir sahalara inin, köyü yerinde inceleyin, seraları inceleyin; satış yok. Marketlerin önüne geçilmiyor. Komisyon evleri, tüccarlar kazanırken bizler kazanamıyoruz. Geçen seneki borç yükü zaten milletin sırtındayken bu sene yine millet üretti; borç yükü altına, kredilere girdi ama satışı yok.

Birinci isteğimiz, ihracat açılsın; ikinci isteğimiz de don afetinden dolayı devletimiz yanımızda olsun. Sadece iki isteğimiz var: Dondan dolayı sıkıntıya giren çiftçilerin yanında durulsun, ikinci de ihracat açılsın. Çiftçilerimiz sıkıntıda. Nasıl ki oy zamanı

olsun, seçim zamanı olsun, savaş zamanı olsun "Haydi, milletimiz meydanlara! Birlik olalım." deniliyorsa şimdi de çiftçiler yaralı; haydi, devletim, Hükümetim çiftçilerin yanına! Çünkü çiftçilerin, herkesin gerçekten -gidin, yerinde inceleyin- o kadar çok borcu var ki. E, üretecek, satacak, borcunu ödeyecek. Çiftçi saat dört buçukta ayağı kalkar, üretimini üretir, akşam hava kararınca yatar ve dayak yemişcesine yorulur ama sebzesi para yaparsa o yorgunluğu unuttur. Lütfen... Ben 1.500 işçi çalıştırıyorum, altı yedi saat çalışana ben asgari ücret verirken benim kendi kazancımın garantisi yok. Komisyon evlerine götürüyoruz çiftçiye... Ben dün 3, hatta 4 komisyon evine telefon ettim, "Şu şu ürünüm var." dedim, "Getir." demiyor adam, ne yapacağım, bozacağım mı ben? Ben buna emek verdim. Çoğu zaman da komisyon evlerine götürüyoruz sebzemizi, kaçtan gittiğini bilmiyoruz; gözümüzü yumuyoruz, elimizi uzatıyoruz; herkes hakkını az da olsa bilirken biz bilmiyoruz. Lütfen, Sayın Hükümetimiz, devletimiz, çiftçilerimize sahip çıkalım; birlikten kuvvet doğar.

Bu kadar diyorum, teşekkür ederim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ben teşekkür ediyorum. Not aldık.

Tabii, bu TARSİM konusunda soru-cevap kısmına geçmeyelim. Bu konuda bizim Komisyonun net bir tespiti var: TARSİM'le ilgili bir toplumsal hafıza oluşmuş durumda. Siz teknik cevap veriyorsunuz, mevzuatınız var, ister istemez yani eksperlerin sahadaki davranışları da öyle. Bu, şu anda sizin hukuki sorumluluğumuzun ötesine geçen bir konu. Maalesef, toplum TARSİM meselesiyle ilgili çok ciddi bir tereddüt ve kaygı içerisinde; hasarın doğru tespit edilmediğinden tutun da ödemenin zamanında yapılmadığına kadar ciddi boyutta ya da çok isteyerek TARSİM yaptırmıyor falan; şimdi bu konuya girmeyelim. Onun için, çok teknik bir soru olursa ben size yine cevap veririm.

Evet, Ticaret Odası Başkanımız burada.

Yine söz vereceğim ara ara arkadaşlar, burada söz almak isteyip de konuşmayan kimse kalmayacak.

Buyurun Başkanım.

TOKAT TİCARET VE SANAYİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI FATİH GÖKDERE - Fatih Gökdere, Tokat Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanımı.

Öncelikle, sayın vekillerim, Kıymetli Başkanım; böyle bir program hazırladığınız için şehrimiz adına teşekkür ediyorum.

Biz de Oda, Borsa olarak, don olayının gerçekleştiği günden itibaren hem üyelerimizle hem de çiftçi kardeşlerimizle belirli şekilde görüşmeler yaptık. Şöyle: Zararın boyutu ve üreticilerin beklentileriyle alakalı bir rapor hazırladık. Zararın boyutunu hepimiz biliyoruz ama üreticilerin kamudan beklentileri, Hükümetten beklentileri ve devletten beklentileri şu şekilde: Tokat'taki üreticiler yaşadıkları bu büyük afetin yaralarını sarılabilmek için kamudan acil destek ve uzun vadeli çözüm adımları beklemektedir.

Üreticilerin devletten talep ettikleri başlıca destekler şunlardır Sayın Başkanım: Afet bölgesi ilanı ve zarar telafisi, don felaketinin etkilediği Tokat ve benzeri bölgelerin doğal afet bölgesi ilan edilmesi; bu sayede, yaşanan zararların devlet tarafından karşılanması ve doğrudan hibe desteği sağlanması talep edilmektedir. Ürün kayıplarının telafisi için devletin maddi yardımında bulunması üreticilerin en öncelikli beklentisidir.

İkincisi: Kredi borçlarının ertelenmesi ve yeni finansmanlar. Çiftçiler Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifleri başta olmak üzere finans kuruluşlarına olan tarımsal kredi borçlarının faizsiz olarak ertelenmesini beklemektedir. Özellikle hasat yapamadıkları için mevcut borçlarını ödeme imkânı kalmayan üreticiler borç ertelemenin yanı sıra da üretimi sürdürülebilmek için adına yeni ve uygun koşullu kredilerin açılmasını da talep etmektedir. Sigorta ödemelerinin hızlandırılmasını -yine TARSİM'le alakalı- tarım sigortası yaptırmış olan üreticiler poliçelerinin kapsadığı zararların ivedilikle ve eksiksiz ödenmesini istemektedir. Don afetinden etkilenen sigortalı çiftçilere TARSİM'in özel bir hassasiyet göstererek hasar tazminatlarının daha hızlı bir şekilde, ivedilikle yapılmasını istemektedirler. Şöyle yani: 2014'ten beri yaşanmamış bir felaket, ister istemez de her yıl yaşanan bir felaket olmadığından dolayı yetkililerin çalışmalarının biraz yavaş olmasını mazur görüyoruz.

Tohum ve girdi desteği istiyoruz Sayın Başkanım. Don olayı nedeniyle ekilen tohumlar, fideler ve verilmiş gübreler büyük ölçüde ziyan olmuştur. Üreticiler tarlalarda kullanılmış ancak afetten dolayı boşa gitmiş tohum ve gübre gibi giderlerin zararlarının karşılanmasını veya yeniden ekim için tohum, fide, gübre desteği verilmesini talep etmektedir.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sayın Başkanım, bu konuda bir tespitiniz var mı? Çünkü 2 Tarım İl Müdürümüz de "Tarla bitkilerinde sorun yok." dedi. Sizin var mı tespitiniz.

TOKAT TİCARET VE SANAYİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI FATİH GÖKDERE - Efendim?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - 2 Tarım İl Müdürümüzde "Bölgede tarla bitkilerinde bir sorun yok." dedi, şimdi sizin söylediğinizle var olduğu ortaya çıkıyor.

TOKAT TİCARET VE SANAYİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI FATİH GÖKDERE - Soğan ve patates ekiminde olduğunu söyledi çiftçilerimiz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yok, yok, çiftçiye demiyorum. Tarım İl Müdürlerimiz bu konuda "Tarla bitkilerinde tespit yapmadık." dedikleri için diyorum, sizin var mı?

TOKAT TİCARET VE SANAYİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI FATİH GÖKDERE - Biz kendi araştırmamızı söylüyoruz yani.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Var yani?

TOKAT TİCARET VE SANAYİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI FATİH GÖKDERE - Var tabii ki yani olmasa niye söyleyelim Vekilim?

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yok, Tarım İl Müdürlerine sorduğumuz zaman "yok" dediler de şimdi onun için soruyorum.

TOKAT TİCARET VE SANAYİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI FATİH GÖKDERE - Biz her üyemizin söylediğini dikkate aldığımızdan. Belki yüzdelik dilim olarak biraz az olmuş olabilir, o yüzden de... Mesela yüzde 90 zayıt verilmesi demek o tarlanın, o bahçenin tamamen gitmesi demek. Biz zaten Tokat, Amasya gibi iller de...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bu konuda bir hasar tespiti Tarım İl Müdürlükleri tarafından yapılmamış. Şu anda Amasya'da da Tokat'ta da böyle bir zarar yok görünüyor, onu söyleyeceğim.

TOKAT İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRÜ ORHAN ŞAHİN - Sayın Vekilim, burada yani tarla bitkilerinde de sebze de hepsinde ekiplerimiz tarafından kesinlikle tespit yapıldı yani bunu, Başkanım, bilmiyorum... Biz patatesteki tespiti de şöyle yaptık: Siz hasada gelmeden bir şeyleri göremezsiniz. Patateste de şu anda 2 tane ilçemizde söküm başladığı için bizim ilçe müdürlerimiz, teknik elemanlarımız her hasadın başındalar yani onun için...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Şimdi, biz anlaşalım Sayın Müdürüm, Sayın Başkan diyor ki: Tarla bitkilerinde Tokat'ta, bölgede zarar var." Ama sizin alana gidip de yaptığınız bir tespit yoksa, kayıt altına alınmamışsa...

TOKAT TİCARET VE SANAYİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI FATİH GÖKDERE - Vekilim, bu, yüzde 2'dir, yüzde 3'tür; biz genel zarardan bahsediyoruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Ama onlar "Karşılanmayacak." diyor.

TOKAT TİCARET VE SANAYİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI FATİH GÖKDERE - Şimdi, biz onların yüzdelik dilimini bilemeyiz. Benim odama kayıtlı üyelerle görüştüğüm şeyler bunlar.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Benim söylemek istediğim şu: Tespit yapılmadığı için o arkadaşların zararları karşılanmayacak. Ben karşılanmasından yanayım, sizin gibi düşünüyorum.

TOKAT TİCARET VE SANAYİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI FATİH GÖKDERE - Tarım İl Müdürlüğüyle görüşmelerimizde Tarım İl Müdürlüğü'nün bu konudaki hassasiyetini biz biliyoruz şimdi, Tokat olarak ama biz soğanda, patateste...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Bakın, yanlış anlaşılmasın. Tarım İl Müdürlüğünden şöyle bir yazı geldi, onu bildiğim için söylüyorum: Bahçe ürünleri dışında hasar tespiti yapılmaması yönünde bir talimat geldi. Bu nedenle, bazı bölgelerde erkenci lahana, erkenci patates, erkenci pancar eken çiftçi tarlasını ektiği hâlde dondan zarar gördü, tespit yapılmadı. Bu, tekrar söktü, bir aylık süre olduğu için yeniden dikti; ikinci kez fide, ikinci kez gübre, ikinci kez işçilik yapıldı; bu zararlar karşılanmıyor şu anki duruma göre, onu belirtmek istiyorum.

TOKAT TİCARET VE SANAYİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI FATİH GÖKDERE - Devletimizin yeniden tohum temini, desteği sağlaması önemli bir beklentidir. Girdi maliyetlerinin zaten çok yüksekliğine dikkat çeken çiftçiler bu konuda destek olmazsa üretimin toparlanamayacağını vurgulamaktadır. Ayrıca, sulama ve enerji giderlerine destek istiyorlar. Üreticiler don afetinin finansal etkilerini azaltmak için sulama suyu ücretlerinde ve tarımsal elektrik maliyetlerinde indirim yapılması talebi dile getirilmektedir. Bu tür işletme giderlerinin düşürülmesi çiftçilerin yeniden üretime devam edebilmesi için önemli görülüyor. Ayrıca, donla mücadele için uzun vadeli önlemlerle alakalı da çiftçiler ilkbahar geç donlarının artık sıklaşan bir risk olduğu gerçeğinden hareketle bu tür afetlere karşı kalıcı önlemler konusunda da destek istiyor. Örneğin, meyve bahçelerinde don pervanesi, yağmurlama sistemi, dumanlama makineleri gibi donla mücadele ekiplerinin yaygınlaşmasını ve kullanımının teşvik edilmesi devletin katkı sunabileceği uzun vadeli çözümlerden biri olarak görülüyor. Ayrıca, eğitim ve bilgilendirme yolunda üreticilerin don olayına karşı daha hazırlıklı olmaları için teknik destek programları talep edilmektedir; eğitimler istiyorlar.

Tüm bu beklentilerin ortak hedefi, Tokatlı üreticilerin uğradığı kayıpların telafi edilmesi ve tarımsal üretimin devamlılığının sağlanmasıdır. Üreticiler devletin acil destekleriyle ayakta kalmayı ve bir sonraki sezona hazırlanmayı umutla beklemektedir; aksi takdirde, çiftçiler olarak mali olarak ayağa kalkamayacaklarını ve ülke olarak meyve, sebze temininde dışa bağımlı hâle gelebileceğimizi dile getirmek istiyoruz. Bu nedenle, hibe destekleri, kredi ertelemeleri, sigorta ödemeleri ve diğer bahsi geçen yardım adımları Tokat tarımının yeniden toparlanabilmesi için kritik önem arz etmektedir.

Teşekkür ederim.

Başkanım, hazırladığımız şeyi de verebiliriz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Alalım, eyvallah.

Ben bir şey sormak istiyorum: Ticaret ve sanayi odaları bir şehrin ekonomisinin kalbi. Bu konuda, yani, zirai don ortaya çıktı ve tablo az çok netleşmeye başladı, işte, hasatlar belli alanlarda, belli oranlarda oldu olmadı. Bu konunun kent ekonomisine etkisi konusunda herhangi bir çalışmanız var mı?

TOKAT TİCARET VE SANAYİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI FATİH GÖKDERE - Şöyle Başkanım...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yani, bir üniversiteyle ya da bir teknik ekiple bu sene ve gelecek sene Tokat'ın esnafı, tüccarı, istihdam üzerindeki etkisine ilişkin bir saha çalışması yaptınız mı? Varsa onu da alabiliriz.

TOKAT TİCARET VE SANAYİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI FATİH GÖKDERE - Tabii ki. Mesela pandemi döneminde nasıl bazı sektörler önemini ve sürekliliğini kaybettiyse şimdi de... Pandemi döneminde mesela bazı sektörlerde - garsonlukta olsun, kuaförlükte olsun, şurada burada- insanlar başka meslekleri ister istemez tercih ettiler ve orada kalıcı oldular. Bizde şu vardır: "Bir zincirin gücü en zayıf halkasındadır." derler. Yani, şimdi, çiftçiye bir zeval geldiği vakit biz burada kirazın tanesini 10 liradan yiyoruz ama istem dışı bu tabii ki yani...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yok, ben başka bir şey söylüyorum yani kent ekonomisine ilişkin...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Ben gireyim isterseniz Başkanım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Buyurun.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sevgili Ticaret Odası Başkanım, Sevgili Ticaret Borsası Başkanım, aynı şekilde, Amasya ya da varsa burada TSO ve TMO'dan Başkanlarımız; bizim beklentimiz şu: Şimdi, bakın, bu doğal afet oldu, geçmiş olsun hepinize ama kurumların bana göre... İlin 2025 yılında karşılaşılabilecek sorun nedir? Buradan ekonomide eksilen paranız ne? Tokat ekonomisine girmeyecek para miktarı az çok ortaya çıktı mı? Zararınız ne? Aslında burada Sanayi Odası Başkanımızın ve Borsa Başkanımızın bunu ifade etmesi gerekiyordu. Onları Ziraat Odası Başkanımız zaten ifade edecektir, onlar bilinenler ama sizin daha çok kentte ihracat yapılan ürünleriniz vardır, o ihracat yapılamayacak; onlarla ilgili, Tokat'ın ekonomisine eksi yazan kısım nedir? Çünkü o girmedikleri zaman bütün vatandaşlar etkilenecek, ihracatçı ihracat yapamayacak, normal fabrikacı ürün alamayacak yani bu kayıp ne? Tahmini rakamınız nedir? Mesela Niğde'ye gittik, dediler ki: "Bizim 200 milyarlık bir zararımız var." 200 milyon dolar mı demişti, öyle bir rakamdı yanlış hatırlamıyorsam. Yani, sizin tahmininize göre 2025 sonu itibarıyla Tokat ekonomisinden

ne kadar para gitti ve bu dondan, afetten dolayı Amasya ekonomisinden, kasanıza giren paradan ne kadar eksildi, Tokat ekonomisine giren paradan? Bununla ilgili bir çalışmanız var mı?

Teşekkür ederim.

TOKAT TİCARET BORSASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI LÜTFİ BORA - Sayın Vekilim, bununla ilgili net bir rakam yok. Kayıplar...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Başkanım, kayıpları biliyorum.

TOKAT TİCARET BORSASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI LÜTFİ BORA - Kayıplar yüzdesel olarak Tarım İl Müdürlüğümüzde zaten var. Ticaret Borsasının kotasyonundaki ürünlerin hiçbirinde yaş meyve sebze yok, bizi ilgilendiren tarafı hububat tarafı. İllaki bunda da kayıp var ama göz ardı edilebilir bir kayıp.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Meyve ihracatı yaptığı zaman o gelip sizden faturayı onaylatmıyor mu?

TOKAT TİCARET BORSASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI LÜTFİ BORA - Yok; yaş sebze ve meyve Ticaret Borsamızın kotasyon listesinde yok, Tokat'ımızın ama arpa, ay çekirdeği, mısır, buğday, bunlar var.

O kadar büyük, şiddetli bir dondu ki yani bir insanın ömründe bir kere göreceği kadar. Hububatı bırakın, kavakların filizinden tutun ormandaki pelitin ilk sürgününe varana kadar yaktı. Bu, ömürde bir kere olur, her sene olacağı anlamına da gelmiyor ama sayın vekillerim, burada dikkatimizi çekmesi gereken genel kanaat, gelen genel şikâyet, TARSİM'le ilgili problemler. Şöyle ki ya TARSİM kendini izah edemiyor...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - TARSİM her yerde artık aynı da...

TOKAT TİCARET BORSASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI LÜTFİ BORA - Aşına oldunuz herhâlde, öyle anlıyoruz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Sorun şu, şunun için: Tutanaklara geçsin diye; şimdi, burada konuşulanlar tutanaklara geçiyor, Komisyon raporunda yer alacak. Olayın öğrenilmek istenilen boyutu şu: Bölgenizde dondan etkilenen ürünlerden ihracatçılar tarafından ne kadarı yurt dışına ihraç ediliyordu, ne kadarı edilemeyerek bu Tokat ekonomisine olumsuz olarak yansıyor?

İkincisi: İlaç, gübre bayileri, bunlar ürünlerini almıştı, stoklamıştı, şimdi dalda ürün yok ama yine ilaçlama yapılacak, gübreleme yapılacak ama gittiğin zaman çiftçiye ne diyor? "Nasıl ödeyeceksin?" diyor. Şimdi "Nasıl ödeyeceksin?" sorusuyla ortaya çıkan bir ekonomik kayıp gene var. Bölgenizdeki tarım işçileri ürün olmadığı için hasada gidemeyecek, burada oluşan bir kayıp var, bunun göçü tetikleme olanağı var. Bölgenizde ürün olmadığı için ne kadar göç oluşabilir?

TOKAT TİCARET BORSASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI LÜTFİ BORA - Göçle ilgili bir şey yok, onlar münferit efendim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yani, şimdi, ürün yoksa çocuk ne yapacak? Gidecek. Soğuk hava deposu var; şimdi, soğuk hava depolarında bu yıl ürün yoksa soğuk hava deposuna ürün konulmayacak, ürün konulmadığı zaman oradaki işçi atılacak ya da katma değerli ürün üreten fabrikalar varsa bunlar malzeme sağlamayacağı için ne yapacaklar? Bu yıl daha esnek çalışacaklar, o esnek çalışmayla işsizlik ortaya çıkacak. Buna yönelik bir tablo çalışmanız oldu mu, onu soruyoruz biz. Şöyle: "Tokat ekonomisine ya da Amasya ekonomisine donun oluşturduğu, çiftçiler üzerindeki zarar dışında, ticari anlamda oluşan şu kadar daha ek zarar da vardır." tespiti soruyoruz.

Bir de şunu söyleyeyim, son cümle: "İklim değişikliği" dediğimiz olguyla bundan sonra doluyu, donu, seli, kuraklığı sık sık yaşayacağız. Ürün desenleriyle ilgili de konuşmalar içinde arkadaşlarımızdan "Bölgemizde, örneğin, 900 rakımında şu ürün dona daha hassas; burada şöyle bir üretim modeli geliştirmeli." gibi önermeler de beraberinde olursa bir de ileriye dönük bu Komisyonun hazırlayacağı raporun faydası olur. Geçmiş çok konuşursak geçmiş gelecek değil ama yaşanan donun olumsuzluğu, bir de geleceğe dönük bölgemiz için önermeler olursa faydalı olur. Biraz önce Amasya elmasını söylerken "Niğde 1'inci." diye şunun için söyledim: Bizim bölgenin tümü Amasya elmasıydı, misketti ama ihracat olanağı olmadığı için traktöre taktılar, ağaçları söktüler. Şimdi, elmada biz 1'inci de olsak artık Türkiye genelinde yurt dışına ihraç edilmeyen çoğu elma ağacı dikilmiyor ama bunlar da dondan daha çok etkilendi. Bunun gibi önermeler olursa hem bize ufuk açarsınız hem tutanaklarda yer alınca bundan okuyan fayda sağlar. Özellikle -üniversitemizden sanırım biraz sonra hocamız da anlatacak- üniversite, sanayi ve ticaret kuruluşları, ziraat odaları, birliklerle geleceğe yön çizecek bazı düşünceleri de beraber üretirsek faydalı olur.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ben teşekkür ediyorum Ömer Bey.

TOKAT TİCARET VE SANAYİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI FATİH GÖKDERE - Vekilim, şöyle bir sıkıntımız da var: Üretici ile komisyoncular arasında ister istemez bir avans alımları vardı yani birbirleri arasında. Bu konuyla alakalı, mesela, adamın 100 ton kiraz vereceğini biliyor ve bu adama ister istemez ocak, şubat, nisan aylarında komisyoncular avans şeklinde paralar ödüyorlar; bu, şehrimizde yaklaşık 1 milyara yakın yani komisyonculardan alınan. İnsanlar da istemiyor, öbürü veremiyor; böyle bir sıkıntı da var.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Ürün yok, parayı da aldıysa o parayı nasıl ödeyecek?

TOKAT TİCARET VE SANAYİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI FATİH GÖKDERE - Bir sonraki seneye de hazırlığı zor durumda.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Evet, yapacak bir şey yok. Gelecek sene. Yapacak bir şey yok artık, her sene kazanç olmuyor.

Yani, şunu kastetmeye çalıştık Başkanım, hem İlhami Bey hem Ömer Ağabey hem biz: Şimdi, tabii, yerel ekonomi önemli, yerel ekonomilerden bir makro ülke ekonomisi oluşuyor. Burada bir olay yaşandığı zaman, ekonomik bir hadise yaşandığı zaman bunun, olayın bütün boyutlarını akademiyle, üniversiteyle hızlı bir saha çalışması yapıp alınacak önlemler konusunda daha politik, yani stratejik noktalara vurgu yapılması gerekiyor. Yani, bazen bunu üniversite tek başına yapabiliyor ama sektörle iş birliği olursa akademi daha konuya girebilir. Yani, Tokat'taki üniversitemizi de yakinen biliyoruz, konulara ilgili bir üniversite, tarım, özellikle ziraat konularına. Hani, bunu bekliyor yani biz de bekliyoruz işin gerçeği. Yine, bu süreç içerisinde böyle bir çalışma olursa, Komisyonumuza ulaştırırsanız seviniriz diye düşünüyorum.

TOKAT TİCARET VE SANAYİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI FATİH GÖKDERE - Biz Sayın Vekilimize, Cüneyt Bey'e raporumuzu sunabiliriz bir, iki gün içerisinde.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Eyvallah, bize ulaştırırsanız sevin.

TOKAT TİCARET VE SANAYİ ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI FATİH GÖKDERE - Teşekkür ederim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Sektör temsilcimiz burada, DİMES.

Herkese söz vereceğiz. Ben konunun bir de hani, özellikle ekonomik boyutuna değinmişken, DİMES fabrikası, değil mi, şehrimizin...

DİMES burada mı?

GÜNEVİ KÖYÜ MUHTARI ÖNDER KONUK - Bir dışarı kadar çıktı da ben arayayım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Öyle mi? O zaman gelince söz verelim ona. Siz de mi DİMES'tesiniz?

GÜNEVİ KÖYÜ MUHTARI ÖNDER KONUK - Hayır, ben Tokatlı bir çiftçiyim, köy muhtarım aynı zamanda.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Eyvallah, geleceğiz, geleceğiz. Ben bu konuda özellikle ticaret odası bağlamında DİMES'e bir söz vermek istemiştin yani "Nasıl etkiledi?" diye. Şimdi, şu andan itibaren de artık sıradan gitmeyeceğim, eğer DİMES fabrikası gelirse...

Ziraat odası başkanlarımızdan öncelikle söz alacaklar, ilçeler, merkezler...

ERBAA ZİRAAT ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ARİF YILMAZ KÖKSAL - Sayın Başkan...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ziraat odası mı?

ERBAA ZİRAAT ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ARİF YILMAZ KÖKSAL - Evet.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Buyurun.

ERBAA ZİRAAT ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ARİF YILMAZ KÖKSAL - Sayın Valim, Sayın Komisyon Başkanım, sayın milletvekillerim, siyasi parti ve sivil toplum kuruluşu başkanlarımız, muhtarlarımız, çiftçilerimiz, daire amirlerim; hepiniz hoş geldiniz. Hepinize saygılar sunuyorum.

Ben Tokat ziraat Odaları İl Koordinasyon Başkanı Arif Yılmaz Köksal, aynı zamanda Erbaa Ziraat Odası Başkanım.

Şimdi, ben de 62 yaşındayım, altmış iki yıldır ilk defa böyle bir soğuk gördüm. Aynı zamanda çiftçiyim hani biraz önce Başkanım "çiftçiler" diyordu ya, ben aynı zamanda çiftçiyim; kendim fındık, ceviz, buğday, ayçiçeği üretiyorum.

Şimdi, bu yaşanan dolu felaketi 65 ilimizde oldu; 34 ilimizde etkisini daha fazla gösterdi, meyvecilik ağırlıklı oldu, bunlardan biri de Tokat ilimizdir. Tokat ilimizde başta üzüm olmak üzere fındık, kiraz, bunun yanında ceviz, vişne, erik, elma, armut, şeftali gibi 12 ürün zarar görmüştür.

Biz ziraat odaları olarak çiftçinin yanında olmak için ne yaptık? İlk günden -cuma gecesi olmuştu- sahada gezdik, vekillerimize haber ettik, İlçe Tarım Müdürümüzle sahaya gezdik, kendi ilçemizde Kaymakamımıza haber ettik; sonra ziraat odaları başkanları olarak -11 tane odamız var- bir araya gelerek donun bütün etkilerini tespit etmeye çalıştık. Özellikle ilimizin 5 milletvekiline, Tarım İl Müdürlüğüne, TARSİM'in hem Bölge Müdürlüğüne -çünkü sahada gezerken TARSİM'le ilgili sıkıntılar vardı- hem Genel Müdürlüğe, aynı zamanda Türkiye Ziraat Odaları Birliğine ilimizdeki ekonomik maliyet olarak -vekillerimde de vardır- o zaman 5,5 milyarlık bir tespit yapmıştım; şu an için değerler daha farklı olabilir, Tarım İl Müdürlüğümüzün değeri de 6,5 milyar civarında. Tokat ilimizde en fazla üzüm bağları vardı, bunları da ilk başta gördüğümüz zaman... Bunun yanında hemen eğitsel çalışma da yaptık, Orta Karadeniz Geçit Müdürümüzü davet ettik sahamıza; fındıkla ilgili, cevizle ilgili üniversitelerden görüş aldık.

Şimdi, böyle bir don afeti oldu ama çiftçiler bundan sonra ne yapacak? Meyvenin başına daha gitmezse büyük sıkıntılar olacaktı; bunlarla ilgili teknik çalışma yaptık, sahaya da davet ettik; sağ olsun, Mustafa Arslan Milletvekilim de geldi, bir gün de onunla gezdik; tabii, müsait olanlarla, Kadim Durmaz Vekilimle telefonla görüştük, sağ olsun; diğer vekillerimizle de görüştük. Yani, biz ilimizin sorunlarını ilgili kamu kurum kuruluşlarına ilettik, bundan sonrası sizlere kalıyor ama bizim taleplerimiz var burada.

Şimdi, Tokat ilimiz adına konuştuğuma göre Tokat ilimizin 6,5 milyar civarında dondan zararı var, bunun karşılanması nasıl olacak? Dün Cumhurbaşkanımız da bir açıklama yaptı, "Kasıma kadar ödeyeceğiz." dedi, çok teşekkür ediyoruz ama tabii, miktarlarını bilmiyoruz, ne ödenecek? Burada bizim söylediklerimizin kayıtlara geçtiğini de biliyorum. Bu rakamın tamamının ödenme şansını tahmin edemiyorum ama yani yine de çiftçimizin kanayan yarasına bir parmak basarsanız çok memnun kalırız çiftçimiz adına.

Mesela bize en çok gelir getiren ürünlerden bir tanesi üzüm bağları; üzümün yüzde 80'i zayıt gördü. Biz ilk başta bir daha hiç üzüm olmaz diye düşündük ama sahaya gezdiğimiz zaman, şu anda, yüzde 20 civarlarında üzüm olabilir yani milletin ihtiyacını karşılayabilir. Yaprakta da 1-2 kırım gitti, yaprak fiyatı da aksine... Bizim de, biliyorsunuz -yöremizin vekilleri var- yapraklarda bir ticari hacmimiz var yani şöyle diyelim: Dönüm başı 70 bin dönümden yaklaşık 400-500 kilo alsak 35 bin ton yaprak olur, bunu da en düşük 100 liradan hesap ederseniz... Ki 150-200 liraya kadar gidiyor ama Allah razı olsun, tekrar, sekonder gözlerden, ikinci gözlerden sürgün oldu, yaprakta bir kısım zararımız karşılanıyor ama 50 ton üzümde belki 5 ton, 10 ton olur veya olmaz; üzümde kaybımız çok olacak, onu söyleyeyim.

Dün siz Ordu'daydınız zannedersem, mesela bizim de Erbaa sınırında TÜİK rakamlarına göre 35 bin dönüm fındığımız var; şimdi, orada yüzde 50 gibi gördüğünüz zarar burada yüzde 75-80'lere dayandı. Neden? Çünkü orada, Karadeniz sahilinde 150 rakımda fındık alınıyor, çiftçi alabiliyor, orada fındık olabilir, yüzde 50'ymiş Ordu'da tahmini zarar ama bizde yüzde 75-80 oranında büyük bir zayıt var; bu çiftçimizin başka bir gelir elde etme şansı yok özellikle fındık yöresinde. Çiftçilerimizden alınganlık yapan olmasın. Ben mesela kendime göre söyleyeyim: Benim fındığım var, cevizim var ama benim buğdayım, ayçiçeğim de var; biz ondan birtakım gelir elde edeceğiz. Özellikle fındık yöresindeki çiftçilerimizin gelir temin etme şansı yok. Kirazda tamamen kirazcı köyler var mesela, tamamen şeftalici köyler var; bunların başka gelir elde etme şansları yok. Ama bu fındıkçı bölgelerimizin özellikle zarar ziyanları için bir an önce ödeme yapılması gerekir.

Rakamsal olarak biz mesela ne talep ettik, milletvekillerimizden ne talep ettik? Biz, milletvekillerimizden Ziraat Bankası borçlarının uzun vadeye yayılmasını istedik. Kanunen şu anda yapılamayabilir ama özel bankalardan da çiftçi kredi aldı yani onu hepiniz biliyorsunuz çünkü Ziraat Bankasının prosedürlerini yerine getirmek zaman alıyor, o zamanı önlemek için çiftçimiz en kısa

yoldan özel bankalara gidiyor; onlar da zaten "gel, gel" yapıyorlar. Bu borçların ertelenmesini istedik ama aşağı yukarı üç ay geçti, öyle bir gelişme olmadı. Bunun yanında, mesela, meyveyi bırakacak hâlimiz yok, sulama yapmamız lazım hâlihazırda, tekrar gübre vermemiz lazım gelecek yıl ürün almamız için; bunun için de kredi talebimiz oldu. Tabii, biz 25 Nisanda almışız bu kararları yani yeni bir karar değil ve bunun örneklerini de getirdim, vekillerimizde de var, Bakanlığımızın yetkililerinde de var; hâlâ bu konuda da bir gelişme olmadı yani yeni kredilerde de gelişme olmadı. Bunun yanında, araziye sulayacağımıza göre sulama ücretlerini de talep ettik "Düşürülsün." diye. Özellikle, biz, Erbaa ve Niksar bölgesinde, bu Yeşilirmak vadisinde rakım 250-350 civarında, Çamlıbel'de 1.100, Tokat yöresinde 650 -buraya "Kazova" diyoruz- Erbaa'da 250-300. Bu rakımlarda mesela bizim çiftçimiz sebze de mağdur oldu. Bizim çiftçimiz martın 15'inden sonra arazisine tül altına sebze yapıyor. TARSİM'le yazışma yaptık, dedik ki: "Bakın, siz 1 Mayıs'tan itibaren bu poliçeleri kabul ediyorsunuz ama bizim çiftçimiz bunları erken..." Çünkü para kazanması lazım; şu anda herkeste çıktığı zaman zaten sebze de para kazanılmaz, erken çıkarmamız lazım; bunun için de tül altına yaptık. Orada da sigorta, don teminat başlangıcı 1 mayısmış. Ben, sağ olsun, Bölge Müdürümü çağırdım, çiftçilerimle buluşturdum ama kanundan dolayı, yasadan dolayı, ellerindeki şeylerden dolayı çiftçimizin feryat figanına önderlik yapamadık. Bu noktada, ben de TARSİM'e yazdım, Genel Müdürlükten cevap gelmiş bize -ilk defa oradan geldi, yazışma yapıyoruz, bazı kurumlar cevap da vermiyorlar- onlar da "Bu tür çalışmaları yapacağız, inşallah, bölgesel rakım farklarını dikkate alarak bu don üzerinde çalışma yapacağız." dediler. Bunun yanında, sulama ücretlerinde indirim istiyoruz.

Bizim yazdığımız tarihlerde şey vardı sayın vekillerim, tarımsal destekler, buğday destekleri, ayçiçeği destekleri, buzağı destekleri ödenmemişti; onlar ödendi, şimdi onu bir daha söylemeye gerek yok ama bu desteklerden yanlış olan şu vardı: Biz, ayçiçeklerini...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yalnız 2024 ödendi, 2025 daha değil.

ERBAA ZİRAAT ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ARİF YILMAZ KÖKSAL - 2024 ödendi, 2025 daha 30 Haziranda... Ben de konuma hâkimim, aynı zamanda emekli ziraatçıyım. 30 Haziran 2025'te 2025'in ÇKS'leri bitecek; dolayısıyla, bu bitmeden herhangi bir destek ödenme şansı yok. Pazartesi'den sonra sizlerin talimatlarınızla veya sizlerin çalışmalarınızla eğer bunu erkene aldırırsanız çok da memnun kalırız. Keşke eylülde, ekimde, kasımda ödense destekler.

Bir de destek konusuna girince şöyle bir eksiğiniz, bu hazırlanan yeni üretim planlamasında da şöyle bir şey var: 244 ana rakımı ta 2024'ün Ağustos sonunda belli oldu, biz bu destekleri 2026'nın Martında alacağız; bu arada geçen enflasyon farkları çok düşük kalacak. Bu 244 rakımının tekrar güncellenmesi lazım; ben bunu ilgililere de söyledim, şu ana kadar yok, "Yapacağız." denmedi. 244 şu anda kaldı; o yükseldiği zaman bütün destekler otomatik olarak artacak.

Ben fazla sözü tutmuyorum.

Bizim sizlerden talebimiz özet olarak şu: Kredilerimizin ertelenmesi; yeni kredi talebimiz var, onların yerine getirilmesi; sulama birlikleri ücretlerinin arazimizde meyve olmadığına göre düşürülmesi. TARSİM'le ilgili de bir çalışma yapılması lazım çünkü yirmi yıllık bir çalışmanın ürünü; üzerine tekrar tekrar şey yapılması lazım, kanunların değişmesi lazım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Ben, öncelikle, konu üzerindeki detaylı çalışmanız ve bilgilendirmeniz için de Başkan olarak sizi kutluyorum.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sayın Başkanım, şimdi, ürün çeşidi durumuna göre domates, kiraz veya şeftali, ne aklınıza geliyorsa, 1 dekarlık maliyet çıkardınız mı işte "Kirazda çiftçimizin şu tarihlere kadar dekar maliyeti şudur." diye? Böyle bir çalışmanız varsa, açıklarsanız güzel olur.

İki: Az önce TARSİM'le görüştüğünüzü söylediniz; bizde de oldu aynı şekilde, kabul etmemişlerdi, pancar ekip... İşte, tam o dediğiniz, onların, poliçenin başlangıç süresi var ya, onunla ilgili bir sıkıntı olduysa, sizin çiftçinizi kabul etmiyorlarsa, bozup ektiye başvurun, onlarla ilgili çalışma yapacaklar. Tekirdağ'da ben yaptırdım.

ERBAA ZİRAAT ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ARİF YILMAZ KÖKSAL - Onu yazmışlar "Ekip bozulduysa." diye de...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Yaptırdım, ondan sonra zaten onu aldılar, baştan bir şey yaptılar. "Kardeşim, 11 nisan bu. 15 nisan daymış poliçenin başlangıcı. Ocak ayında yapmışsın sen, parayı almışsın ama 11 Nisanda bu olay vuku bulunduğu için 'Olmaz.' diyemezsin." dedim. Ondan sonra, neyse, kabul ettiler; şimdi, bakıp değerlendirme yapacaklar, bilginiz olsun.

ERBAA ZİRAAT ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ARİF YILMAZ KÖKSAL - Ben fındık ve üzümde bir zarar ziyan tespiti yapmıştım; dekara fındıkta 7.500 lira, üzümde de 6.500 lira civarında. "Maliyet" derken, yaptığı harcamalar...

Biliyorsunuz, Cumhurbaşkanımızın bir açıklaması var, diyor ki: "Eylül ayından don olduğu tarihe kadarki olan süreyi ödeyeceğiz." O zaman yaptığınız masraflara...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Başkanım, teşekkür ediyorum yani biraz hızlanmam lazım.

Ben ziraat odası başkanlarımızdan söz isteyenlere söz vereceğim tekrar ama arkadan, çiftçilerimizden de arada şeyler alalım, sonra başkanlarımıza, ondan sonra belediye başkanlarımıza söz vereceğim ve nihai olarak da milletvekillerimizi dinleyerek konuyu kapatacağız çünkü dediğim gibi, program devam ediyor.

Buyurun.

GÜNEVİ KÖYÜ MUHTARI ÖNDER KONUK - Sayın Valim, sayın milletvekillerim; Tokat'a hoş geldiniz.

Tokat merkeze bağlı Günevi köyü Muhtarıyım. Kiraz, vişneyle genelde köyümüz ilgilenmekte. Köyümüzün 11 bin dönüm ekilir, biçilir arazisi var; bunun 5.500 dönümü kiraz, vişneyle alakalı. Bizim hesaplamalarımıza göre bizim köyümüzün 100 milyon zararı var. Burada müdürlerimiz ilk başta yüzde 70 gibi bir zarar dediler ama bizim köyde her sene 1.500 ton kiraz, 600-700 ton da vişne teslim etmekteyiz. Şu an köyümüze gittiğimiz zaman -Komisyonu da götürebiliriz- 1 tane yok yani kirazda, vişnede zarar yüzde 100. Şimdi, burada biz çiçekler açınca, kiraz olunca gittik, ilaç da aldık, ilaç aldık ama bu iş böyle olunca bir-iki vurduk, sonraki ilaçlamaları yapmadık ama şu an ilaçlarımız da elimizde kaldı çünkü bir dahaki seneye kullansak tarihi de geçiyor, bir de ondan dolayı biraz problem yaşıyoruz. Bu da olmadığı gibi, kar yağdıktan sonra, dolu olduktan sonra, on beş gün, belki bir ay sonra bir de dolu afeti yaşadık. Üzüm bağlarımızın -bizde çok yok, 500-600 dönüm ama- ilk şıvgınları da gitti yani orada yaprakta da biraz problemliyiz, orada da sorunlarımız var. Köylülerimizin birçoğu zaten domates, biber, sebzeyi kendi ihtiyaçlarını gidermek

için ekiyorlar ama burada mesela biz yaptık; şu an biz domatesten, biberde ya da diğer sebzelerde verim almış olacaktık ama doluyla beraber hepsi kırıldığından dolayı yeniden fide yaptık. Bir de bu arada, bir ay da oradan dolayı geri şey oldu. Bunun için biz şunu talep ediyoruz: En azından bizim çektiğimiz kredilerin faizi durdurulur, bir sene sonraya ertelenirse bizim için, köylüler için iyi olacağını düşünüyoruz.

Hepinize teşekkür ederiz.

Ayrıca, Komisyonunuz da kirazlarımızın, vişnelerimizin durumunu görmek isterse ben şahsen götürebilirim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ederim Muhtarım, program içerisinde zaten şeftali ve kiraz bahçesi ziyaret edeceğiz.

Özgür Erciyes Bey burada, DİMES'ten, az önce söz vermek istemiştin.

Buyurun.

Ben özellikle şunu merak ettim: Siz, bildiğim kadarıyla, bölgenin meyve suyu fabrikası, ülkemizde de bilinen bir markasınız. Bu, sizi nasıl etkiledi? Kaç kişi çalışıyor mesela sizin fabrikanızda?

DİMES ANONİM ŞİRKETİ TEMSİLCİSİ ÖZGÜR ERCEYES - Şu anda 230 kişi.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Buyurun, kısa bir değerlendirme alırsam sevinirim Özgür Bey.

DİMES ANONİM ŞİRKETİ TEMSİLCİSİ ÖZGÜR ERCEYES - Tabii, hemen kısaca belirtiyim.

Saygılarımı sunuyorum öncelikle.

Biz aslında Türkiye genelinde 200 bin ton meyve işliyoruz, yıllık; Tokat özelinde de 70 bin tonlara ulaşıyoruz. Bu yıl için öngördüğümüz 3 bin tonla kapanacak gibi, meyve alımı.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - 70 bin tondan...

DİMES ANONİM ŞİRKETİ TEMSİLCİSİ ÖZGÜR ERCEYES - Evet, 3 bin tona.

Yani, sürdürülebilirlik aslında hepimiz için çok önemli, değerli.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Siz genellikle "meysuluk" dediğimiz, değil mi, ihracat dışında...

DİMES ANONİM ŞİRKETİ TEMSİLCİSİ ÖZGÜR ERCEYES - Alıp işliyoruz sanayiye Başkanım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Eyvallah.

DİMES ANONİM ŞİRKETİ TEMSİLCİSİ ÖZGÜR ERCEYES - Burada, aslında, toplu, büyük resme baktığımızda biraz daha kompleksleşiyor aslında işletmeler açısından durum. Bu 3 bin ton ama bizim satış yapmamız lazım, bir şekilde bir yerden meyve olmasa da konsantreyi edinmemiz gerekiyor. Diğer işletmeler için de bölgede aynı şey söz konusudur. Ne olabilir? Yani, biz bölgeden ham maddenin yüzde 2,5'u, yüzde 3'ü gibi tamamlayacağız. Belki mevzu olan, don olan bölgeler içindeki işletmeler için de bir ilave krediye ulaşım daha kolaylaşabilir, belki işletmelere böyle bir destek olunabilir.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ama bu yıllık üretimi yapmak zorundasınız.

DİMES ANONİM ŞİRKETİ TEMSİLCİSİ ÖZGÜR ERCEYES - Tabii.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Kapasiteyi az da olsa korumak için stratejiniz ne? İthal mi, nedir?

DİMES ANONİM ŞİRKETİ TEMSİLCİSİ ÖZGÜR ERCEYES - Tabii, mecburen.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Hazır mı ithal etmek, yoksa ham madde mi?

DİMES ANONİM ŞİRKETİ TEMSİLCİSİ ÖZGÜR ERCEYES - Hazır, hazır; konsantre olarak, yarı mamul olarak Başkanım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Konsantre ithal etmek, mecburen diyorsunuz.

DİMES ANONİM ŞİRKETİ TEMSİLCİSİ ÖZGÜR ERCEYES - Tabii, çünkü rakipler dünya devleri yani yerli firma olarak onlarla rekabet hâlindeyiz, malumunuzdur. Biz bu ilimizden dünyaya ürün üretilip satıyoruz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Peki, işçi çıkarma gibi bir durum var mı?

DİMES ANONİM ŞİRKETİ TEMSİLCİSİ ÖZGÜR ERCEYES - Hayır.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ya da mevsimlik olarak aldığınız işçilerden daha az alma gibi bir şey var mı?

DİMES ANONİM ŞİRKETİ TEMSİLCİSİ ÖZGÜR ERCEYES - Aynen, mevsimlik işçilerde mecburen daha az aldık ama mevcuttan da çıkarma gibi bir durumumuz yok. Noktaları artırıyoruz, başka ürünlere de yatırım yapıyoruz. Kısaca bilgi de verebilirim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Peki, şunu söyleyeceğim size: Burada böyle bir olayla karşılaştınız. Yani, sektör, üretim bize çok şey verir. Buna ilişkin, donla ilgili değil, gelecekle ilgili -hani, bu Zirai Don Komisyonunun bir görevi de önlemlerin alınmasıyla ilgili- sektöre üretimle ilgili bir öngörünüz var mı? Yani "Gelecekte bu üretimi şöyle mi yapsak, böyle mi yapsak daha iyi olur?" diyeceğiniz bir şey var mı? Ürün deseni anlamında söylüyorum.

DİMES ANONİM ŞİRKETİ TEMSİLCİSİ ÖZGÜR ERCEYES - Evet. Ham madde olmadığı sürece bu tabii ki çok zor ama tabii, katma değerli ürünleri de ilave ediyoruz. Mesela, şimdi soğuk kahve gündemde; biz soğuk kahvemizi de Tokat'a getirdik, çok şükür, onu da başardık; hem istihdamı artırdık hem o tarafa da yönlendiriyoruz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ne demek soğuk kahve?

DİMES ANONİM ŞİRKETİ TEMSİLCİSİ ÖZGÜR ERCEYES - Obsesso markamız var Komisyon Başkanım, soğuk kahve, buzlu, sütlü...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yok, yok biliyorum da burada, Tokat'ta bir bitkisel üretimle ilgisi var mı konunun?

DİMES ANONİM ŞİRKETİ TEMSİLCİSİ ÖZGÜR ERCEYES - Biz Tokat'a yatırımımızı getirdik; makinelerimizi aldık, kurduk.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yok, eyvallah, onu sormuyorum. Soğuk kahvenin bitkisel üretimle bir ilgisi var mı?

DİMES ANONİM ŞİRKETİ TEMSİLCİSİ ÖZGÜR ERCEYES - Yok. "Nasıl yelpazeyi genişletiriz?" demiştiniz ya.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ha, tamam.

DİMES ANONİM ŞİRKETİ TEMSİLCİSİ ÖZGÜR ERCEYES - Yani, diğer ürünlere de giriyoruz ama meyvede ham madde olmadığı sürece yapacağımız hiçbir şey yok Başkanım.

Saygılar.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Anladım, anladım.

Teşekkür ediyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Başkanım, ithalat yapacaklar.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yok, yok. Ben acaba soğuk kahve benim bilmediğim bir ürün, bir bitkisel üretim, aronyadan, bir şeyden mi yapılıyor falan diye bir an da düşündüm. Ben çok tüketmiyorum.

DİMES ANONİM ŞİRKETİ TEMSİLCİSİ ÖZGÜR ERCEYES - Şey de var, tabii, Başkanım, süt yerine bitkisel süt de kullanma projelerimiz var.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Eyvallah.

CÜNEYT ALDEMİR (Tokat) - Ne kadarlık bir maddi kayıp oluyor sizin için, yıllık?

DİMES ANONİM ŞİRKETİ TEMSİLCİSİ ÖZGÜR ERCEYES - Efendim, anlayamadım.

CÜNEYT ALDEMİR (Tokat) - Maddi kayıp ne kadarlık oluyor, bir yıllık?

DİMES ANONİM ŞİRKETİ TEMSİLCİSİ ÖZGÜR ERCEYES - Maddi kaybı çalışmamız lazım, biraz iş kompleksleşiyor Sayın Vekilim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - İthalat yapacak...

DİMES ANONİM ŞİRKETİ TEMSİLCİSİ ÖZGÜR ERCEYES - Tabii, yani, orada biraz detay...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Peki, bu durum meyve suyu sektöründe, gıda sektöründe fiyatları olumsuz etkileyecek mi?

DİMES ANONİM ŞİRKETİ TEMSİLCİSİ ÖZGÜR ERCEYES - Tabii; bu, silsile yoluyla mecburen sirayet edecek her yere.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Edecek, evet, enflasyonist bir etki bekliyoruz.

Evet, buyurun Başkanım.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ DEKAN VEKİLİ PROF. DR. RESUL GERÇEKÇİOĞLU - Başkanım, teşekkür ederim.

Yani bu arada unutuluruz diye ben devreye girecektim ama... Ben Ziraat Fakültesi Dekanı Profesör Doktor Resul Gerçekcioğlu. Konuşabilir miyim efendim?

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Estağfurullah, buyurun.

Az daha böyle konu çıksın, siz sona doğru akademik yorumları yaparsınız...

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ DEKAN VEKİLİ PROF. DR. RESUL GERÇEKÇİOĞLU - Yani ben belki unutulurum diye böyle söz almak istedim ama söz aldık.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Eyvallah, buyurun.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ DEKAN VEKİLİ PROF. DR. RESUL GERÇEKÇİOĞLU - Teşekkür ediyorum.

Sayın Valim, Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, değerli hazırun...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ben şunu vereyim Komisyona bilgi olarak: Ziraat Fakültemiz bölgenin özellikle biyoçeşitliliğinde ve üretiminde çok etkili çalışmalar yapan bir Fakülte. Her yerde bu konuşmayı yapmıyorum. Benim de içinde olduğum Yükseköğretim Kurulunda bölgesel katkı ödüllерinin birini Tokat'ta özellikle patatesti... Ne patatesiydi Hocam, beyaz patates miydi?

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ DEKAN VEKİLİ PROF. DR. RESUL GERÇEKÇİOĞLU - Başçiftlik beyazı.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Başçiftlik beyazı, hatırlıyorum. Bu ödölün verilmesi için ben bir hayli çalışmıştım orada ve Cumhurbaşkanımızın elinden ödöl alınmıştı.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ DEKAN VEKİLİ PROF. DR. RESUL GERÇEKÇİOĞLU - Çok teşekkür ederim.

Sadece patateste değil, diğer birçok konuda da Ziraat Fakültesi kırk yılı aşkın bir süredir... Ben yaklaşık on yılı aşkın bir süre bölüm başkanlığı da yaptım. Öğrencilerimize Ziraat Fakültesinin konumunu belirtme, Türkiye'deki yerini belirtme adına en büyük Ziraat Fakültesiyle biz yarıştık, Ankara gibi, İzmir gibi, Adana gibi; biz onlardan artı, eksi 1'dik yani hakikaten de öyle. Şu anda Tarım Teşkilatı içerisinde de büyük bir çoğunluk Tokat Ziraat Fakültesi mezunları; hakikaten, biz bununla gurur duyuyoruz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Geçen hafta da Komisyonumuzda fakültemizden hocalarımız bilgi vermişti.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ DEKAN VEKİLİ PROF. DR. RESUL GERÇEKÇİOĞLU - Evet, yani buraya teşekkürleriniz bizi onurlandırdı, çok teşekkür ediyorum; buna vesile olan Tokat milletvekillerimize de ayrıca şükranlarımı sunuyorum.

Biz, evet, birkaç hafta önceydi, Meclise davet edildik. Allah razı olsun, Cüneyt Vekilimin ve sizlerin misafirperverliğinde orada bir sunum yaptık biz, Profesör Doktor Onur Saraçoğlu Hocamla beraber. Oraya gelenler problemleri il özelinde belirtirken biz orada genel olarak, Tokat özeline çok değinmeden aslında bir projeksiyon çizdik. Bu ve buna benzer hadiseler kesinlikle bundan sonra da olacaktır. Orada da şunu söylemiştim: Biz bugün, şu anda bu donu konuşmuyor olsa idik kesinlikle şunları konuşuyor olacaktık ve olmalıydık: Bir, sulama yani küresel ısınma nedeniyle su kaynaklarının giderek azalması, işte, arazilerimizin aşırı gübreleme ve ilaçla yok edilmiş olması ve dolayısıyla, ürün deseninin mutlaka değiştirilmesi. Sonuçta gene ziraat fakültesi ve bilime geliyor. Bu tür komisyonlarda ziraat fakültesinin en azından Tokat özelinde ya da Amasya özelinde diyelim, dışarıda bırakılması, göz ardı edilmesi kesinlikle bu çözüm ayaklarından birinin topal olması anlamına gelir; mutlaka ama mutlaka ziraat fakültesi bu tip şeylerde içine dâhil edilmeli. Sadece bitki yetiştiriciliği ve ıslah alanında değil, diğer bütün alanlarda

ziraat fakültesinin ilgili birimleri bu komisyonlara ya da ilgili kısımlara bilgi vermeye her zaman hazır; mutlaka iletişim içinde olmalıyız.

Sayın vekillerim, değerli hazırun; ben, ana başlıklar hâlinde söyleyeceğim, zaten değinmeyeceğim, il özelinde birçok şey söylediniz. Biz Meclisteki sunum sonrası Tokat'a geldiğimizde Sayın Rektörümün talimatıyla derhâl bir acil eylem planı olarak tekrar bir bilim kurulu oluşturduk burada, tarım teşkilatlarıyla beraber tekrar bunu bir masaya yatırdık. Bu hafta içerisinde yetiştirmeyi arzu edip size rapor olarak sunacaktık ama yetiştiremedik, bir toplantıyı da önümüzdeki hafta tekrar yapacağız. Özellikle vizyon, gelecekle ilgili, bu tip olaylara kesin çözüm anlamında olmasa bile ona yakın çözüm raporumuzu inşallah sizlere sizin süreniz dolmadan ulaştıracağız.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Eşağfurullah Hocam. Şimdi, gelecek hafta nasip olursa bir çalıştayımız olacak Burdur'da, bir hocamızı da istiyoruz sizden özellikle "İklim Değişikliği Gerçeğinde Tarım" başlıklı alana.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ DEKAN VEKİLİ PROF. DR. RESUL GERÇEKÇİOĞLU - Sayın Başkanım, siz bildirirseniz biz katkıda bulunuruz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Eyvallah. Bir hoca istiyoruz, çünkü farklı üniversitelerden gelenler de var.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ DEKAN VEKİLİ PROF. DR. RESUL GERÇEKÇİOĞLU - Nasıl arzu ederseniz. Biz her zaman, her yerde katkı sunmaya hazırız.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Eyvallah.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ DEKAN VEKİLİ PROF. DR. RESUL GERÇEKÇİOĞLU - Şimdi, o Komisyonda da söyledim, birçok şeyleri sizler zaten belirttiniz mesela TARSİM'in ıslahını, borçların ertelenmesini ama şöyle bir şeyi de sanki yapmamız lazım: Artık biz profesyonel tarıma geçerek, böyle küçük çaplı üretim alanları değil de, mutlaka ama mutlaka bu alanları büyüterek, daha az sayıda çiftçinin profesyonel anlamda üretim yaparak devlet desteğinin onlara kaydırılması gibi ama biz orada özellikle de şunu söyledik: Peki, ne olacak yani? Bu işler olacak; bu sene olan donu, hangi tedbirleri alırsanız alın, önleme şansınız yok, mümkün değil. Yani, bir ticaret odası başkanının da söylediği, havadan örtü altı sisteminin çalıştırılması don olayında mümkün değil yani böyle bir olayın önüne geçilmesi imkânsız. Sonuçta, bir de bitkilerden bahsediyoruz biz yani bu bitkilerin bir genetiği var, bir yapısı var, doğal yapısı var yani bu yapıları değiştirmeden de ne tedbir alırsanız alın, kesinlikle önüne geçemezsiniz.

Amasya İl Müdürlüğümüzün sunumlarında şöyle bir ilham aldık, biz onu önermiştik zaten, dedik ki biz, Mecliste de bunu sunduk: Mutlaka, yeni tür ve çeşitlerin üretime dâhil edilmesi zorunludur; mutlaka, olmazsa olmazımızdır bu. Bir, üretim şeklimizin mutlaka değiştirilmesi lazım. Amasya İl Müdürlüğümüzün rakamlarla bilimsel verilere değindiği bir tane şey vardı orada.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Hocam, DİMES'e demeye çalıştığım buydu yani buradaki özellikle yerel ekonomik, yapısal değişimleri sektörsüz yapamazsınız. Yani ya ticaret, ihracat boyutuyla ya üretim boyutuyla koordineli stratejiler olursa o zaman üretici şöyle der: "Ya, biz burada işte vişne yerine -atıyorum bunu tamamen- aronya yetiştirelim, şunu yetiştirelim, bunun da konsantresini yapalım. Çiftçiler, üniversite, tarım teşkilatı; şu köyde bir deneme yapalım, geçiş yapalım." Devlet de şunu yapabilir: Böyle geçiş projelerinde Dünya Bankası da hibeler verir. Tarımsal yapısal dönüşüm projelerinde üreticilerin kayıplarını da belli bir süre minimize ederek o geçiş sürecini tamamlayan stratejiler üretilebilir. Onun için, bu sorunları havzada çözmek zorundayız. "Yani Ankara'dan Tarım Bakanı her şeyi çözsün." Böyle bir şey yok. Biz doğru stratejileri sahaya indirirsek Bakanlık da...

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ DEKAN VEKİLİ PROF. DR. RESUL GERÇEKÇİOĞLU - Evet, kesinlikle öyle yani palyatif çözümler ya da bugünün problemi gibi değil de gelecekte de var olan, olabilecek olan bu şeyleri öngörmemiz lazım. İşte, küresel ısınmayı hiç kimse göz ardı edemez yani bunu bilmemiz lazım. Bitki deseninin değiştiğini hiç kimse göz ardı etmemeli. Ya, bugün birçok ova arazilerden yukarılara doğru mutlaka taşıyor, zorunluyuz biz. Sanki Amasya İl Müdürlüğü söylemişti, bizde neredeyse turuncuğiller hariç -bakın, Tokat'ta da var- her ürün yetişir hâle geldi. Örnek veriyorum: Zeytin yetişir, mi? Yetişir, artık Tokat'ta da zeytin yetişiyor yani yetişmek zorunda.

Şimdi, yeni ürünlerin çeşidi ve ıslahıyla ilgili elbette uzun süreli dönemlere, zamanlara ihtiyacımız var ama orada şöyle bir şey demiştim ben acil eylem planı olarak: Türkiye'nin ticari ana ürünleri var; ana ürünleriyle ilgili bizim AR-GE kuruluşlarımız var, kırk yıldır, elli yıldır var. İşte, kuru kayısı, kuru üzüm, kuru incir, fındık; biz dünya markasıyız, abartmıyoruz bunlarda, gerçekten, bunların adına özgü AR-GE kuruluşlarımız var. Mesela, bunlar yapmalıydı, yapmalı da, belki de yapıyorlardı. Mesela, bu don sonrası dendi ki: "Acilen kendi illerinde, mutlaka araziye çıkılmalı, "survey" çalışmaları yapılarak." Buna rağmen hayatta kalan, meyve veren bitkilerimiz var. Mesela, yıllarca ben şunu hep eleştirdim, hiç de çekinmedim bunu eleştirmekten: Örnek veriyorum, Tokat'ta ceviz; yanlış yapılıyor, yıllarca söyledim ben bunu. Yani Amerika'nın, Fransa'nın İtalya'nın, bakın, çeşitlerini biz buraya getirdik, adapte etmeye çalışıyoruz. İnanın, bu konuda, ceviz konusunda size referans olarak birçok kişi bile şunu yapmıştır ve yanlış yapmıştır bana göre: Kendi yerli çeşitlerimizi unutmuştur. Bakın, inanın, şu anda, en çok önerilen çeşitlerden bir tanesi Chandler; her yöremizde Chandlerdan çok daha kaliteli, çok çok daha verimli, iyi olan çeşitlerimiz var. Bunlar doktora çalışmalarında sadece defterlerde kaldı, araziye yansıtılmadı, genetik kaynak olarak alınmadı, bunlar sahaya kazandırılmadı. Bir ya da iki araştırmacı biliyorum öyle; bunun dışındakiler sadece fidan sattılar, başka bir şey yapmadılar.

Şimdi şöyle yapamayız biz...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Böyle dönemlerde, Hocam -etki vereyim, siz de kısaca toparlayın- bir hava oluşuyor, arkasından bir sektör yani fidancılık sektörü bir giriyor. Türkiye'nin dağı taşı Chandler ceviz oldu.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ DEKAN VEKİLİ PROF. DR. RESUL GERÇEKÇİOĞLU - Maalesef.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ben direniyorum, ben kiraza devam ediyorum çünkü iç pazara yönelik Chandler ceviz. Diyorum, bir gün gelecek, 1 kilo kiraz satacağım, 5 kilo ceviz alacağım; o gün de gelecek diye kendimle bunu... Niye söylüyorum bunu? İroni yapıyorum. Ya ceviz de her taraf ceviz mi olur? Bir tür mü olur her taraf?

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ DEKAN VEKİLİ PROF. DR. RESUL GERÇEKÇİOĞLU - Ve heder oldular Başkanım, onlar heder oldular. Bir de parasız ya da bedavaya yakın dağıtıldığı için.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - İşte, burada üniversite ve Tarım Bakanlığımızın böyle iç içe geçip...

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ DEKAN VEKİLİ PROF. DR. RESUL GERÇEKÇİOĞLU - Aynen öyle.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Hocam, sözü toparlayalım, daha çok konuşmacımız var.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ DEKAN VEKİLİ PROF. DR. RESUL GERÇEKÇİOĞLU - Hemen, hızlıca.

Bir başka önerimiz de şuydu Sayın Başkanım: Mutlaka ama mutlaka -başka çaremiz yok- yeni çeşit türlerin kazandırılması ilgili yine, çok teşekkür ediyorum, Amasya İl Müdüründen ilham alarak söylüyorum, bizim örneklerimizin arasında da vardı: Bakın "hünnap" diye meyve var, Amasya'da 1'nci sıradaymış. Bakın, hünnap çok kadim bir meyve, milattan önce dokuz bin yıl öncesinden tarıma kazandırılan. Hatta şöyle bir rivayet var: Hazreti Âdem (AS)'ın dünyaya geldiği zaman ilk yediği meyve türlerinden biri olduğu söylenir. Dondan asla zarar görmez. Niye? Haziranda çiçek açıyor.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ben dün Ordu'da "Ya, şu findıktan başka ürün olabilir mi?" diyecek oldum, hemen kaçtım.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ DEKAN VEKİLİ PROF. DR. RESUL GERÇEKÇİOĞLU - Yani, bakın, o ve ona benzer şeyler.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Baktım ki findığın burada alternatifi yok, "alternatif" lafı bile yok.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ DEKAN VEKİLİ PROF. DR. RESUL GERÇEKÇİOĞLU - Muhteşem bir meyve ya, o konuda da ben çok çalıştım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Evet, Hocam, teşekkür ediyorum.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ DEKAN VEKİLİ PROF. DR. RESUL GERÇEKÇİOĞLU - Bir şey daha, özür diliyorum efendim, bir şey daha...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Estağfurullah.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ ZİRAAT FAKÜLTESİ DEKAN VEKİLİ PROF. DR. RESUL GERÇEKÇİOĞLU - Mutlaka ama mutlaka, bizim önerilerimiz için de şu da vardı, olmak zorundayız biz: Örtü altı meyvecilik. Örtü altı meyveciliği biz kazandırmalıyız.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ben teşekkür ediyorum Hocam.

Gerçekten, çok konuşulacak konu var bu konularla ilgili. Belki bu don vesilesiyle diyelim -hani, bahanesi değil- sebebiyle tarım politikalarımızı, üretim politikalarımızı lokal havza bazlı yeniden masaya yatırıp acilen stratejiler üretme ihtiyacı... Hani, genellikle böyle bir olay olduğu zaman hep şunu konuşuyoruz: "Devlet kredileri bir ertelensin, devlet destek versin." Eyvallah, verdi, bu seneyi geçirdik, devlet üç sene sonra ne verecek, on üç sene sonra ne verecek? Hep "Versin, versin." değil de bizim yeniden bir başka şeyi inşa etmeye ihtiyacımız var.

Evet, buyurun.

ÇİFTÇİ MEHMET SUAT GÜVENÇ - Efendim, merhabalar, hoş geldiniz. Saygıyla selamlıyorum.

Ben, Amasya Suluova ilçesinin Salucu Köyü 4'üncü kuşak çiftçilerindenim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - İsim neydi üstat?

ÇİFTÇİ MEHMET SUAT GÜVENÇ - Mehmet Suat Güvenç; Yeğenoğlu Çiftliği adına buradayım, yöneticisi olarak.

Resul Hocamdan sonra konuşmak çok enteresan; benim 450 dönümlü kapama bahçemde bademimle ilgili görüşmeler yaptığım, sağ olsun, arazime gelen Hocamdır, Yakup Hocamla beraber. Dolayısıyla, Suluova'da 400 dönüm, 383'ü ceviz olmak üzere 25 dönüm de badem bahçem var. Tabii, organik tarımla başladım, 2010 senesi; 2024 yılı, organik tarımdan çıktım. Dolayısıyla, Türkiye'deki organik tarımın yerine getirdiği esasların karşılık bulup bulamaması, pazar sorunu... Yurt dışına ihrac ediyordum ama yurt dışındaki ihracat konusunda özellikle Romanya ve İspanya'nın bu alanı kapatıyor olması, maalesef, bizim ürün değerlerimizi ve üretim maliyetlerini artırdı, dolayısıyla pazar şeyimizi aşağı çekti. 2025 yılı itibarıyla konvansiyonel tarıma döndüm.

Ben ceviz üzerinden konuşacağım; tarla tarımı da var ama sadece o alanda konuşacağım hem de TARSİM de burada. Yollarımın keşiştiği çok dostum var; Halis dostum burada, TARSİM'in Müdürü, çok uzun saatler mesailer harcadık. Aynı zamanda Tokat Ticaret Borsası üyesiyim, buraya bağlıyım. Gaziantep İhracatçılar Birliği Meclisi üyesiyim, orada görevliyim.

Dolayısıyla, sevgili dostlar, konu başlığı don; dondan gireceğim, cevizden gireceğim. Sayın Hocam "Niye ceviz ekiliyor?" dedi. Yaptık, ihracat da yaptım; Almanya'ya, Avusturya'ya, Ekvador'a, Ürdün'e ihracat da yaptım, Chandler yaptım. Keşke -konuya başlığı öyle gireyim de- üniversitelerim... Seyit Hocam bir dönem başlattı, Seyit Mehmet Şen Hocam; Şen-1, Şen-2'yi çalıştı. Keşke bu çeşit ticari olarak tescillenseydi de o dönemlerde, biz de geç açan...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rektöründen bahsediyorsunuz.

ÇİFTÇİ MEHMET SUAT GÜVENÇ - Evet, eski Samsun Üniversitesi Hocası; Van'da görev yaptı, emekli. Çok çalıştım, kendisiyle de çalıştım.

Keşke erkenci çeşitler yerine geç açan çeşitler olsaydı da geliştirilseydi, çift gör çalışmaları yapılsaydı; Denizli'de yapılan, Yakup Hocamın takip ettiği çalışmalar; Van'daki Gevaş'tan alınan o kalemler, örneklemeler. Gümüşhacıköy'de, Gümüş'de yapılan çift gör çalışmalarında keşke çeşitler güncellenseydi biz de geç açan, erken don riskine girmeyen çeşitleri ekerdik. Benim bölgemde Chandler 15 mayıstan sonra açıyor; dolayısıyla, o tarihten önce, daha geç açan ceviz çeşidi var mı? Benim de tozlayıcım Fernor. Pedro vardı, Pedro daha sonra devreye girdi ama gücü yetmiyor.

Şimdi, sevgili dostlar, sevgili çiftçi arkadaşlarım, hazırun; kapama bahçe yapıyorsunuz -TARSİM burada; Halis'le çok çalıştık yani çalıştığı dönemde, Müdür olmadan önce, bilir- çiftçi, bölgesindeki, arazisindeki ağacı... TARSİM ne zaman başlıyordu Sevgili Halis? Kasımda başlıyoruz, ocak sonuna kadar polişe yaptırmak zorundasın.

TARSİM SAMSUN BÖLGE MÜDÜRÜ MEHMET HALİS YAMAK - Şöyle: Her ürün için belirlenmiş bir süre vardır ama 1 Kasım itibarıyla, ÇKS'yle beraber polişe yaptırmaya başlanır.

ÇİFTÇİ MEHMET SUAT GÜVENÇ - Ocak sonudur, cevizde ocak sonu bitişir, doğru mu?

TARSİM SAMSUN BÖLGE MÜDÜRÜ MEHMET HALİS YAMAK - Yan, bölge bölge değişir.

ÇİFTÇİ MEHMET SUAT GÜVENÇ - Değişir, bende ocak sonu. Ocak ayı itibarıyla ceviz ağaçlarınıza su yürümüş müdür, gözler belli midir? Hayır.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Hayır.

ÇİFTÇİ MEHMET SUAT GÜVENÇ - Doğru mu? Hayır. Ne veriyorsunuz siz? Ağacınızın yaşı, efendime söyleyeyim, ağaç başına ortalama verim düşünceniz, çarpanı, değeri, efendime söyleyeyim, polİçe değerinizi veriyor; doğru mu? Doğru, değil mi arkadaşım?

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Doğru.

ÇİFTÇİ MEHMET SUAT GÜVENÇ - Şimdi, giriyorsunuz sahaya, yürümeye başlıyor. Sizin araziniz kapalı bahçe değil ki, üstü kapalı bahçe değil ki; açıksanız, her türlü doğa riskine açıksınız; soğuklama var, su probleminiz var, bakım probleminiz var, gübreleme programınız var, var da var. Dona yakalanıyorsunuz, eksper dostlarımız geliyor, diyor ki: "Ağabey, sen 5 kilo vermişsin ama bu ağaç 10 yaşında, 5 kilo vermez, iki kilo verir." Ne yapıyoruz? Aşkın sigorta yapıyoruz. Yaptık Ağabey, gerçek, var bende, var yani yaşadım. Serpil Günay Hanım'la -eski TARSİM Genel Müdürümüz- onun için karşılıklı muhatap olduk, biliyorsun. Dolayısıyla, ortaya çıkan tablo TARSİM'de maalesef çiftçinin lehine dönmedi. Yüzde 40 zarar aldım, hasar aldım o yıl; yatırdığım bedeli ya aldım ya almadım, aşkın sigorta dâhil olmak üzere.

Şimdi, neye geliyorum? Bu sene, 2024 yılı itibarıyla Amasya bölgesinde, yaşadığım bölgede, Suluova bölgesinde çok ciddi kuraklık yaşadık. Yetmedi, ağustos ayında, kuraklığa paralel, yüzde 40 derece aşırı sıcaklara maruz kaldık. Ürün desenimizde bozulmalar oldu, ağaçlarda bozulmalar oldu, su yürüyen ceviz ağaçlarında bozulmalar yaşandı ve geldiğimiz nisan ayında ki ben profesyonel olarak yapmaya çalışan, işletmemde hem meteorolojik istasyonu hem de don pervanesi bulunan bir işletmeyim, profesyonel olarak çalışmama rağmen 9 Nisanı atlattım, 10 nisandan itibaren durduramadım; yetmedi, gücümüz de yetmedi; ısı da vermemize rağmen, aşağıdan takviye yapmamıza rağmen yetmedi. TARSİM sigortası yaptırmamıştım geçmişte yaşadığım gerekçeler nedeniyle. Dolayısıyla, şu anda benim alanımda hasarım yüzde 100, yüzde 1 milyon; net zararım, rakamsal vereyim: 5,8 milyon, işletmede. Bunun 25 dönümü de bademdir, Ferragnes'tir; çağladaydı, hepsi gitti, don pervanesine rağmen hepsi yandı. Dolayısıyla, zararımızın boyutu büyük. Akabinde...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Don pervanesinin hiç faydası olmadı mı?

ÇİFTÇİ MEHMET SUAT GÜVENÇ - Sevgili Vekilim, 9 nisanda, ilk don başladığında 2'yle başladık, don pervaneleriyle eksi 6'ya kadar olan bölümde çözdük; hiçbir sorun yaşamadık, görüntülerim var yani ertesi gün bademdeki, çiçeklerdeki ve çağladaki durumdan ama bir sonraki gün soğuklamanın uzun sürmesiyle -eksi 11'e kadar gördüm, benim kendi meteorolojik iç istasyonum eksi 11,7'yi verdi- hiçbir şey yapamadık. Aşağıdan, hani, klasik ısı takviyesi, parabol olarak soğuk hava, sıcak hava...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Üstat, toparlasak, şöyle özet bir değerlendirme yapsak.

ÇİFTÇİ MEHMET SUAT GÜVENÇ - Maliyetlerimizi karşılayamayacak duruma geldik. Yanımda getirdim, isterseniz de verebilirim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Memnun oluruz, alınız.

ÇİFTÇİ MEHMET SUAT GÜVENÇ - İşletmeme ait. 17 Nisanda Ziraat Bankasından kredi çekmek zorunda kaldım, 1 Milyon TL kredi çektim, faizini söyleyeyim mi? Yüzde 52 faizle çektim. Bakın, burada, elimde belge.

Döngüde problem yaşıyoruz, zaten istihdamda işçi sorunu yaşıyoruz, sıkıntıyı yaşıyoruz, sulamada sorun yaşıyoruz. Finans kaynaklarına ulaşmada çok ciddi sıkıntılar yaşıyoruz. Lütfen, bunun bir döngü içerisinde, süratli bir şekilde çözümlenmesi lazım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ben teşekkür ediyorum.

Evet, söz almak isteyenlerden...

ÇİFTÇİ HALİS YILMAZ - Sayın Başkan...

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Buyurun Başkanım.

Tekrara düşmezsek seviniriz arkadaşlar. Çok önemli bulduğunuz bir konu varsa, buyurun.

ÇİFTÇİ HALİS YILMAZ - Tekrar hoş geldiniz sayın hazırım.

Ben Niksar'dan katıyorum, Halis Yılmaz ismim. Hem ceviz üreticisiyim, hem de ticaretini yapan bir firmayız Sayın Başkanım.

Şu anda, Niksar'da yaklaşık bin ton civarında bir ceviz üretiliyordu hem çiftçi hem de bizler tarafından. Bizim de - arkadaşların dediği gibi- kapama ceviz bahçelerimiz var, zararımız ciddi bir şekilde büyük yani bunun ortalamasını baz alırsak Niksar'ın 100 milyon civarında gelir kaybı var, sadece bu ceviz konusunda. Bunun dışında, şu anda, ceviz kayıpları için biz TARSİM sigortası yaptırdık ama biraz önce arkadaşlar dedi: "Bu donu kapsamıyor. Bunun kapsam içine alınmasını istiyoruz." Çiftçilerimizin ayrıca Ziraat Bankasına olan borçlarının ertelenmesini teklif ediyorum. Bu malları temin etmemiz için mutlaka ve mutlaka ithalat yapmamız lazım yani, işte, DİMES'teki arkadaşın dediği gibi, biz de ithalat yapmak zorundayız; bu da bizim için ciddi bir kayıp.

Biraz önce Hocam dedi ki: "Dağ taş Chandler doldu." Ama Chandler'ın da öbür yerli çeşitlere göre biraz daha geç uyanıp kalitesinin farklı olduğunu, pazar payının farklı olduğunu düşünüyorum çünkü Chandler bu yıl yandı ama Suat Bey'in dediği gibi, bu, mayısın ortalarında açtığından kurtarıyordu ama bu sene genelde Türkiye'de bir talihsizlik oldu; biz de bunun için artık daha yerli çeşitler... Mesela, Yaşar Hocamın çalıştığı Niksar-1 vardı, Niksar-2 vardı; bunlar iyi çeşitler ama bunları tabii ki çoğaltmadık biz. Fidan üreticiliğini de yapıyoruz, bunun pazarını da yapıyoruz, tescillerini de ama çoğaltmadık; patenti şu anda üniversitede bunun.

Peki, çok teşekkür ederim dinlediğiniz için.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ben teşekkür ediyorum.

Evet, buyurun Mustafa Bey.

AMASYA ZİRAAT ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI MUSTAFA CEBECİ - Sayın Valim, Sayın Komisyon Başkanımız, değerli milletvekillerimiz, değerli hazırun; öncelikle, Tokat Ticaret Odası, Ticaret Borsası Başkanından, Ziraat Odası Başkanlığından bir özür bekliyoruz çünkü burada çiftçi olmayan Ziraat Odası Başkanımız yok. Ziraat Odaları Türkiye'nin en büyük sivil toplum örgütü. Bir kere, kendisinden rica ediyorum.

Arkadaşlarımız genel anlamda hep zaten beklentilerimizi söylediler. Ben birkaç ufak, hemen, kısa... Zaman da daraldı.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - İyi olur.

AMASYA ZİRAAT ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI MUSTAFA CEBECİ - Bizim Amasya olarak zararımız 4,5 milyar TL civarında, İl Müdürlüğümüz de şey yaptı. Bizde, Amasya'da tarla ürünlerinde rakımı düşük olan erkenci ekim yerlerinde - Müdürlüğümüz de söylemişti- dondan dolayı bir etkilenme oldu yani düşük rakımlı yerlerde erken ekilen arpa ve buğdayda dondan bir zararımız oldu, öncelikle onu belirtiyim.

Meyvede biz hasar olana kadar yani don afatını yaşayana kadar 1 dönüme ortalama 5 bin lira gibi bir para harcamıştık ama bizim önümüzdeki senenin verimi için mutlaka bunların bakımını yapmamız gerekiyor; don hasarından sonra bunda da 1 dönüme yaklaşık 10 bin lira gibi bir masrafımız olacak ve yapıyoruz da.

Elektrik konusunda, Sayın Başkanım, özellikle sizden rica ediyorum: Bu haziran, temmuz ve ağustos aylarında tarımsal sulamadaki elektrikler de aylık ödeme olduğu için bazı büyük çiftçilerimiz, özellikle de büyük çiftçilerimiz için çok büyük miktarlar tutuyor; bunu faiziyle ödemeyi kabul ediyorlar ama kesilme olmamasını istiyorlar yani elektriği bir ay geçince hemen kesiyor YEPAŞ. Bununla ilgili de bir çalışma yaparsanız çok memnun olurum.

TARSİM, dönüyoruz dolaşıyoruz, Sayın Bölge Müdürüm... Kendisi de çok içten, çalışkan bir arkadaşımız ama bu, tabii, Bölge Müdürlüğümüzle alakalı değil, genel yapıyla alakalı bir durum. TARSİM'de kuraklık sigortasının köy bazlı değil de parsel bazlı yapılması çok önemli çünkü bir köyümüzün mesela bir arazisi var, 200-250 rakımlarda; burası kuraklık olduğu zaman hasar görüyor ama 500-600, hatta bin rakımlı olan yerlerde kuraklık, hasar olmadığı için özellikle de TARSİM'deki eksper arkadaşlarımız o bölgeleri tercih ediyorlar yani oralardan şey yapıyorlar; onun için, Tarım İl Müdürlüğünün verileriyle hiçbir zaman TARSİM tutmuyor. Bence gerçek verileri Tarım İl Müdürlüğü çalışanlarımız yapıyor.

Biraz önce Hocam da büyük şirketlere tarım yapılması gibi bir şey sundu. Biz de isteriz ama küçük aile işletmelerinin de şehirlere geldiğini düşünürsek, o zaman şehirlerde daha çok sıkıntının, işsizlik sıkıntısının artacağını ve küçük aile işletmelerinin mutlaka ama mutlaka özellikle de hayvancılıkta desteklenmesini talep ediyoruz.

Bir de efendim, meyve bahçelerinin genelde parsel bazlı küçük oluyor, İl Müdürlüğümüz de açıkladı ve ne hikmetse, tarla ürünlerinde 2024'te mazot, gübre desteği 185 liraydı; meyve bahçelerinde 120 lira falan civarındaydı, yanlış hatırlamıyorsam. Bunun küçük işletmelerde "Verdiği paraya değmiyor." gibi bir şeyi var. Bu ufak işletmelere yani küçük meyve bahçelerine biraz daha farklı bir destekleme yapılırsa, o zaman işte ÇKS kayıtlarının biraz daha artması konusunda... Sayın Bakanımızın da "ÇKS dışındakilere vermeyeceğiz." şeklinde çok haklılar, onu da belirtiyim yani bir Ziraat Odası Başkanı olarak çünkü gelip "Burayı ben işliyorum." dediği zaman ÇKS'ye kayıt olabilecek bir şekilde olmasına rağmen vatandaş gelip ÇKS'ye kaydettirmiyor, onun için de ona yapacak bir şey yok diye düşünüyorum.

Bu toplantımızın hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum. İnşallah, en kısa zamanda da çiftçilerimizin beklentisi olan bu destek... Çünkü ilaç, gübre almak zorunda kalıyoruz, maalesef. İşte, önceden "Kirazımız var." diye gidip ilaç bayilerinden alıyorduk rahat rahat ama şimdi ilaç bayisi veresiye ilaç verdiği zaman mutlaka önümüzdeki seneye kalacak diye vermiyor; onun için, bir an önce bu desteklemelerin yapılmasını talep ediyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - İlaç bayisi sektörünün durumuna bir bakalım.

Buyurun.

ÇİFTÇİ ALİ ÇALIŞKAN - Sayın Valim, Kıymetli Komisyon Başkanım, değerli milletvekillerim ve STK temsilcileri; öncelikle, hoş geldiniz, sefalar getirdiniz. İnşallah toplantımız hayırlara vesile olur.

İsmim Ali Çalışkan; Zirai ilaç bayisiyim, aynı zamanda da çiftçilikle uğraşmaktayız.

Öncelikle, burada milletvekillerimize teşekkür etmek istiyorum, şehrimizin milletvekillerine çünkü sürekli şehrimizde gölet ve baraj yaptıklarından dolayı ister istemez şehrimiz bir mikro klima alanı içerisine girdi ve bu durum içerisinde şehrimizde tropik bitkiler haricinde her tür meyve ve sebze yetiştirmeye başladı; ondan dolayı da iktidar vekillerimize, huzurlarınızda, teşekkür ediyorum.

Şehrimizin tamamında toplamda 93 tane zirai bayimiz var ve bunlardan 70 tanesi yoğun olarak bitkisel üretim ve meyvecilik üzerinde faaliyet göstermektedir, geriye kalan 20 tane bayimizse de tarla bitkileri üzerine faaliyetlerini sürdürmektedir. Burada da en önemli etkenlerden birisi de şu: Bu 70 tane bayimiz piyasada daha iyi bir şekilde rekabet edebilmek açısından ve çiftçilerimize daha ucuz imkânlı ilaç sunabilmek açısından, Sayın Başkanım, stoklu ürün almıştır ve don olayıyla birlikte de bu stoklar ellerinde kalmıştır ve şu an maddi açıdan büyük bir çıkmaz içerisindeyler. Eğer Komisyon olarak bunu değerlendirirseniz, ucuz kredi imkânını bayilerimize sağlarsak bayilerimiz biraz daha rahat bir şekilde nefes alırlar ve önümüzdeki süreçte de çiftçilerimize daha iyi bir şekilde pazar oluşturmaları diyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Şimdi, önceden, tabii... Genellikle sektör vadeli çalışır, hasat vadeli çalışır. Burada nasıl bir çözüm üretiyorsunuz? Ya da destek dışında sektör kendi içinde bir çözüm üretti mi yani bir sonraki seneye? Ya da nedir buradaki şeyiniz?

ÇİFTÇİ ALİ ÇALIŞKAN - Buradaki çalışmamız... Genel anlamda biz, öncelikle, zaten vadeli alır, vadeli satardık ama son zamanlarda fiyatlardan ve paranın maliyetinden dolayı ister istemez sektör biraz daha nakde döndü. Şimdiye kadar bizler bayiler olarak bunu öz kaynaklarımızla finanse etmeye çalıştık ama bu sefer tekrardan bu don olayıyla karşılaştığımızdan dolayı ister istemez öz kaynakta sıkıntı çekmeye başlıyoruz. O açıdan da böyle bir finansman erişimi sağlanırsa, Sayın Başkanım, bizler

bayiler olarak daha rahat ederiz ve çiftçilerimize daha iyi hizmetler vermeye çalışırız. Zaten tarımsal üretimin en önemli lokomotiflerinden birisi de zirai ilaç bayilerimizdir.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum, sağ olun.

ÇİFTÇİ ALİ ÇALIŞKAN - Biz teşekkür ederiz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Buyurun Başkanım.

CHP TOKAT İL BAŞKANI ÇAĞDAŞ KURTGÖZ - Sayın Valim, çok değerli milletvekillerim, sivil toplum kuruluşlarının değerli başkan ve yöneticileri, siyasi partilerimizin yöneticileri, muhtarlarım, çok değerli müdürlerim, hanımefendiler, beyefendiler; hepinizi, öncelikle, saygıyla selamlıyorum.

Az önce Başkanımın da bahsettiği gibi, iklimsel yapımız ister istemez bozuldu, bundan dolayı daha da doğal afetler olmaya başladı. Bunlarda bir etken de hepinizin bildiği gibi, özellikle bölgemizde de yapılan HES'ler ve maden ocakları; onu belirtmek istiyorum öncelikle.

Biz her zaman şu şiarla hareket ediyoruz, Tokat'ta özellikle: Adımız farklı olsa da soyadımız "Tokat" diyoruz ve bu sözlerimizle, doluda hasar gören, donda hasar gören bütün köylerimizi gezdik ve gezmeye de devam ediyoruz. Bu gezdiğimiz köylerde meyve ağaçlarımız ne yazık ki meyve vermese de bakımlarının yapılması gerekiyor. Şimdi, buradaki, köylerdeki tarımla uğraşan çiftçilerimizin ilaç aldıkları yerlere, bankalara, esnafa ne yazık ki yüklü miktarda borçları var yani bu durumdan hem çiftçi etkileniyor hem de ister istemez esnaflarımız da etkileniyor. Çiftçilerimiz -burada çiftçi arkadaşlarımız da var, köylerindeki birçok vatandaşın durumunu biliyorlar, oda başkanlarımız da yakından takip ediyor bu durumu- arazilerini satar duruma geldi, traktörlerini satar duruma geldi ve birçok arkadaşımız bizlere gelip şehir merkezlerinde iş arar durumda Sayın Vekilim.

İstenen ne? Onları size birkaç maddeyle özetlemek istiyorum yani tekrara düşeceğiz ama: Mazotta ÖTV ve KDV muafiyeti; bu yıl için ve gelecek yıl için çiftçi BAĞ-KUR'larının alınmaması; sulama birliklerinin sulama ücretlerini almaması; elektrikle sulama yapılan yerlerde elektrikte muafiyet sağlanması; bankalara, Tarım Krediye olan borçların faizsiz olarak ötelenmesi. Tabii ki yine dönüp dolaşıp aynı yere geliyoruz: Tarım politikamızın tekrar bir gözden geçirmesi gerekiyor.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ben teşekkür ediyorum Başkanım.

Evet, buyurun.

KEMALPAŞA KÖYÜ MUHTARI SEVGİ ŞANLI - En büyük meyve üreticisi kadın Muhtar olarak ismim Sevgi Şanlı.

Sayın Valim, Sayın Başkanım, Sayın Türkiye Büyük Millet Meclisi Zirai Don Komisyon Başkanı ve üyelerim, milletvekillerim, resmî kurum amirlerim, meslek odası yönetici muhtarlarım, basın mensupları; hepiniz hoş geldiniz.

Ben Tokat Kemalpaşa Köyü Muhtarı olarak, bugün burada sizlere köyümüzün yaşadığı büyük bir mağduriyeti aktarmak üzere söz almış bulunmaktayım.

Kemalpaşa Köyü Türkiye'nin Çiftçi Kayıt Sistemi'nde en yüksek oranda ÇKS'ye kayıtlı üreticiye sahip üyelerden biridir. 1.500, yazın 2 bin nüfus ve yaklaşık 14 bin dönüm tarım arazisiyle ülke ekonomisine ciddi katkı sunmuyor. Akyamaç'la birleşik arazisinde yarısı cazibeli damlama sulama sistemiyle, diğer yarısı ise kendi imkânlarıyla, elektrik dinamlarıyla sulayarak üretim yapıyoruz ancak bu yıl köyümüzde emeklerin çoğu -boşa gitti- don felaketiyle yok oldu. Don hem çiftçilerimizin boynunu bükte hem de umutlarını söndürdü. Ağaçlarımız büyük zarar gördü; bu da önümüzdeki dönem ciddi ürün kaybı ve gelir düşüklüğü anlamına gelmekte. Bu koşullarda köyümüzün ayakta kalabilmesi için acil desteklerinize ihtiyacımız var.

Taleplerimiz şunlar: TARSİM... Diğer yapılan sigortaların iptalinin olması çünkü sigortayı ödeyecek imkânı yok şu anda köylümüzün. Tarlayı suladığımız kanal suyu, pompaj sulaması elektrik paralarının devlet tarafından ödenmesi. Bahçelere kendi evlatlarımız gibi baktığımız; budaması, ilaçlaması, gübrelemesi, su, mazot, makine işlemesi, işçiliği... Kendi emeğimizi saymıyoruz. Bizler devletin destek vermesini istiyoruz. Çiftçimizin tüm tarımsal borçlarının faizsiz olarak ertelenmesini istiyoruz. Bu yıl ürün alınmasında dönüm başına en az 20 bin TL destek verilerek köyümüzün harcamalarının devlet tarafından karşılanmasını istiyoruz. Çiftçi BAĞ-KUR primlerinin bu yıl için devlet tarafından ödenmesini istiyoruz.

Kemalpaşa sadece topraklarıyla değil, üretici gücüyle de önemli bir merkezdedir, ihracatta çok önemli bir konumdadır. Kirazda 0900, Lambert, Regina çeşitleriyle rekor kırıyor. İki ay süren şeftali sezonu ve yaz erikleriyle Türkiye'nin meyve üreticisi, söz sahibi bir köyümüzdür ancak bu doğal afet karşısında yalnız kalırsak yüzlerce yıllık üretim kültürümüzü, ekonomik gücümüzü kaybetme riskiyle karşı karşıyayız. Siz değerli vekillerimiz, bu sesi Ankara'ya taşıyacağınıza, biz üreticilerimizin yanında duracağınıza inancımız tamdır.

Hepiniz hoş geldiniz.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum ben de.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Muhtarım, bir düzeltme olabilir mi? Bilmiyorum, yanlış mı kullandınız, sehven mi? TARSİM sigortası, dolu sigortası yaptıranların poliçelerinin, ödemelerinin iptali; oradaki cümlede bir kelime... TARSİM mi yanlışlıkla söylendi, başka bir şey mi? Orada ilk önerileriniz vardı, orada başlangıca bir bakarsanız. TARSİM sigortası yaptıran üretici don zararı gördüyse zaten para alacak. Orada ufak bir kelime oyunu olacak.

KEMALPAŞA KÖYÜ MUHTARI SEVGİ ŞANLI - Doluya yönelik yapılanlar var mesela.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Tamam, onu bir açıklarsanız iyi olur.

KEMALPAŞA KÖYÜ MUHTARI SEVGİ ŞANLI - Mesela çatlak diyelim, o yönden sigorta yapıyorlar. Mesela soğuğa yönelik yaptırmamışlar, don olayına yönelik yaptırılmamış.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Onu açıklarsanız iyi olur çünkü yanlış anlaşılabilir, ondan dolayı.

KEMALPAŞA KÖYÜ MUHTARI SEVGİ ŞANLI - Evet, tamam, teşekkür ederim Vekilim.

AMASYA ZİRAAT ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI MUSTAFA CEBECİ - Mesela meyvede kapsam dışı zarar görürse gene prim ödüyor, onu da söylüyor olabilir çünkü ben yaşadım ayın şeyi.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - İşte, onu açıklarsak diye dedim çünkü "TARSİM" dediğiniz zaman hepsi girdiği için onlar açıklansın ki net olarak çizilsin altı.

KEMALPAŞA KÖYÜ MUHTARI SEVGİ ŞANLI - Genelde soğuğa yönelik, don olaylarında çok mağdur olduğu için, ödeme çok alınmadığı için, insanlar genelde doluya yönelik ve mesela genelde hasara yönelik sigorta yaptıkları için onların iptal edilmesini istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ben teşekkür ederim.

TARSİM SAMSUN BÖLGE MÜDÜRÜ MEHMET HALİS YAMAK - Sayın Vekilim, bir açıklama yapabilir miyim burada, mümkünse, kısaca bir açıklama yapabilir miyim?

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - En son, TARSİM'e en son bir kısa söz vereceğim ama artık yeteri kadar TARSİM'le ilgili konu... Biz Komisyon olarak TARSİM'le ilgili konulara vâkıfız yani.

Buyurun.

CHP AMASYA İL GENEL MECLİSİ ÜYESİ RECEP ZORLUKUŞ - Sayın Valim, Kıymetli Komisyon Başkanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri; şehrimize, Tokat'a hoş geldiniz, sefalar getirdiniz.

Gerçekten çok yararlı, çok bilgilendirici bir toplantı oluyor; bu konudan dolayı sizlere ve katılımcı arkadaşlara teşekkürlerimi bildirmek istiyorum.

Ben Recep Zorlukuş; Cumhuriyet Halk Partisi Amasya İl Genel Meclisi üyesiyim, orta boy bir çiftçiyim, aynı zamanda Köy Hizmetleri Teşkilatı -eski, mülga- yeni ismiyle Özel İdare emeklisiyim, sulama biriminde görev yapmış bir arkadaşınızım, şu anda emekliyim. Çalışmalarımıza bu yönde devam ediyoruz.

Benim sormak istediğim konular var, özellikle satır başı olarak sormak istediğim konular var çünkü burada, bakıyorum, kurum temsilcilerimiz var, STK temsilcilerimiz var, muhtarlarımız var ve üreticilerimiz var.

Öncelikle, kayda alınmasını gerekli gördüğüm hassasiyetlerden bir tanesi şudur: ÇKS kayıtlarıyla ilgili ciddi bir problem olduğunu düşünüyorum. Burada Ziraat Odası Başkanımız da konuyu anlattı aslında. Yani, ÇKS kayıtları için cazibe yaratmak adına ne yapılması gerekiyorsa bunun olması taraftarıyız çünkü İl Genel Meclisimizde de bu kuraklıkla ilgili mevzu gündeme geldi, Amasya'da ciddi bir çalışma yapmayı planlıyoruz, bunu yaparken de tabii ki Çiftçi Kayıt Sistemi'yle beraber, ekili dikili arazilerimizin dekar bazlı ve mahsul çeşidi olarak elimizde dokümanlarının olması gerektiğini düşünüyoruz. Burada, geçmiş yıllardan bildiğimiz kadarıyla yani ÇKS sisteminin çalışmasıyla alakalı ziraat odalarının mükemmel bir çalışması vardı ama zaman içerisinde, tabii, bunların biraz da ranta dönüşmesi veya kazanca dönüşmesi, ziraat odalarının kazanç temin etmesi bazında biraz aksamalar olduğu kanaatindeyim. Bu konularla ilgili, ilgili arkadaşlarım cevap verirlse sevinirim. Birinci konu ÇKS'yle ilgili konudur.

İkinci konu: Elbette bir don yaşandı ve gerçekten de ülkemiz ciddi bir felaket yaşadı. Allah bir daha böyle bir afatı, böyle bir zararı kimseye göstermesin, yaşatmasın diyorum. Yalnız, bunu söylerken de tabii ki memleketimize, tabiata ve doğamıza bu kadar ihanet yaptığımız sürece bu tür olaylarla karşı karşıya kalacağımızın da bilinmesini arzu ediyorum.

Tedbir olarak baktığımızda şöyle düşünmek istiyorum -yine TARSİM konusuna gireceğim ama çok kısa temas edeceğim- TARSİM'le ilgili şöyle bir durum var: Yüzde 50'si devletin himayesinde olan bir kurum olarak biliyorum, yanlışım varsa lütfen düzeltin. Bunu yaparken de mağduriyetleri düzeltme adına veya mağduriyetleri çözme adına... Mesela biraz önce hanım çiftçimiz bahsetti, "Mağduriyet yaşıyorum. Benim mağduriyetimin yüzde 10, yüzde 15'lik kısmı karşılanıyor." diyor. Devletin burada yüzde 50'lik bir iştiraki varsa bu zararların en az, minimum yüzde 50 oranında karşılanması gerekir kanaatindeyim. Buraya özel olarak da dikkat çekmek istiyorum, Sayın Bölge Müdürümüz cevap verirse de memnun oluruz.

Bunun dışında, yine, bu mağduriyetler yaşadığı sürece insanlar finansman sorunu yaşıyor. Biraz önce yanındaki kıymetli çiftçi kardeşimiz "Kredi çektim ve yüzde 50 küsur faizle ben bu parayı ödüyorum." diyor. Yani, bu ciddi bir külfet, ciddi bir rakamdır; bunu her insanın kaldırma şansı yoktur. Bu konuda, özellikle teşvikler, krediler ve sübvanselerle ilgili çiftçilerimizin ve üreticilerimizin çok daha mükemmel derecede bilgilendirilmesi kanaatini taşıyorum. Bu konuda devletimiz özel bir çalışma yaparsa biz çok mutlu oluruz.

Yine, başka bir çalışma olarak gündeme gelmesini arzu ettiğim konu... Sağ olsun, Tarım İl Müdürümüz de burada. Geçmiş aylarda bir toplantı yaptılar, ürün planlamasıyla ilgili çalışma yaptılar Amasya'da; kendilerine teşekkür ediyoruz yalnız şöyle bir durumla karşı karşıyayız burada -bu konuda devletimizin de bir çalışması var; buna da inanıyoruz, buna da destek veriyoruz-: Ürün planlaması yaparken sadece ürün planlamasıyla ilgili konuya temas ederseniz hata yaparsınız. Ürün planlamasıyla beraber su planlamasının da yapılması en zaruri ihtiyaçtır, en zaruri gerektir çünkü şöyle bir durum var: Ürün planlamasını yaptınız, ekim ayı başladı; ekim, kasım, aralık aylarında ekim dikim işleri başladı; ondan sonraki süreç içerisinde, nisan ayına kadar bizim rezervuarlarımızın, göletlerimizin, kaynak sularımızın, yer altı sularımızın, bunların bir birikiminin ve bunların bir dokümanının olması gerekiyor. Devlet Su İşleri bu konuda ciddi çalışma yapıyordu, onu da takdir ediyoruz; sağ olsunlar, eksik olmasınlar; bize gerekli her türlü dokümanı, bilgiyi veriyorlar ancak ürün planlamasında su planlamasıyla beraber müşterek bir çalışma nasıl yapılabilir ve buradaki hassasiyet nasıl yakalanabilir diye bunu ilgililere bir bilgi olarak vermiş olayım. Aynı zamanda, ben kurum emeklisiyim diye bahsetmişim, Köy Hizmetleri kurum emeklisiyim diye bahsetmişim. Yıllar boyu da o sulama birliklerinin, sulama kooperatiflerinin teşkilat temsilcisi olarak toplantılarına iştirak ettim.

Yine, 1970'li, 1980'li ve 1990'lı yıllarda elektrik ücret tarifelerinde -Kıymetli Tokat İl Başkanımız da bahsetti- yüzde 50 sübvans vardı. Tarımsal sulamalarda tarife yüzde 50 düşüktü, onun dışındaki elektrik tüketimlerindeki fiyatlar çok farklıydı. Bu konuda da özel bir hassasiyet gösterilmesini hassaten arzu ediyoruz.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Başkanım, toparlayalım, çok uzadı.

CHP AMASYA İL GENEL MECLİSİ ÜYESİ RECEP ZORLUKUŞ - Hemen toparlıyorum.

Tabii ki şöyle bir şeyi daha söyleyerek laflarımı tamamlamak istiyorum: Özellikle zararların telafisi konusunda ne kadar kısa sürede devletimizin şefkatli eli uzanırsa mutlu oluruz diyorum.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum herkese.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Evet, ben teşekkür ediyorum.

TARSİM'e bir cümle söz vereceğim yani bir, TARSİM devlet sigortası değil; iki, devletin burada primlere yüzde 67'ye kadar desteği var yani eğer sizin hasarınız yüzde 100'se yarısını değil, tamamını öder, hasarınız yüzde 50 ise hasarınızın yüzde 50'sini öder. Tabii, muafiyetler falan... "Yok, o kadar değil, bu kadar değil." diye TARSİM de bayağı vuruyor ama işin gerçeği, bu bilgiyi vermek istedim.

TARSİM'e çok kısa bir söz vereceğim; sonra üniversite rektörümüz var, hocamıza bir söz vereceğim. Belediye Başkanımız burada. Artık toparlıyoruz, son sözlere geçtik.

Buyurun hocam, bir kısa söz.

TARSİM SAMSUN BÖLGE MÜDÜRÜ MEHMET HALİS YAMAK - Sağ olun Sayın Vekilim.

Ben sadece muhtarımın sözüne istinaden bir cümle söylemek istiyorum.

Bizde don teminatı isteğe bağlı bir teminat, TARSİM'de. Hasarı don olup da don teminatı almayan üreticilerimizin şunu yapması lazım: Poliçenin iptalinden ziyade verim tespit talebinde bulunup dolayısıyla zaten iptal gibi prim iadesi yapıyor çiftçilerimize, teminat dışı nedenlerle. O yanlış anlaşılmalı düzeltmek istedim sadece.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Eyvallah.

Üniversite Rektörümüze bir söz verelim. Üniversiteler de bu şehirlerin gelişmesi ve kalkınması için çok önemli yani üniversiteler sadece -eski bir Rektör olarak söylüyorum- öğrenci ve kent ekonomisi ticareti üzerinden değil; bu şehrin temel üretimi, temel sanayisi ve özellikle Tokat'ı konuşuyorsak tarımın gelişimi bakımından çok kritik; onun için Hocama da söz vermeden edemeyiz.

Buyurun Hocam.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ PROF. DR. FATİH YILMAZ - Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Valim, Kıymetli Başkanım, değerli milletvekillerim, Tokat Belediye Başkanım, çok kıymetli hazırun; ben de Gaziosmanpaşa Üniversitesi Rektörü olarak hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Evet, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Ziraat Fakültemiz köklü bir Fakülte; üniversitemiz otuz üç yıllık ama fakültemiz de yarım asırlık bir fakülte. Bölgenin tarımına, çiftçilerine, ziraatına ciddi anlamda destek sağlayan bir Üniversitemiz var, Ziraat Fakültemiz var.

Sadece bu don olayıyla ilgili değil ama genel anlamda Ziraat Fakültemizdeki akademisyenlerimiz, başta "Çiftçi Danışma Hattı" olarak, çiftçilerimizin tamamına eğitimler ve bilgilendirmeler yapmakta. Daha geçen haftalarda yine budamalarla ilgili eğitim yapıldı. Yine, üniversitemizde sertifikalı asma fidanı yetiştiren bir fakültemiz var ve ücretsiz olarak çiftçilerimize bu sertifikalı asma fidanlarının dağıtımını yapıyoruz, Valiliğimizin destekleriyle tabii ki. Yine, arıcılık eğitimleri, fide üretimi yapıyoruz, yerel fideleri ve sebzeleri yaşatmak adına bunu yapıyoruz. Tohumluk patatesten -siz de bahsettiniz, patatesle ilgili Üniversitemiz ödül almıştı- çiftçilerimize geçen yıl yaklaşık 20 ton tohumluk patatesin, yine, kendi ıslah çalışması yaptığımız ürünlerin dağıtımını yaptık. Yavru alabalık yetiştiriyoruz ve her yıl düzenli olarak tohum takası etkinliğiyle yine bu anlamda katkı sağlıyoruz. Yine, koyun, kuzu... Bizim bölgemizde Karayaka kuzusu var, bununla ilgili de ıslah çalışması Üniversitemizde bu yıl başladı.

Tabii, don olayından sonra ise Ziraat Fakültesi Dekanımız ve öğretim üyesi hocalarımız Tarım İl Müdürlüğüyle iş birliği hâlinde görüşmeler yaparak yapılan çalışmalara akademik anlamda destek sağladılar ve Meclise de giderek bu anlamda afet sonrası bilgilendirme yaptılar.

Tabii, yine, daha önce yapmış olduğumuz çok yakın bir projeden de bahsedeceğim: Köylülerimize dijital finansal okuryazarlık eğitimi verdi Üniversitedeki hocalarımız; yaklaşık 70 köye gidildi ve 3 bin tane çiftçimize bu anlamda destek sağlandı. Tabii, tarım sigortasıyla ilgili olan kısımda ise sigortacılık ve bankacılık bölümündeki hocalarımız bir proje hazırlayarak yine tarım sigortasıyla ilgili köylülerimizi bilgilendirmek için eğitimler yapacaklar; bunu da proje olarak Üniversitemizden geçirdik.

Tabii, Ziraat Fakültesi Dekanımız daha detaylı bir şekilde açıkladı; muhtemelen Meclisteki toplantıda da raporda da ciddi anlamda katkısı olacaktır. Ben sadece mevcut durumu kurtarmak adına bir çalışma değil ama daha genel anlamda, ürün çeşitliliği bağlamında akademisyenlerimiz Tokat'ın tarımına, ziraatına ne katkı sağlar, bunun daha anlamlı ve kıymetli olduğunu düşünüyorum. Bu anlamda da Üniversite olarak her zaman hazır olduğumuzu belirtmek istiyorum.

Toplantının hayırlara vesile olmasını diliyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum Sayın Hocam.

Kıymetli Belediye Başkanımız, buyurun.

TOKAT BELEDİYE BAŞKANI MEHMET KEMAL YAZICIOĞLU - Sayın Valim, Kıymetli Komisyon Başkanım, kıymetli milletvekillerimiz, Sayın Rektörüm, STK temsilcilerimiz, il başkanlarımız; hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum. Kardeşlik ve hoşgörü şehri Tokat'a geldiğiniz için de gerçekten minnettarız, çok anlamlı bir toplantı oldu.

Tabii, Belediye olarak biz büyükşehir Belediyesi değiliz, bir il Belediyesiyiz ama ilçelerimizle de koordineli olmaya çalışıyoruz. İl Tarım Müdürlüğümüze buradan da aslında ifade etmek isterim: Malum, bizim merkeze bağlı 107 tane köyümüz, 42 mahallemiz, 23 mezramız var ama bunun dışında, tabii ki bu don olayı Türkiye'yi ciddi manada etkiledi, Tokat'ın özelinde de. Bildiğim kadarıyla 390 bin hektarlık bir tarım arazisine sahibiz yani yüzde 46 civarında bir orman, yüzde 36 civarında da bir tarım arazisi var. Çok kıymetli ve kadim bir şehir ama şehircilik manasında şuna da değinmeden geçemeyeceğim, az önce yemekte de ifade ettiniz: Biliyorsunuz, şehirler büyüyor ama Tokat'ın coğrafi açıdan sıkışmış bir şehir olduğunu da ifade etmek isterim. Şehri büyütmek ve geliştirmek anlamında ya tarım arazilerine ya da orman arazilerine geliyoruz, o yüzden böyle bir talihsizliğimizi de ifade etmek istiyorum.

Her felaket aslında bir çıkış demektir, her inişin bir çıkışı vardır. Bu toplantının da hayırlara vesile olacağından yüzde yüz eminim. Sizin kadar duyarlı Komisyon üyelerimizi de ağırlamaktan dolayı mutluyum.

İl Tarım Müdürlüğüne, Rektörümüze, İl Valiliğimize ve Özel İdaremize destek vermeye hazır olduğumuzu buradan ifade etmek istiyorum. Bu destekler ne olabilir? Bununla alakalı çalışmaları yapıyoruz. Tabii, bizden arzu ettikleri ölçüde hem merkez Belediye hem ilçe belediyeleri de elini taşın altına sokacaktır. Nedir bunlar? İşte, atıyorum, verimliliği artırmak bakımından gübre

desteği sağlanabilir, ilaçlama desteği konusunda biz ciddi manada destek olabiliriz, atıyorum, tohum konusunda, fide konusunda ciddi manada destek olabiliriz. Bizim de teknik ekiplerimiz var, biliyorsunuz, bizde de park bahçeler ekibimiz bu konuda gerçekten tecrübeli ve deneyimli. Gerekliyse teknik anlamda da destek olabiliriz ama benim en çok önemsediklerimden bir tanesi TARSİM. Bu konudaki başvurular noktasında da ziraatçılarımıza, bu işle uğraşan vatandaşlarımıza teknik destek noktasında da yardımcı olabiliriz, herkes bu konudaki başvurularda sıkıntı yaşıyor olabilir ama biz Belediye olarak bu iradeyi de ortaya koyabiliriz. Bizden ne talep edilirse bizim onu vermeye ve destek olmaya hazır olduğumuzu buradan ifade etmek isterim.

Bu toplantının hayırlara vesile olmasını umut ediyorum.

Tekrar hoş geldiniz, sefalar getirdiniz efendim.

Sizler bizim için kıymetlisiniz. İnşallah bu toplantının devamlıları gelir. Dediğim gibi, her inişin bir çıkışı vardır. Kaybettiğimiz her değerın kıymetini bir kez daha daha iyi anladığımızı düşünüyorum bu toplantıda. İnşallah daha iyi olacak.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ben teşekkür ediyorum Sevgili Başkanım.

Bölge milletvekillerimizden Amasya Milletvekilimiz Reşat Karagöz Vekilim, buyurun.

Artık milletvekillerimizden de kısa kısa değerlendirmeler alarak toplantımızı tamamlıyoruz.

REŞAT KARAGÖZ (Amasya) - Sayın Valim, Sayın Komisyon Başkanım, çok kıymetli çalışma arkadaşı milletvekillerim, Sayın Rektörüm, siyasi partilerimizin temsilcileri, kıymetli belediye başkanlarımız, ziraat oda başkanlarımız, çok kıymetli çiftçilerimiz, sevgili muhtarlarımız, basın mensuplarının güzide temsilcileri; hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Tokat'ımıza, Amasya'mıza hoş geldiniz diyorum.

10-13 Nisan 2025 tarihleri arasında seçim bölgem Amasya da dâhil olmak üzere Türkiye'de yaşanan zirai don felaketi sadece ürünleri değil, çiftçimizin umudunu, emeğini, geçimini de yok etmiş bir vaziyette. Raporlara göre Amasya'da 14 bine yakın çiftçimiz zarar görürken 86 bin dekardan fazla tarım arazisi zirai dondan etkilenmiş. İlçelerimizde ortalama zarar oranı yüzde 90 ile 100 arasında değişiyor ve sadece Amasya'da 4,5 milyar lirayı aşan bir ekonomik kayıptan söz ediyoruz. Amasya'da elma, kiraz, şeftali, erik, üzüm, vişne ağaçları âdeta pürmüz tutulmuşçasına yandı, kurudu. Bu zararın yalnızca bu seneyi olumsuz etkilemeyeceğini, önümüzdeki seneler için de ağaçların ömrünü kısalttığını, verimini düşürdüğünü hepimiz biliyoruz.

Yaşanan bu doğal afet karşısında bizler çözüm önerilerimizi gerek Mecliste gerek çiftçi buluşmalarımızda defalarca dile getirdik, burada da kayıtlara geçmesi açısından tekrar yinelemek istiyorum. Burada bulunan çiftçilerimizin, ziraat oda başkanlarımızın, tüm konuşmacılarımızın tek derdi bu yaşanan süreç içerisinde zarar gören çiftçilerimizin tüm borçlarının faizsiz ve şartsız bir şekilde ertelenmesi; en az iki yıl geri ödemesiz, düşük faizli kredi imkânlarının sağlanması; sigortası olmayan çiftçilerin zararının doğrudan devlet tarafından karşılanması; zirai don yaşanan bölgelerin doğal afet bölgesi ilan edilmesi; TARSİM'in yeniden yapılandırılması, üretici merkezli adil bir sisteme dönüştürülmesi; enerji ve sulama desteklerinin artırılması; üretici girdi maliyetlerinin bir an evvel yapılandırılmasıdır. Tohum, fide, gübre destekleriyle üreticinin yeniden üretime dönmesi sağlanmalıdır.

Değerli arkadaşlar, don, dolu, sel, kuraklık artık bu ülkenin tarım takviminde istisna değil, sürekli yaşanan felaketler hâline gelmiştir. Her afette çiftçilerimiz büyük kayıplar yaşıyor, geri döndürülemez zararlar alıyor ancak maalesef bekledikleri destekleri bir türlü göremiyorlar. Unutmayalım ki bugün çiftçiye sahip çıkmazsak, çiftçiye sahihsiz bırakırsak yarın sofralarımızda yemeye sebze ve meyve, maalesef, bulamayız. Bugün alınmayan önlem yarın karşımıza büyük bir şekilde gıda krizi olarak çıkacaktır. Topraklarından bereket fışkıran bu topraklarda çiftçilerimizin alın terinin zayı olmasını biz asla kabul etmiyoruz ama şunu buradan dile getirmek istiyorum: Tam seksen gün geçmiş; burada oda başkanlarımız, çiftçilerimiz, mağdur olan vatandaşlarımız bir an evvel Komisyonun ve devletin kendilerine destek olmasını bekliyor. Ben de aradan geçen bu seksen gün içerisinde yapılan toplantıların bir an önce sonuca ulaşmasını temenni ediyor, alın terinin bir damlasını bile esirgemeyen cefakâr çiftçilerimizin zararlarının karşılanmasını ve ülkemizin böyle bir afetle karşı karşıya kalmamasını diliyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Çok teşekkür ediyorum Vekilim.

Yine, bölgeden Tokat Milletvekilimiz Mustafa Arslan Bey, buyurun.

MUSTAFA ARSLAN (Tokat) - Önce Kadim Bey konuşsun.

KADİM DURMAZ (Tokat) - Tamam, teşekkür ederim.

Gazi Meclisin az sayıda uzlaşarak emek verip ortak bir anlayışla hayata geçirdiği Zirai Don Komisyonunun Kıymetli Başkanı ve üyeleri, Değerli Valim, belediye başkanlarım, Rektörüm, sivil toplum örgütleri, meslek odalarının çok değerli başkan ve yöneticileri, sevgili muhtarlarım, üretici birlikleri, kıymetli basın mensupları; bu toplantının ilimiz, ülkemiz tarımı, bölge için anlamlı olduğuna ve çok şey katacağına inanıyorum, hayırlı ve uğurlu geçmesini diliyorum.

Tokat, ovaları, akarsuları ve ürün çeşidiyle ülkenin önemli bir değeri. Avrupa Birliğinin, Kelkit Vadisi'nin korunması noktasında yazmış olduğu 698 sayfalık rapor... Devletin, bu bölgeye verdiği önemi, bakışı biraz daha geliştirip somut adımlarla çiftçiye, üreticiye dokunması gerekiyor.

Bu bölgede aile tarımı yapılır. 2000'li yıllarda ilimizin nüfusu yaklaşık olarak 900 binlerdeydi yani aile tarımı olan kırsalda, doğduğu topraklarda üreterek yaşayan, doğan insan sayısı, nüfusu oldukça yüksekti.

1800'lü yıllarda keşfedilmiş bu güzel coğrafyada tütün üretilir. Fabrikamız satılıp özelleştirilene kadar yaklaşık 47 bin ailenin tütün koçanı vardı yani bu aile kırsalda duruyor, üretiyor idi. Şimdi geline nokta, yirmi beş yıl sonra ilimizin nüfusu yaklaşık olarak 612 bine düşmüş, 614 köyde de nüfusumuzun yaş ortalaması 58 ve 60 olmuş yani burada gördüğünüz üreticilerin, çiftçilerin, ziraat odası başkanlarının hepsinin yaş ortalamasına bakınca da söylediğim rakamları görebiliyoruz. Öyleyse, devlet, dünyada bütün gelişmiş ülkelerin yaptığı gibi, tarıma desteği amasız fakatsız, hissedilir bir şekilde vermek durumundadır. Verilmiyor mu? Veriliyor ama yetmiyor. Bütün planlamasıyla bu kıymetli ovalarda doğru ürünler üretilmeli. Yetişen nesillerin sağlıklı bir şekilde gelişimini sürdürüp temel gıdaya doğru ulaşma noktasında işte bugünkü toplantının, burada konuşulanların çok önemli olduğuna ve bunların da gelecekte gerçekten dikkate alınarak olumlu sonuçlar vereceğine inanıyorum.

Tabii, üreticileri dinleyince devletimiz sanki böyle bir afat durumunda köylüye, çiftçiye "Ürettiğin kadar zarar et." der gibi bir durumdayız çünkü birçok sistem birbirine bağlı olarak doğru yürüyüp de üretime teşvik edip özendiriyor yani köyde 500 dönüm arazisi olan bir ailenin genç çocuğu da hemen, zahmetsizce resmî kurum ve kuruluşların birinde görev alıp üretimden kopmaya bahane arıyor. Öyleyse, biz, az sayıda üreticiyi özendirip, güçlendirip ülkemize katkı sunmalıyız. İnaniyorum, bu Komisyonun vereceği emek son derece değerli ve bu rapor sonucunda belki tarımsal desteklemelerde yeniden başlıkların açılacağı kaçınılmazdır.

Bu yaşadığımız donla birlikte meyveciliği, sebzeciliği ve benzeri alanları konuştuk ama bir diğeri de şu: Meyve ağaçlarıyla birlikte kırsaldaki çiçeklerin de yok oluşuyla, geçen yıl yaklaşık 550 ton bal üretilen bölgemizde yüzde 40-50'ye yakın bir üretim kaybı olacak. Arıcılık sektörünün de diğer alanlarla birlikte devletin dokunuş alanına alınması gerekiyor.

Tabii, Değerli Komisyon üyelerimiz, AFAD Kanunu'na baktığımız zaman, bunun acilen düzeltilmesi lazım. Köylü mal varlığının yüzde 60'ını kaybettiği zaman ancak çiftçi AFAD kapsamından yararlanabiliyor. Öyleyse, bizim dünyadaki küresel ısınmayla birlikte gelişen olumsuzlukları bertaraf edebilme adına, yeniden üretime yönelik bir zirai AFAD Kanunu düzenlememiz gerekiyor; buna da bir an önce el atılmasının doğru olacağına inanıyorum.

Tabii, sıkıntı maddi sıkıntılar. Devlet, önce kendi gücü ve uhdesinde olan Ziraat Bankası ve Tarım Kredi bankasında çiftçi borçlarıyla ilgili tabandan gelen önerileri dinleyip doğru bir model oluşturmali ve diğer özel bankalardaki zirai borçların da aynı kapsama alınacağı bir iklime doğru ülkemiz evrilmelidir. Bu arada, bu yıl ödenecek çiftçi borçlarının, kredilerinin taksitlerinin, icradakilerin mutlak durdurulup ziraat odalarından, çiftçi üretici birliklerinden alınacak bilgiler ışığında yeni bir yola doğru ilerlenmesi sağlanmalıdır.

Tabii, çiftçi hep maliyet hesabı yapıyor. Ben de -az önce kadın muhtarımız konuştu- Kemalpaşa'dayım, çocukluğumdan beri de bu işin içerisindeyim. Üreticiler bilirler; şöyle 1 dekar kiraz bahçesinin 5 defa ilaçlanması gerekiyor, meyve olmasa dahi. Göz taşı, iç kurdu, mantar, kevi, kırmızı örümcek; bunların maliyeti Tarım Kredi Kooperatiflerinde yaklaşık 1.500 ile 1.750 arası; piyasadan alındığına göre, ilaç markalarına göre 3.200 liraya kadar çıkıyor; sürüm, çapa, kazayağı, gübre atma, kış ve bahar bakımları, mazotlarını topladığınız zaman 3 bin lira ediyor yaklaşık; hazırlık ve her aşamada işçilikler, ilaçlama, sürüm, vesair yaklaşık 5 bin lira. Bir dönüm yerin budama işçiliği 2 bin lira. Gübre: 50 torba taban, 50 yüzey atsa, bitki besleme, vesair 3 bin lira. Sulama: Cazibelerde 840 lira, elektrikle sulamalarda 2.470 lira. Devlet bu yıl bu çiftçilerden bu ücretleri tahsil etmemeli. Diğer maliyetleri bin lira ve bunun içerisinde tarlaya gidiş gelişler, ot ilacı, işçiliği ve benzeri şeyleri yok. Topladığımız zaman 19.250 TL yapıyor. Yani devlet dönüm başı bu çiftçiye 19.250 lira yardım ettiği zaman toprağa küstürmemiş olur, çiftçi önümüzdeki yıl için yeniden umutla o toprağa sarılır hâle gelir. Geçen yıl da 17.750 liraydı bu saydığım maliyetler. Bunun içinde ne yok? Hasat zamanı dönüm başı 6 bin lira işçilik, bin lira da ambalaj, kasa, vesair giderleri yok. Bunun mutlaka ama mutlaka dikkate alınması lazım.

Tabii, gübre fiyatlarını herkes biliyor, söylememize gerek yok.

Gelelim TARSİM konusuna. Arkadaşlar, 2 milyon liraya bir araba alıyorsunuz, "full kasko" diyorsunuz, 20 bin lira. Evinizi 4 milyona sigorta ettiriyorsunuz, "500 bin lira da eşyam var." diyorsunuz; full kasko 30 bin lira. Şimdi, bakın, 1 dekar kiraz yaklaşık 35 ağaç; verimi, yaşı uygun olsun, 3 ton da ürün versin; normalde don yaptırmazsanız 13.421 lira alıyor TARSİM, eğer buna donu eklerseniz 18.888 lira; ürün marka ve cinslerine göre full TARSİM olduğunda da TARSİM'in ilan ettiği, geri dönüşte ödeyeceği rakam 180 bin lira ama çiftçi sadece 108 bin lira alıyor yani dönüme 18.888 lirayı yatırmış olsa dahi. Yani ne diyor? "Yüzde 30 muafiyet kesintisi, yüzde 30 da müşterek sigorta kesintisi." Çiftçinin eline geçen 108 bin lira. Bu, erikte yüzde 15 muafiyet, yüzde 30 müşterek sigorta; cevizde yüzde 20 muafiyet, yüzde 30 müşterek sigorta; üzüm de bunun bir benzeri, erik de bir başkası gibi devam ediyor. Öyleyse, sorun... TARSİM'in bir tarafı devletse devlet bu çiftçinin yaşadığını görüp buna bir düzenleme getirmeli. Yani, lüks aracınızı full kasko yaptırıyorsunuz, kesintileri yüzde 12'yi geçmiyor; devlet yüzde 50'ye yakınına çiftçinin elinden kesinti yoluyla geri alıyor. O zaman şöyle olması lazım: Yani ben TARSİM sigortası yaptırırsam, eğer bir afata maruz kalmazsam devlet bu primlerin yüzde 60'ını da bana geri ödemeli. Yani, bunu her boyutuyla, düzgün bir şekilde masaya yatırarak, ortak bir anlayışla ele almamız gerekiyor.

Genetik olarak bizim eski meyvelerimiz, sebzelerimiz vardı; bunlardan hızla uzaklaştık. Uzaklaşırken, yeni cinsler ürün gamına koyarken yörenin iklim şartlarını ve dünyada anormalleşen bu iklim konusunu dikkate almadan da birtakım meyve fidanları yörenizde giriyor ve benzeri verim kaybına her yıl rastlıyoruz. Araştırma enstitüsü, tarım il müdürlüğü, üniversitemiz, devletimiz bu konuda, nasıl Türkiye'de 181 tane büyük ova ilan ettiyse, her ovanın ürün gamına uygun, soğuğa dayanıklı, daha yerel cinsleri belli bir noktaya taşıyarak kalite düzeyinde yeni bir düzenleme yapmalı; bunun için de AR-GE çalışmalarına bütçe ayrılmalıdır diyorum.

Kıymetli Komisyonumuzun şehre gelişinden mutlu olduğumuzu tekrar ifade ediyor, emeklerinize sağlık diyorum. Var olasınız.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum Kadim Bey.

Mustafa Arslan, buyurun.

MUSTAFA ARSLAN (Tokat) - Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Valim, Değerli Komisyon Başkanım, kıymetli milletvekili arkadaşlarım, değerli protokol, muhtarlarımız, üreticilerimiz, oda başkanlarımız; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Toplantımız hayırlara vesile olsun.

Yaşadığımız iklim değişikliği, maalesef, bölgemizde, Türkiye'mizde değişik hava hareketlerine neden oluyor. 11-12 Nisan gecesi bölgemizde hava sıcaklığı eksi 12 ile eksi 15 arasında değişti; maalesef, 190 bin dekar arazide bahçe bitkilerimiz yüzde 75 ile yüzde 100 arasında hasar gördü. Hasarın ortaya çıkmasıyla beraber hem Tarım İl Müdürlüğü yetkililerimiz hem de ziraat odalarımızla beraber ben ilimizdeki arazilerin büyük bir kısmını gezdim, hepsinde hasarları yerinde müşahade ettik. Gerçekten büyük bir felaketle karşı karşıyayız. Ülke genelinde 65 vilayeti ilgilendiren bir don felaketi var; bunların 34'ünde hasar çok ciddi boyutta, yüzde 100'lere yakın hasar var yani cumhuriyet tarihinde hiç yaşamadığımız bir felaketle karşı karşıyayız.

Bu don felaketinden sonra Tarım Bakanlığımızla yaptığımız toplantılarda da edindiğimiz intiba şu: Eksi 2 ile eksi 6 arasında bir önlem alma imkânı olabiliyor değişik yöntemlerle ama eksi 6'dan sonra bu donun zararlarından kurtulmamız hiçbir şekilde mümkün değil; dolayısıyla, büyük bir afette karşı karşıya kaldık. Rabb'im milletimizi, memleketimizi bu afetlerden korusun.

Ben gezdiğim arazilerde gördüğüm hususu da şöyle arz etmek istiyorum: Mesela, Kemalpaşa köyümüzde veya diğer köylerimizde, bahçe bitkileri yetiştiren köylerimizde ürün deseninin yüzde 90'ı aşağı yukarı aynı; dolayısıyla, bir tabiat felaketi olduğu zaman bütün köy hasar görüyor, bütün bölge hasar görüyor; dolayısıyla, bundan sonra yapacağımız çalışmalarda ürün desenini çeşitlendirmemiz gerekiyor; ürün desenini çeşitlendirmeden bu işlerin altından da çıkmamız mümkün değil. Önümüzdeki yıllarda geçen yıl Tarım Bakanımızın açıkladığı üretim planlamasıyla ilgili programı uygularken bu hususun dikkate alınması gerektiğini düşünüyorum.

Sayın Cumhurbaşkanımız dün açıklama yaptı, kasım ayına kadar sigortalı olsun sigortasız olsun tüm çiftçilerimizin hasarlarının ödeneceğini ifade etti. Burada, bugüne kadar hasarların ödenmemesiyle ilgili de eleştiriler vardı. Tabii, şöyle arz edeyim onu da: Bir kısım ürünlerde daha hasarlar yeni ortaya çıkıyor. Mesela, bizim bağcılıkla ilgili yaptığımız ilk tespitlerde bağlardaki hasarın yüzde 80 olduğunu değerlendirmiştik ama bugün yapılan konuşmalarda, bağlarda üzüm veriminin yüzde 20 civarında olduğu, bağ yaprağıyla ilgili yüzde 80 civarında bir verim olduğu ortaya çıktı yani ilk yaptığımız tespitler ile bugün ortaya çıkan gerçekler biraz daha farklılık arz etti. Dolayısıyla, Tarım Bakanımızın da bu olaya yaklaşımı şu -biz kendisiyle müteaddit defalar bu konuyu mütalaa ettik-. Yani, bu hasarlar ortaya çıktıktan sonra; tam, gerçek hasarlar ortaya çıktıktan sonra Hükûmetimiz bu konuyla ilgili çalışmaları ortaya koyacak.

Yine, önümüzdeki dönemde biz örtü altı üretimin desteklenmesiyle ilgili... Sayın Cumhurbaşkanımızın dünkü ifadesini burada tekrarlamak istiyorum: "10 dekara kadar yapılacak seralarda 10 milyon liraya kadar, bir yıl ödemesiz, on yıl vadeli krediyi inşallah Ziraat Bankamız çiftçilerimize verecek." Bu konuda da biz bölgemizde örtü altı tarımı desteklemek anlamında geçmişte özel idare kaynaklarıyla ciddi yatırımlar yaptık; daha sonrasında, kırsal kalkınmayla beraber ciddi yatırımlar yaptık. Örtü altı tarımı desteklememiz gerekiyor; bundan sonraki bu iklim değişikliğinden kaynaklanan olumsuzluklardan kurtulmak için örtü altı tarımı destekleme anlamında ciddi çalışmaları ortaya koymamız lazım.

Yine, şehrimizde tarım altyapısının güçlendirilmesiyle ilgili ciddi projeleri takip ediyoruz. Devlet Su İşlerimiz 154 proje üzerinde çalışıyor şu anda; 57 milyar lira tarımda güncel maliyeti olan bu projeleri biz çiftçilerimizle buluşturmaya çalışıyoruz. 7 ovamızın 7'si de kapalı sulama programında, bunların içerisinde yaklaşık 500 bin dekar arazide kapalı sulamayla ilgili, akıllı sulamayla ilgili projeler devam ediyor. Bir kısmı bitti, bir kısmına devam ediyoruz, bir kısmı da ihale aşamasında. Yani, bölgemizin en büyük projelerinden biri Kazova'yla ilgili. Yaklaşık 210 bin dekar araziye ilgilendiren kapalı sulama projemiz Dünya Bankası programında; inşallah bu yıl içerisinde ihale edeceğiz.

Yine, Zile'de büyük bir projemiz var. Zile'de 180 bin dekar araziye kapalı suya, akıllı suya kavuşturacak bu projenin de ilk kısmı bitti, 2'nci kısmının ihalesini yaptık. İnşallah, önümüzdeki dönemlerde de bunu hızlı bir şekilde bitirip çiftçilerimizin hizmetine sunacağız.

Şöyle arz edeyim: Tüm tasarruf tedbirlerine rağmen hükûmetimiz kapalı suyla ilgili yatırımları hiç geriye bırakmadan bunlarla ilgili yatırımlara devam edilmesi yönünde karar aldı. İnşallah, önümüzdeki dönemde bunları daha hızlı bir şekilde hayata geçireceğiz.

Tabii, biz don olayıyla uğraşırken, "Don olayıyla mücadele nasıl yapılır?" derken bir de dolu felaketiyle karşı karşıya kaldık ilimizde. Tarım İl Müdürlüğümüz sahada çalışmalarını yaptı, bunlarla ilgili de hasarlar ortaya çıktı. İnşallah, dolu felaketiyle ilgili konularda Cumhurbaşkanlığı Afet Fonu'ndan ne kadar destek alabiliriz, bunlarla ilgili çalışmaları da yapacağız.

Ben toplantımızın hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Biraz önce bir üreticimiz bir konudan bahsetti, bu konuda da Sayın Cumhurbaşkanımız dün bir açıklama yaptı, sayımla alakalı. 1 Temmuzdan itibaren cumhuriyet tarihinin en kapsamlı tarım sayımını başlatıyoruz. Arazi büyüklüğünden üretim desenine, hayvancılıktan makine parkına kadar tüm verilerde yeniden, Tarım İl Müdürlüğümüzün, ilçe müdürlüklerimizin delaletiyle, ziraat odalarımızın katkılarıyla inşallah büyük bir tarım sayımı yapacağız. Önümüzdeki dönemde tarımdaki planlamalarını gerçekleştirmek için bu verilere ihtiyacımız var. Biz inanıyoruz ki önümüzdeki elli yıl içerisinde güvenli gıda, temiz gıda altından doğal gazdan, petrolden daha değerli olacak. Hükûmetimiz bu konuyu bu şekilde değerlendirerek çalışmalarına devam ediyor.

Ben hepinize teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum.

Cüneyt Bey, buyurun.

CÜNEYT ALDEMİR (Tokat) - Sayın Valim, Kıymetli Zirai Don Komisyonu Başkanım, kıymetli vekil arkadaşlarım, Belediye Başkanlarım, Kıymetli Rektörüm, sivil toplum örgütlerimizin kıymetli başkanları, kıymetli çiftçi kardeşlerim, Amasya'dan, Tokat'tan gelen kıymetli muhtarlarım, kıymetli hazırun, daire müdürlerim; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, buraya gelerek hem fikirlerini söyleyen hem de mağdur olan çiftçi kardeşlerimize, Ziraat Odası Başkanlarımıza, kıymetli müdürlerimize geçmiş olsun dileklerini iletmek istiyorum.

Son yetmiş beş yılda bu kadar büyük bir zirai don olayı gerçekleşmemiş ve 11, 12, 13 Nisan tarihlerinde üç gün üst üste devam eden, süresi de on iki ile on beş saati bulan, eksi 17'leri, eksi 18'leri bulan gerçekten büyük bir don felaketiyle karşı karşıyayız. Bu, ilk ve son olacak mı? İlk ve son olmayacak. İklim değişikliğinden dolayı artık bu zirai don olaylarıyla, dolu olaylarıyla, sel olaylarıyla hepimiz karşı karşıya kalacağız çünkü küresel dünyada iklim değişikliği artık bunu öngörüyor, bizim de buna hazırlıklı olmamız lazım. Bizler Zirai Don Komisyonu olarak bu işe başladığımız günden itibaren bütün illerimizi dolaşarak, çiftçi kardeşlerimizin, ziraat odası başkanlarımızın istek ve temennilerini alarak bunların bir kısmını bir rapor hâlinde sunup bayramdan önce hem Cumhurbaşkanlığımıza hem de Tarım Bakanlığımıza ilettik. Allah nasip ederse, bu süreçlerin sonunda bu raporlarımızı yeniden sunacağız. Malatya, Adıyaman, Kahramanmaraş, Adana, Mersin, Niğde, Karaman, Kayseri'ye bir grup olarak gittik; sonra Düzce, Sakarya'ya; son grup olarak da Ordu, Giresun, Tokat'a gittik, buradan da Amasya'ya inşallah. Haftaya

da Burdur, Isparta, Denizli yöresinde bütün müşterekleri toplayıp bu toplantılar sonucunda bir rapor olarak sunmanın gayreti içerisindeyiz.

Tabii, biz Zirai Don Komisyonunun bir üyesi olarak ne yapıyoruz? Buradan almış olduğumuz verilerin tamamını değerlendirip Bakanlıklarımıza iletiyoruz yani bizim elimizde "Şu kadar şunu ver, bu kadar bunu ver. Yarın bu paralar ödensin." tarzında bir yetkimiz var mı? Yok ama sizlerden almış olduğumuz bilgilerin tamamını biz bu Komisyonun sonunda gerekli bileşenlere sunup, güzel bir sonuç alıp sizlerin, çiftçi kardeşlerimizin faaliyetlerinin devamı için neler faydalı olacaksa onları o yönde inşallah iletmeye çalışacağız.

Tokat, 8 tane ovası, 2 tane ırmağıyla, 200 rakımdan 1.600-2.000 rakıma kadar olan 8 tane ovasıyla, buraların münbit topraklarıyla, atalarımızın dediği gibi "Buraya insan diktense insan çıkacak." şekilde bereketli topraklarımızın olduğu münbit bir toprak; Hazreti Mevlâna'nın "Tokat'a gitmek gerek çünkü hem havası hem iklimi mutedil." dediği bereketli toprakların olduğu yer.

Bizim üretim konusunda çok şükür ki alternatif ürünlerimizin olduğu, kıymetli topraklarımız var. Mesela, ceviz, üzüm, fındık, kiraz, elma, şeftali, vişne gibi, devletin şu anda destek sunduğu 16 tane ürünün 13'ünün tamamı buradan çıkıyor; bunların 13'ünün de inşallah devlet desteğinden faydalanacağı şekilde bir süreç ortaya koyacağız. Mesela, cevizde Tokat Türkiye üretimi sıralamasında 9'uncu sırada, üzümde 9'uncu sırada, fındıkta 12'nci sırada, kirazda 13'üncü sırada, vişnede 7'nci sırada yani bunların totaline baktığınız zaman, Tokat, tarımsal faaliyetlerinde bölgenin ve Türkiye'nin önde gelen illeri arasında yer alıyor.

Tabii, az önce konuşmalar sırasında biz şunları değerlendirirken "Tokat'ta ürün bazında ne kadarlık zarar ettik ya da ürünlerimizin Tokat gelirine ne kadar zararı oldu?" tarzında bir soru sorduk; bu, tahmini olarak 6,5 milyar gibi bir rakama tekabül ediyor; bu da Tokat değil, Türkiye ekonomisinde gerçekten büyük rakamları gösteriyor.

Tabii, bizler bunları yaparken sizlerden aldığımız bilgiler eşliğinde, raporlar hâlinde bunları tekrar olarak listeledik; önümüze çıkan şeyler tüm illerde hemen hemen aynı. Bunlardan sadece birkaç başlık sunacağım çünkü özellikle Erbaa Ziraat Odası Başkanımız Arif Bey'in söylediklerine de sonuna kadar katılıyorum; gerçekten, hem Tokat yöresinde hem de Türkiye yöresinde bunların öne çıkmasında güzel izlenimler yapmış; raporundan dolayı da teşekkür ediyorum.

Öncelikle, çiftçimizin beklediği, Ziraat Bankası ve Tarım Krediye mevcut olan kredi borçlarının faizsiz bir şekilde ötelenmesi, ertelenmesi. Önümüzdeki yıllarda da çiftçilerimiz ayakta kalabilmek için bu borçların en azından ötelenmesini arzu ediyorlar.

Onun dışında, ÇKS'si olmayan çiftçilerimizin de bu sistem içerisinde bir an önce ÇKS'ye girmesini ve zirai dondan etkilenen kısımlarda 12 Nisanın haricinde de eğer destekleme kısmında zararları varsa onların da bir şekilde tanzim edilmesini istiyorlar. TARSİM'in özellikle yeniden düzenlenmesi; günün şartlarına uygun olarak, çiftçinin beklentilerini karşılayacak oranda ve aynı şekilde, ekspertizlerin de bu raporları sunarken biraz daha dikkatli davranmaları yönünde tavsiyeleri mevcut.

Biliyorsunuz, ürün olmadığı için birkaç sene önce devlet desteğiyle sulamayla ilgili bir destek yapmıştık; aynı sulama desteklerinin, sulama fiyatlarının da bir şekilde devlet tarafından desteklenmesini arzu ediyorlar.

Don felaketini de az önce Ziraat Fakültemizin kıymetli Dekanı izah etti. Bu kadar yüksek derecede ısı farkı olduğu zaman, don felaketi olduğu zaman hangi önlemi alırsanız alın onun yeterli olmadığını izah etti ama eksi 8 ile eksi 8 arasında, işte, don pervaneleri, üstüne yapılan örtü, bunlarla ilgili en azından çiftçilerimizi destekleme konusunda öne alınmasıyla ilgili tavsiyelerinin olduğu ön planda.

Aynı zamanda, az önce Ali Çalışkan Bey de izah etti: İlaç bayilerinin bu sene ayakta kalabilmeleri için bunlara da verilmiş. Bir de biliyorsunuz, pancara, kiraza bu paralar ödenirdi ama ne yazık ki şu anda kiraza o paralar ödenmeyecek; hâliyle, ilaç bayilerimiz de bir sıkıntı içerisine girmiş olacak. Onların da en azından uygun koşullarda kredi almasıyla, desteklenmesiyle ilgili bir sürecin arzu edilmesi ön planda.

Tabii, biz bunları yaparken her ilde yöresel bazlı... Mesela, dün Ordu'daydık; fındıkta yaşanan olayların ne kadar yoğun olduğunu anlattılar. Bizler pek fazla görünmesek de Erbaa Gökal bölgesinde fındıkta şu anda Türkiye'de 12'nci sırada üreticiyiz. Biz, Ordu'ya, Samsun'a sınırsız. Bu bölgedeki fındık üreticilerimizin mağdur olmaması için bunların da bu sürece dâhil edilmesi lazım çünkü sadece kirazımız, cevizimiz, üzümümüz yok; fındığımız da ön planda. Az önce sıralamayı izah ettiğim zaman, bizim Tokat'ta 200'den 1.600'e kadar 8 tane ovamızda her türlü ürünümüz yetişiyor; onun için de maddi manada bizim görmüş olduğumuz zarar gerçekten Tokat ölçeğinde çok büyük rakamlara tekabül ediyor. Onun için, bu alternatif ürünlerimizin çoğaltılmasında ve zararların temininde her ürüne bizim bir şekilde destek vermemizle ilgili süreci sizlerden gelen desteklerle yukarıya inşallah ileteceğimizi bildirmek istiyorum.

Tabii, yapılacak önlemler çok ama bizim bilinçli tarım yaparak inşallah bunun bir nebze de önüne geçmemiz lazım. Ziraat Fakültesi Dekanımızın söylediği gibi, bu dondan çıkıp da şu anda hayatta kalan -böyle izah etmek istiyorum- cevizimiz varsa, fındığımız varsa, üzümümüz varsa bunların türlerinin çoğaltılıp bu bölgelerde yeniden bunların dikilmesinin sağlanması gerekir diye düşünüyorum çünkü bu don her zaman olacak bir doğal afet. Sel, dolu; bunlara karşı dayanıklı ürünlerimizi çoğaltmamız gerektiğine inanıyorum.

Ben özellikle bu toplantıya hepinizin iştirakinden dolayı teşekkür ediyorum. Tabii, en başta da bizleri kırmayıp buraya gelen çok kıymetli Zirai Don Komisyon Başkanımız Adem Korkmaz Bey'e, Çok Kıymetli Sözcümüz Denizli Milletvekilimiz Nilgün Ök Hanım'a, Maraş Milletvekilimiz Mevlüt Kurt'a, Düzce Milletvekilimiz Ercan Öztürk Bey'e, Tekirdağ Milletvekilimiz İlhami Özcan Aygün Bey'e, Niğde Milletvekilimiz Ömer Fethi Gürer'e, Antalya Milletvekilimiz Şerafettin Kılıç Bey'e de özellikle teşekkür ediyorum çünkü Zirai Don Komisyonu olarak gerçekten çok meşakkatli yollardan buralara kadar geldik. Sağ olsunlar, bizleri kırmadılar. Tokat'ımıza, Amasya'mıza, Ordu'muza, Giresun'umuza gerçekten güzel hizmet edecek şekilde, burada sizleri dinlemek üzere bizleri kırmayarak yanımıza geldikleri için de teşekkür ediyorum.

İnşallah, toplantımız hayırlara vesile olur. Bu toplantının sonucunda inşallah bereketli topraklar ve hasılatlar olarak da ürünlerin Tokat'ımıza ve Türkiye'mize güzel bir şekilde yansıtacağı, çiftçilerimizin bol bereketli günler geçireceği günleri temenni ediyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. Sağ olun.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum ben.

Bölge milletvekillerimizin de konuşmalarını dinledik.

Komisyon üyelerimizden söz almak isteyenler varsa birer dakikayı geçmemek üzere dinleyelim.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Ben bir teşekkür edeceğim Başkanım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Buyurun.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Öncelikle, hepinize katılımınızdan dolayı teşekkür ediyorum.

Ben Amasya Ziraat Odası Başkanımıza teşekkür ediyorum. Yine, ifadelerinden dolayı Tokat sözcümüze, Ziraat Barosu sözcümüze teşekkür ediyorum. Özellikle ilk günden beri haykırdığım bir şey vardı: Donun dışında, bir de kuraklık artık vazgeçilmez bir sorun. TARSİM'e Sayın Bakan "Tamam, girin." dedi, maalesef TARSİM bu yıl da girmede ama gelecek yıl girecek. Parsel bazında kuraklığın işleme alınması gerekiyor. Köy bazında, ilçe bazında çok yanlış çünkü sistem değişti. Aynı, yan yana parsellerde dahi yağmurun olmadığı hep beraber görüyoruz ama TARSİM nedense diyor. Bakan Bey bu yıl girmesi için talimat vermişti geçen yıl ama Plan ve Bütçede atladılar. İnşallah bu gelecek, bu konuda teşekkür ediyorum.

Yine, BAĞ-KUR'larınızla ilgili, esnaf BAĞ-KUR'u 7.200. Siz de bastırın, 7.200 çiftçi BAĞ-KUR'u kanun teklifi de var.

Fazla söz etmek istemiyorum ama arıcılarla ilgili de sıkıntı olduğunu biz biliyoruz, keşke dillendirilseydi çünkü arıcılar için de problem. O meyve ağaçlarının döl vermesi, meyve vermesi için arılara ihtiyacımız var. Arıcılarımız da sıkıntıda, arıların beslenmesi şu anda sıkıntı; onlarla ilgili de sorunu ifade etmek isterim.

Ben herkese teşekkür ediyorum ama son cümlem şu: ÇKS'li, ÇKS'siz, TARSİM beni ilgilendirmiyor. Ben bütün çiftçilerin sorunlarının, zararlarının tanzim edilmesini istiyorum. Özellikle don sigortası yaptıran çiftçilerimizin kendisi kendi cebinden yaptırmıştır ama eğer devletten bu afetten dolayı destek alamazlarsa anayasal haklarını kullanmaları konusunda kendilerine buradan fikirlerimi iletiyorum.

Tekrar teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyoruz.

Buyurun Mevlüt Bey.

MEVLÜT KURT (Kahramanmaraş) - Sayın Başkanım, Sayın Valim, çok değerli katılımcılar; ben de hepinizi saygıyla, hürmetle selamlıyorum.

Çok vaktinizi almak istemiyorum. Aşağı yukarı, bu zamana kadarki yapmış olduğumuz çalışmalarda, ziyaretlerimizde sorunlar hemen hemen aynı. Ne yapılacağını, ne yapmamız gerektiğini hepimiz aşağı yukarı biliyoruz; fikir sahibi olduk.

Ben burada öncelikle böyle güzel bir organizasyonun yapılmasına vesile olan başta Sayın Valimize ve tüm emeği geçenlere teşekkür ediyorum. Gerçekten, Tokat ilimizde sizlerle bir arada bulunmaktan dolayı duymuş olduğum memnuniyeti belirtmek istiyorum.

Sadece bir hususu belirtmek istiyorum: Evet, biz bir tarım ülkesiyiz; gerçekten, bir tarım ülkesi olarak da çok zengin ürün çeşitliliği olan bir ülkenin vatandaşlarıyız, böyle bir ülkede yaşıyoruz, bu yönden çok şanslıyız ama bir o kadar da böyle bir tarım ülkesinde don gibi, kuraklık gibi bu tür zararlardan dolayı büyük bir sıkıntı yaşıyoruz, en son yaşadığımız zirai don olayında gördüğümüz gibi. Tabii, tarımın ne kadar önemli olduğunu; çiftçinin, çiftçiliğin ne kadar önemli olduğunun hepimiz farkındayız; Cumhurbaşkanımız da farkında, Hükümetimiz de farkında. Bunu tarımın ne kadar önemli olduğunu en son pandemide, herhâlde, hepimiz çok çok fazlasıyla hissettik. Dolayısıyla, hem çiftçilerimizle hem de Hükümetimizle ne yapmamız gerektiğini daha dikkatli bir şekilde değerlendireceğiz. Ben Cumhurbaşkanımızın, devletimizin imkân ölçüsünde bütün çiftçilerimizin konuşmalarda da bahsettikleri zararlarının, taleplerinin hepsini yerine getireceğine canıgönülden inanıyorum. Bizler de Komisyon üyesi vekiller olarak, Komisyon olarak bunların takipçisi olacağız diyoruz.

Ben toplantımızın hayırlara vesile olmasını temenni ediyorum. Özellikle de bu kadar yoğun ilgi gösterip katılım sağladığınız için hepinize ayrı ayrı teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ben teşekkür ediyorum.

Şerafettin Bey, buyurun.

ŞERAFETTİN KILIÇ (Antalya) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Valim, Sayın Başkanım, sayın milletvekili arkadaşlarım, Çok Kıymetli Rektörümüz, Belediye Başkanımız ve değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla, hürmetle, muhabbetle selamlıyorum.

Tokat'ta olmaktan son derece mutlu olduğumu, memnun olduğumu ifade etmek istiyorum. Her türlü hizmette emeği geçen bütün arkadaşlarımıza da ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Tabii, birçok vilayete gittik, bundan sonra da gitmeye devam edeceğiz. Buralarda gördüğümüz, beni özellikle memnun eden hadise -sorunlar hemen hemen aynı yani sorunları sayacak değilim, konuşacak değilim ama- şu: Yeterli, donanımlı bir kadromuz olduğunu gördüm ve dolayısıyla, sorunları çözebilecek bir kadro olduğunu gördüm. Sadece, beklentim odur ki o iradeyi, çözme iradesini ortaya koyabilmek önemlidir. İnşallah bu da konulacaktır diye düşünüyorum çünkü çiftçilerimizin -evet, ben bir kere daha geçmiş olsun dileklerini iletiyorum- içerisinde bulunduğu, yaşadığı bu durum bugüne kadar, uzun yıllardan beri yaşanmamış bir şey ama netice itibarıyla bunu takdir eden Cenab-ı Allah'tır, buna müdahale etme şansımız da yok. Biz bunlardan ders çıkarmak zorundayız, ibret almak zorundayız, buna göre tedbirler almak zorundayız.

Nedir çiftçilerimizin tedbirleri? Hani, arkadaşlarımızın birçoğu ifade etti, ben de ifade etmek istiyorum çünkü tekrarın bir gücü var, o güç yaptırımı biraz daha hızlandırabilir. O açıdan, diyorum ki: Gelecek dönem için bir beklentileri var çiftçilerimizin. Nedir? O zarar gören ağaçların, meyvelerin rehabilitasyonu gerekiyor ve başka giderler gerekiyor; bu giderlerinin karşılanabilmesi için evvela ama çok acil olmak üzere, makul olmak üzere ve oranlar adil olmak üzere kısa zamanda bir hibe, bir destek gerekiyor çiftçilerimize; nefes aldirmek gerekiyor onlara.

Diğer taraftan da önümüzdeki dönem için yapılabilecek sulamadır, tohumdur, vesairedir falan, o destekler, tabii, gelecektir arkasından birlikte. Zaten Belediye Başkanımız dâhi "O konuda elimizden gelen katkılarımızı sağlayacağız." da dediler ama bir de geçmişten gelen sıkıntılar var, o sıkıntıların giderilebilmesi için yani Ziraat Bankasına olan, Tarım Kredi Kooperatiflerine

olan borçların ödenebilmesi için... Zamanında ödenemeyeceği kesin. O zaman, biz iki yıl, belki üç yıl, belki daha uzun yıllar için faizsiz oranda, faizsiz olmak üzere bir imkân sağlamalıyız çiftçilerimize. Vergi ve sigorta konusunda destek olmalıyız, onların borçlarını yine ötelemeliyiz, faizsiz olarak tabii ki. Yine, BAĞ-KUR primleri var bu aradaki dönemde; o BAĞ-KUR primlerinin devlet tarafından karşılanması ihtiyacı var, mutlaka onların da karşılanması gerekiyor.

Bunun dışında, uygun şartlarda yeni kredi imkânları olabilir; ya çok düşük, sadece masraf karşılığı alınacak miktarlar olabilir ya da onların da ben tabii ki tamamen faizsiz verilmesinden yanayım, onu da ifade etmek isterim, olabilir.

Ben şu anda burada bulunan, bu toplantımıza teşrif eden ve katkılarını katılımlarıyla sağlayan siz değerli arkadaşlarımıza, Valimizin riyasetinde, nezdinde Komisyon Başkanımıza teşekkürlerimi arz ediyorum.

Toplantımızın hayırlı olmasını, bereketli olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum Şerafettin Bey.

Ercan Bey, buyurun.

ERCAN ÖZTÜRK (Düzce) - Kıymetli Başkanım, Sayın Valim, Sayın Belediye Başkanım, değerli hazırun; ben de bugünkü bu toplantımızın hayırlara vesile olmasını diliyorum. Katkıda bulunan, buraya katılım sağlayan herkese teşekkürlerimi sunuyorum. Bu şehirde dün akşamdan bu yana bizleri ağırlayan, bizleri kabul eden, bu toplantının organizasyonunda emek veren başta Sayın Valimiz olmak üzere tüm emeği geçenlere teşekkür ederim. İnşallah, çiftçilerimizi derinden etkileyen böyle acı bir günde değil, daha güzel günlerde yeniden bir araya gelmek dileğiyle hepinize saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum Sayın Vekilim.

Sayın Ömer Fethi Gürer, buyurun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Ben, öncelikle, tüm çiftçilerimize geçmiş olsun dileklerimi iletmek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, Sayın Valimiz dün geldiğimizden beri gerçekten bize üstün bir misafirperverlik gösterdi, kendisine çok teşekkür ediyoruz. Ayrıca, bölge milletvekillerimizin ilgisine, Komisyondaki milletvekillerimize de bizlere gösterdiği ilgiden dolayı teşekkür etmek istiyorum. Bunlar önemli ayrıntılar çünkü bir kentin içinde bulunduğu koşulları o kentte yaşayan milletvekili, vali, oda başkanı, birlik başkanı gelen komisyona ne kadar aktarırsa o kadar söz dile geliyor.

Değerli arkadaşlar, şimdi, Türkiye'nin tarımda birden çok sorunu var, biz de onunla ilgili konuşuyoruz ama yüzde 70'i bildiğini eken, bildiğini yetiştiren bir üretici kesimimiz var ama iklim değişikliğiyle artık bundan sonra bilime dayalı, bilgiye dayalı üretim yapmazsak bu sorunları sık sık yaşayacağız. Onun için, ürün deseni anlamında bölgesel olarak Türkiye'nin hızla dolu, don, kuraklık, iklim değişikliği, verimlilik, sulama suyu, toplulaştırma, hepsi dâhil yeniden bir planlanması gerekiyor. Hani, sizlerin, buradaki kuşağın çoğu bilir; bir zamanlar "Plan mı, pılav mı?" deniyordu ama "plan" diyenlerin haklı olduğunu yaşanarak öğrenildi; onun için, planlama olmadan üretim olmaz.

Tarım millî güvenlik kadar önemli. Topunuz olur, tankınız olur ama gıdanız yoksa o savaşı kazanamazsınız; onun için, gıdaya bakımımızı, tarıma bakımımızı değiştirmek zorundayız. Kesinlikle, Türkiye'de ÇKS'li olsun, olmasın çiftçiye tarımda tutmamız lazım; onun için de bir afet yaşandı mı "Şu ÇKS'li, bu değil." demek yerine kim ekiyorsa, kim dikiyorsa, kimin bahçesi varsa ona sahip çıkmamız lazım. Bu don olayı da bunun bir yansıması olmalı ve ÇKS'si olsun, olmasın zarar gören tüm çiftçilerin zararları karşılanmalı.

Şimdi, bu konuda değerli arkadaşlarımız, doğal olarak, iktidar milletvekilleri olarak yapılanları söylediler. Biz de borçların en az üç yıl ötelenmesi, faizlerin silinmesi, TARSİM'de don priminin yüzde 65'ten 75'e çıkarılması, icraların durdurulması için kanun tekliflerimizi Meclis Başkanlığına sunduk, bu konuda çalışmalar sürdürüyoruz. Biraz evvel sayın vekilim dedi ya, tarım sayımı; mesela Türkiye'de tarım sayımı 2000 yılına kadar her on yılda bir yapılıyordu; şimdi, yirmi dört yıldır yapılmadı, bunun yarattığı olumsuzluklar vardı, görüldü; iyi ki de yapılacak, faydalı çünkü envanter olmadan, bilgiye dayanmadan bazı konularda söylenenler boşlukta kalıyordu, nihayet tarım sayımı yirmi dört yıl sonra yeniden yapılacak noktaya geldi.

Burada sorun şu: Donu kaderci bir bakışla ele alıyoruz. Doğrudur, Allah'ın takdiridir, ona itirazımız yok ama Allah diyor ki: "Akıl verdim size kulum, aklını doğru kullan." Şimdi, sen bir şeyi üretiyorsan... Dün fındıkta gördük işte, bir belediye başkanımız güzel bir çalışma yapmış, "Belli bir yükseklikte ıhlamur ve kestane dondan daha az etkileniyorsa biz fındığın yerine bunu yaparsak ileriki aşamada bu sorunu yaşamayacağız." diyor. Bu, bir yol, yöntem ve bir öneri; bunları geliştirmemiz lazım. Bunun gibi değerlendirmelerle sorunlara yaklaşım gösterirsek önümüzdeki süreci daha doğru kurgularız.

Bakınız, tarımda TARSİM yapılandırılmalı ama bir de tarım kooperatifçiliği yeniden yapılandırılmalı. Kamu olmadan tarımın sürdürülebilirliği olmadığı görüldüğü için kamucu bir modelin de tarımda yeniden yaratılmasının şart olduğunu pandemide, kuraklıkta, doluda, donda gördük; kamusuz olmuyor, kamunun bu konuda vereceği destekler önemli. Örneğin, bir lisanslı depoculuk var 42 ilde; bilmiyorum, Tokat'ta, Amasya'da var mı? Şimdi, ürünü sen götürüyorsun, oradan kredi alabiliyorsun; diğer illerde de yaygınlaştırılmalı. Yani, şunu söylemeye çalışıyorum: Tarımı siyaset üstü görüp önermeler ışığında ve değerlendirmelerle geleceğe doğru taşıyamazsak bu konuda sorunlu, sıkıntılı bir bölgeye, soruna ereriz.

Tarım şu anda 8 tane kanundan doğrudan etkileniyor. Birlikler ayrı yönetim, odaları ayrı yönetim, kooperatifler ayrı yönetim, sendikalar ayrı yönetim; bunları da birleştirerek ortak noktada hareket edecek düzenleme lazım. Oda başkanımız söyledi, bugün odalara kayıtlı 5 milyon çiftçi var, çiftçilik yapan ÇKS'li çiftçi sayımız 2 milyon 300 bin; bu, Bakan Beyin bana verdiği yanıtta yer alıyor. Geriye kalan o odadaki üye ne yapıyor? Ziraat Odasının işlevini ne? Esas amaç tarım değil mi? Şimdi, ÇKS'ye kayıtlı değillerse işe oradan başlayalım, 5 milyon üyeden ÇKS'li olmayanın üyeliğini sonlandıralım, en iyisi öyle değil mi Başkanım? İşte, onu diyorum, yapılandırılmalı dediğim o. Onun için, hepimizin katılımına çok teşekkür ediyorum. Gerçekten Tokat Amasya'yla beraber güzel, katılımlı ve sahiplenmeli bir çalışma gerçekleştirdi. Umarım, dilerim bundan sonra da bu sorunları daha farklı ortamlarda yine konuşur, tartışırız.

Bir konuya daha açıklık getirip sözlerimi bitiriyorum, Komisyon Başkanımıza hoşgörüsüne de teşekkür ederim.

Değerli arkadaşlar, Komisyonla ilgili şöyle bir yanlış algı oluştu: Ziraî Don Komisyonu sizin zararınızın ne kadar olduğunu saptayıp size bu zararın karşılanmasını sağlayacak bir Komisyon değildir. Gittiğimiz yerde yaratılan iklim nedeniyle beni arıyorlar "Sizin toplantılar bitmeden bizim paralar verilmeyecek." diyorlar. Biz para falan vermek noktasında bir Komisyon değiliz.

Biz, üç aylığına, Meclisteki bütün siyasi partilerin yaşanan afetle birlikte ortaya çıkan tabloda saptananların dışında oluşmuş başka olumsuzlukları da beraberinde yorumlayıp geleceğe de ışık tutacak bir rapor sunacağız. Yani, bizden sizin borçlarınızın ötelenmesi, ödenmesi ya da borç yapılandırmasıyla ilgili bir karar çıkmayacak. Biz, sizden aldığımız... Örneğin, Trabzon hurmasını biz alanda, gittik, ilk şeyde gördük değil mi Başkanım, Adana'da, Kozan'da mı?

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Gölbaşı'nda.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Gölbaşı'nda. Orada söylendi. Hiçbir yerde bununla ilgili bir veri yoktu, bize kimse dememişti; gittik orada gördük, görünce rapora biz de yazdık, Bakanlığa da yansıttık ya da tarla bitkileri... Biz saptamayla ilgili bir Komisyonuz ama biraz evvel konuşmalarda da gördüm; herkes kendi zararını ziyanını, olumsuzluğunu bu Komisyon çözecek sanıyor. Yok, biz tespit Komisyonuyuz, tespitten sonra da sunu Komisyonuyuz, onun dışında işlevimiz yok, bu böyle bilinsin.

Hepinize teşekkür ediyorum. Geleceğiniz güzel olsun.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Ben teşekkür ediyorum.

Nilgün Hanım, buyurun.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Öncelikle, ben de herkese geçmiş olsun dileklerimi iletiyorum.

Tabii, tüm aslında söylenenler söylendi, sizler de söylediniz, bizim vekil arkadaşlarımız da söyledi. Evet, aslında bu Komisyonun diğer bir önemli özelliği... Bundan sonra artık, biliyorsunuz, iklim kriziyle, susuzlukla karşı karşıyayız. Efendim, böyle bir bakmışsınız ağustos ayında belki donla karşılaşacağız, doluyla karşılayacağız; belki, bir bakmışız, kışın aşırı bir sıcakla karşılaşacağız. Bu Komisyonumuzun en önemli özelliği de bundan sonraki süreçlerde yaşanacak bu tarz afetlere karşı ne tarz önlemler alabiliriz? İşte, o noktada da Hocamın çalışmaları çok önemli, onları önemsiyoruz. Yine, Burdur'da önümüzdeki hafta bir çalıştay yapacağız, onlar çok önemli.

Tabii, şöyle: Tespit Komisyonu değiliz ama biz Komisyon olarak bir ara rapor hazırladık ve hızlıca hemen toplandık böyle, ilk gözlemlerimizden itibaren. Onu Sayın Bakanımıza ve Meclis Başkanlığına sunduk ve bu doğrultuda da önerilerimizde, inanın, sizin burada söylediklerinizin hemen hemen -Komisyon raporunu baktık- hepsi oralarda var. Tabii, birkaç böyle belki bölgesel nüanslar da var, onunla ilgili de takibini yapıyoruz.

Türkiye Cumhuriyeti çok büyük bir devlet. Sayın Cumhurbaşkanımız, biliyorsunuz, dün açıklamada bulundu; kasım ayına kadar, sigortalı olsun ya da olmasın, hepsinin bir şekilde yapmış oldukları harcamaların tazminiyle ilgili ama onun ötesinde, bu sigortalama sistemiyle ilgili yeni modellerin üzerinde çalışıldığıyla -ki bu da bizim Komisyon raporumuzun önerisiydi- ve buna yönelik daha kolaylaştırıcı, daha anlaşılabilir bir model üzerine çalışmayla ilgili de kendisi beyanatta bulundu.

Ben çok geçmiş olsun diyorum.

Sayın Valimize çok teşekkür ediyoruz, gerçekten.

Ayrıca, ben İl Müdürümüze... Tokat İl Müdürümüz çok güzel zirai don raporu hazırlamışlar. Ben, tabii, bu sırada okudum; zaman kısıtlılığından dolayı açıklayamadı, o kadar da teknik yani neden oldu, işte, dölleme, yüzde kaçına kadar, böyle yazıyor, detaylı hazırlamışlar; kendilerine teşekkür ediyorum.

Tekrar geçmiş olsun. İnşallah, Türkiye'nin... Biz tarımı tabii ki stratejik sektör olarak görüyoruz, bunun için de elimizden gelen destekleri ve yapılması gerekenleri hep beraber, sizlerle beraber çözmek için uğraşacağız.

Bu arada, Ayşe Hanım'ı -"1.500 çalışanım var." dedi- tebrik ediyorum. Kadın muhtarımız da vardı. Rabb'im kadın çiftçilerimizin sayısını artırsın; onlar bu konuda daha da hassas oluyorlar, biliyorum.

Teşekkür ediyorum.

TOKAT VALİSİ ABDULLAH KÖKLÜ - Hakikaten, çok sabırlı, güzel bir toplantı icra edildi.

Tekraren Komisyon Başkanımıza, değerli milletvekillerimize, siyasi partilerimize, sivil topluma, ziraat odalarına, borsalara, hepsine, muhtarlarımıza, çiftçilerimize katkılarından dolayı teşekkür ediyorum.

Böyle bir Komisyonu da burada ağırlamaktan dolayı memnun olduğumuzu ifade ediyorum.

Allah daha beterinden saklasın. İnşallah, önümüzdeki yıllarda daha tedbirli, daha güzel önlemler alırız; bu tarz şeylere maruz kalmayız.

Tekrar teşekkür ediyorum, hayırlara vesile olmasını diliyorum.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Sayın Valim, çok değerli katılımcılar; ben de bu güzel ve verimli çalışmaya herkesin fikirleriyle, önerileriyle, görüşleriyle, düşünceleriyle katılımı ve destekleri için çok teşekkür ediyorum. İnşallah, bereket olur. Bu çalışmaların da sonucunun milletimize, halkımıza, Tokatlı üreticilerimize, Amasyalı üreticilerimize olumlu dönüşleri olması dileğiyle hepinize saygılar sunuyorum, toplantıyı kapatıyorum.

Kapanma Saati: 13.46

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 17.20

BAŞKAN: Adem KORKMAZ (Burdur)

BAŞKAN VEKİLİ: Bülent TUFENKÇİ (Malatya)

SÖZCÜ: Nilgün ÖK (Denizli)

KÂTİP: Mehmet Celal FENDOĞLU (Malatya)

(Ses kaydı bulunmadığından toplantının bu bölümünün deşifresi yapılamamıştır)

ZİYARET BELEDİYE BAŞKANI AHMET KEMAL DAYIOĞLU - Sayın Valim, Çok Değerli Komisyon Başkanım, Kıymetli Komisyon üyeleri, çok değerli misafirlerimiz; hepiniz, öncelikle, Ziyaret beldemize hoş geldiniz. Sizleri buralarda misafir etmekten son derece mutluluk duyduğumu belirtmek isterim çünkü "Amasya" deyince meyveciliğin başladığı, Amasya'mızda yayıldığı ilk bölge Ziyaret bölgesi. Şu anda 4.200 kişi nüfusu, yazları da 7.500 ila 8 bin nüfusla bu alanda üretim yapmaktayız ve üç yüz altmış beş günde bir defa hasadı yapılan meyvemiz ne yazık ki Rabb'imizin takdiriyle bu sefer soğukla karşılaştı; bu anlamda, meyvelerimizin tamamı yanmış durumda. Bundan sonraki süreçte de tekrar bu ağaçların, seneye meyve vermeleri adına, yeni seneye hazırlamak adına bir sürü bakıma ihtiyaçları var, bu bakımları yaparak yeni seneyi beklemek durumundayız. Bu anlamda, geçimimizin yüzde 100'ünün meyvecilik olması hasebiyle, gerçekten, bu sefer bizim açımızdan bir... İnşallah, Rabb'im bir daha böyle bir imtihanla bizleri imtihan etmez. Elbette, Türkiye Büyük Millet Meclisimizin ve bütün siyasi partilerimizin kurmuş olduğu ortak Komisyonun buraya gelip bizleri dinlemesi, sahada uygulamayı yerinde görmeleri bizler için çok kıymetli olmuştur, bizleri mutlandırmıştır. İnşallah Hükûmetimiz de gereğini yapmak suretiyle üreticilerimizin bu anlamdaki mağduriyetlerini giderir diyorum.

Tekrar, sizleri, Belediye Başkanı olarak beldemde misafir etmekten mutluluk duyduğumu belirtmek istiyorum.

Hepinize hoş geldiniz diyor, saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Buyurun Başkanım.

AMASYA BELEDİYE BAŞKANI TURGAY SEVİNDİ - Sayın Valim, Komisyon Başkanımız, değerli milletvekillerimiz, Belediye Başkanım, meslektaşım ve kıymetli hemşehrilerim; büyük bir don felaketle karşı karşıya kaldık. En çok etkilenen bölgelerimizden bir tanesindeyiz. Şehrin tamamında büyük bir etkilenme söz konusu. Bir daha yaşanmamak üzere devletimizin de Hükûmetimizin de tüm üreticilere destek çıkacağını düşünüyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

REŞAT KARAGÖZ (Amasya) - Sayın Valim, Sayın Komisyon Başkanım, çok değerli çalışma arkadaşı milletvekillerimiz, ilimizin değerli milletvekilleri, belediye başkanlarımız, sevgili ziraat odası başkanlarımız, çok kıymetli kurum müdürlerimiz; öncelikle, hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Komisyonumuza ilimize hoş geldiniz diyorum.

Tokat'taki çalışmalarda birlikteydik. Gerçekten, ülkemizin dört bir yanında yaklaşık 65 ilinde 10 Nisanda yaşanan zirai don sebebiyle 34 ilimizde gerçekten çok büyük zararlar meydana geldi, bunlardan biri de Amasya. 14 bine yakın çiftçimizin, 86 bin dekar arazinin zarar gördüğü; yaklaşık yüzde 90-100 oranında ürünümüzde 4,5 milyara yakın da bir zararın oluştuğu Amasya ilindeyiz. Gerçekten çok üzücü bir olay. Ziyaret beldemiz de en çok etkilenen beldelerimizin başında geliyor.

Komisyon Başkanımıza anlattım. Çiftçilerimizi dinliyoruz, burada ziraat odası başkanlarımızı dinliyoruz. Burada söylenecek, toplanacak doneler raporlaştırılarak Meclise ve Bakanlıklara gönderilecek. İnşallah, bundan sonraki süreçler içerisinde böyle felaketler yaşamayız diyorum. Yaşanan bu felaketlerin ortadan kaldırılması için de -seksen günlük bir süre geçti- hızlı bir şekilde çiftçilerimizin zararlarının bir an evvel çözülmesi gerektiğini düşünüyorum.

Tekrar kendilerine ben yine hoş geldiniz, sefalar getirdiniz diyor, saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Buyurun.

HALUK İPEK (Amasya) - Sayın Valim, çok Değerli Komisyon Başkanımız, değişik siyasi partilerden zirai don nedeniyle kurulan Komisyonda görev alan değerli arkadaşlarımız; hepiniz Amasya'ya hoş geldiniz. Gerçekten çok memnun olduk.

Şu anda bulunduğumuz yer, gerçekten meyveciliğin çok bilinçli yapıldığı bir yer Ziyaret Beldemiz. Şöyle söyleyeyim: 4 dönüm bahçesi vardır, üniversitede 4 çocuk okutur yani burası meyvecilikten çok para kazanılan bir yerdir. İlk defa -bizim çocukluğumuzdan beri, bizim aklımız erdiğinden beri- bütün meyvelerin donduğu bir döneme rastladık. Amasya bölgesi itibarıyla müthiş bir ekonomik zarar oluştu. Bugün bu düşün salonlarıyla ilgili bir problem nedeniyle toplandık, dediler ki: "Yüzde 65 oranında düşün rezervasyonları iptal edildi." Burada da iptal edilmiş. Dolayısıyla 4,5-5 katrilyon -eski parayla- bir zarar söz konusu; bütün esnafın etkilendiği, bütün Amasya'nın etkilendiği bir zarar söz konusu. Amasya bölgesi sadece burası değil -Gümüşhacıköy'e gideceğiz- bilinçli tarımın yapıldığı, meyveciliğin yapıldığı çok önemli bir merkez. Mesela Suluova geçmişte soğan üretiminin üçte 2'sini karşılıyordu Türkiye genelinde. Şu anda hayvancılıkla ilgili çok önemli bir aşamada yani aile tarım işletmelerinin en yoğun olduğu, bilinçli tarımın, bilinçli meyveciliğin yapıldığı bir yer.

İnşallah Komisyonumuz ve de gerçekten Cumhurbaşkanımız... Bu zararların karşılanmasıyla ilgili yeni açıklama yapıldı, Komisyonumuzun çiftçimizin, üreticimizin, meyve üreticisinin, hepsinin derdine derman olacak, yol gösterici bir rapor düzenlemelerini inşallah diliyoruz; mutlaka yol açacaktır. Bana göre gerçekten konuşulunan veyahut meyveciliğin daha ötesinde, Türkiye genelinde büyük bir zarar olduğunu düşünüyoruz. Bu komisyonlar Meclis komisyonları, birçok parti bir araya geliyor, diğerleriyle bir rapor yazıyor; inanın, çok faydası oluyor. Geçmişte ben Sporda Şiddet Araştırma Komisyonu Başkanlığı yaptım. O raporun içinde -300 sayfalık rapordur- 4 tane kanun tasarısı çıktı. Burada da mutlaka zirai donla ilgili Komisyonun vereceği raporun içinde çiftçimizin derdine derman olacak, Hükûmete de yol gösteren öneriler olacak inşallah diyorum.

Tekrar hoş geldiniz diyor, sağ olun, var olun. (Alkışlar)

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Sayın Valim, çok kıymetli Komisyon Başkanım, Parlamento'da birlikte görev yaptığım buradaki değerli milletvekili arkadaşlarım; Amasya'mıza hoş geldiniz, sefalar getirdiniz.

Keşke Amasya'mızda farklı bir konuyla bulaşabilseydik, o zaman da musibet olmaz...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Çağırdın da gelmedik mi arkadaş, çağıracaksın.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Fethi ağabey, bundan bir şey çıkaralım, iyilikte de bir araya gelelim.

O günü hatırlıyorum çünkü sabahında ayazında geldik Sayın Valimizle, Ziraat Odası Başkanımızla burada durum değerlendirmesi yaptık. İnanın, ara ara bir çıkasımız geldi gelen görüntüler, şeyler, şöyle bir baktığımız zaman. Ceviz bahçelerine baktığımızda bomboştı. Tabii Amasya'nın bu bölgesine -diğer kasabamız da- bu bulunduğumuz alana "meyvelerin başkenti" diye söyledik. Gerçekten iyi bir meyvecilik, üst düzey meyvecilik yapan, kaliteli işçilik yapan, teknolojiyi takip eden, tarımla ilgili yenilikleri takip eden, bunu iyi duyan bölgedir buradaki meyvecimiz ve maalesef bu sene elimizde bir şey yok, hasar olarak görüyoruz.

Dallarımızdaki kirazlarımıza baktığımız zaman arkadaşlarım ne derdi? "Kiraz değil, boğaz görüyorum." Niye öyle görüyorsunuz deyince: "İşte biz bunu ihraç ediyoruz." Çok kıymetli bir işti yani Amasya'nın 1.400 rakıma kadar olan yerlerimizde kirazı yetiştiriyoruz ve Avrupa'ya, Rusya'ya bunları ihraç ediyoruz. Ülkemizin kalkınmasına çok fazla cari de verebiliyorduk, iyi bir işimiz vardı ama maalesef bu yıl iklim şartları, küresel dengesizler bizi mahvetti Şerafettin ağabey. Allah'tan geldi fakat acı gerçekler. Olayı suhuletle karşılıyorum ancak Hükümet olarak tabii ki yapılması gereken, çiftçinin yeni yıla hazırlanması konusunda çiftçimize destek olması. Hükümetimizin çalışmaları var; inşallah, bunlar, çalışmalar en kısa zamanda neticelenecek, sonuçlanacak, Komisyonumuzun çalışmalarına ışık tutacak. Sizlerin raporları çok kıymetli, çok önemli, emek veriyorsunuz. Öncelikle kendisi de çiftçi olan bir kardeşimiz olarak emeği için çok teşekkür ediyorum. Amasya'mızı da hoş geldiniz, sefalar getirdiniz. Rabb'im böyle afetlerde değil de bundan sonra daha güzel günlerde, daha güzel toplantılarda bir araya gelmeyi nasip etsin diyor, saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ederiz...

Evet, söz almak isteyen var mı? Odalarımızdan, belediye başkanlarımızdan olur, ziraat odaları olur, kim varsa...

Buyurun.

ZİRAAT MÜHENDİSİ AHMET COŞAR - Sayın Valim, Sayın Komisyon Başkanımız, değerli milletvekillerim, kıymetli hazırun; İsmim Ahmet Coşar, ziraat mühendisiyim, üretim yapıyorum.

Biz, 12 Nisan gecesi yaşadığımız don felaketiyle 12-21 Haziran Uluslararası Atatürk Kültür Festivali'miz -bizim bölgemizde, bu festivalimizin adı "Kiraz Festivali"dir. Tokat'da da "Kiraz Festivali'ne geleceğiz." derler, Samsun'da da, Çorum'da da- ilk defa bu sene yapılamadı çünkü yemeye kirazımız yoktu yani bırakalım satmaya, yemeye kirazımız yoktu. Birçok ilimizde olduğu gibi biz de yüzde 100'ler seviyesinde hasarlar aldık. Bu hasarlarımızın bazıları bu seneye ilgili ama biz Trabzon hurmasının seneye de meyve vermeyeceğini düşünüyoruz çünkü son üç yıllık sürgünleri kuruttuk yani daha geri sürgünlerinden sürüldü. Üreticilerimizin bayağı bir desteğe ihtiyacı var.

Ben hep şunu söylemişimdir: Bir yönetici düşünelim ve etrafında da çalışan bireyler var, personeli var; işveren diyor ki: "Siz, on iki ay boyunca çalışacaksınız ama hiç maaş almayacaksınız. Bu işin sonunda size bunu tekrar toplu olarak vermeyeceğim, bunu yok sayacaksınız. Durumu seneye değerlendireceğiz, belki seneye de böyle olabilir." Herhâlde kimse çalışmaya devam etmeyecektir, başka bir iş arayacaktır. Üreticimizin şu anki pozisyonu bu. Elinde avucunda olanla 2025'e yatırım yaptı, budamasını, gübrelemesini yaptı, ilaçlarını attı, soğuk yangını olduğu döneme kadar ama hepsini kaybetti. Bizim tüketiciler olarak bu arzın devamlılığı için, 2026'da kaliteli ürün yiyegebilmemiz için, bu arzın devamlılığı için bu üreticilerimize destek çıkmamız gerekiyor. Zaten teşekkür ediyorum, onore ettiniz buralara teşekkürünüzle. Bu iş için buradasınız, bunu biliyoruz ama birtakım aksaklıklarımız var çiftçiler nezdinde de. Mesela, buradaki üreticilerimizden birçoğunun ÇKS'ye kaydı yok; eğer ÇKS kaydına göre bu yardımlar yapılacaksa Ziyaret Beldesi yaklaşık 3 bin küsur dekarlık bir alan, bir 5 bin dekara yakın da Suluova Ovası, Merzifon ve Taşova Ovası gibi alanlarda meyve bahçeleri var. Eğer bunların yararlanamaması durumunda bir ayağımız eksik kalacaktır.

İkincisi, çiftçilerimiz -malumunuz- kredilerle kullanıyorlar. Bu kredilerle alakalı günü gelmiş ödemeler var ürününe göre çünkü kirazına göre borçlandı, şeftalisine göre borçlandı. Bu işlemin bir an önce hızlandırılması veya ilgili bankalara devletimiz tarafından bir bekleme süreci olarak uyarılmasını talep ediyorum. Ödeyemiyorlar, bu sefer farklı pozisyonlara düşüyor üreticilerimiz.

Bir de bu vesileyle, dondan nasıl korunabiliriz, doludan nasıl korunabiliriz? Yeni bahçeler tesis etmekten daha ziyade bu mevcut bahçelerimizi daha korunaklı modern bahçelere nasıl çevirebiliriz? Bu konuda da ciddi desteğe ihtiyacımız var. Bazı koruma yöntemleri yeterli olmayabiliyor. Bugüne kadar yağmurlamayla birçok kez kurtarmıştık, şu an en iyi netice aldığımız, suyu olan yerlerde yine yağmurlama. Don pervanesi bu donda işimize yaramadı, sisleme aletleri işimize yaramadı çünkü ürünümüz karla kaplıydı, biz o karı yıkayıp ancak yağmurlamayla koruyabilirdik. Bu konularda da özellikle Tarım Bakanlığımız aracılığıyla desteklerin daha üreticilerimize ulaşabilir hâle getirilmesini talep ediyorum.

İyi ki geldiniz, sizlerle burada olmaktan onur duyuyoruz Ziyaret halkı olarak, saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Çok teşekkür ediyorum.

Buyurun.

AMASYA ZİRAAT ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI MUSTAFA CEBECİ - Sayın Valim, Sayın Komisyon Başkanım, kıymetli milletvekillerimiz, değerli belediye başkanlarımız, Ziyaret kasabasının kıymetli çiftçileri; hepinizi selamlıyorum.

Orada anlattığım gibi, Sayın Başkanım, bir an önce bu desteklerin yapılması lazım ki biz bahçelerimize bakım yapabilelim, öncelik bu.

Bir de efendim, bu kredilerde sadece Ziraat Bankası ve Tarım Kredi borçlarının ertelenmesi konuşuluyor ama biz de özellikle Ziraat Bankasından zor kredi alma sebebimizden dolayı borçlar ağırlıklı olarak özel bankalardan. "Borç kapatma kredisi" adı altında böyle bir Ziraat Bankasında... Tabii ki bu kadar zorlaştırılmadan yani bir çiftçimiz dairesini ipotek vermiş, 2 de kefil istiyor. Alacağı para 200 bin lira, 2-3 milyonluk daireyi ipotek vermiş, 2 tane de kefil istiyorlar. Zorlaştırdıncı da vatandaş hâliyle, özel banka da zaten "Gel, gel." diyor yani telefonla para yatırıyor hesaplara, bundan dolayı da yani bu faiz ortamında zaten geçen sene biz burada yüksek oranda bir kuraklık yaşadık, geçen sene takla atma suretiyle borçlar ödendi yani imkân bulamadığı için. Bu senede aynı borca tekrar bir takla attırmaya kalkarsak çiftçimiz bu faiz oranlarında batır. Yani özellikle bu, çok önemli Sayın Başkanım.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Özel bankalarda -banka ismi çok önemli değil ama- yoğunluk hangi bankada?

AMASYA ZİRAAT ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI MUSTAFA CEBECİ - Denizbankta efendim. Bizim burada Denizbankta daha çok, böyle telefonla hesaplara para yatırdıkları için, İş Bankası o kadar değil ama Denizbankın şeyleri de çok yüksek.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Anladım.

AMASYA ZİRAAT ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI MUSTAFA CEBECİ - Sayın Başkan, öyle bir durumdayız ki dünyada hiçbir sektör yok ki bu kadar varlıkla, bu kadar parayla bu kadar düşük bir para kazanılsın, dünyada böyle bir sektör yok efendim.

Geçenlerde bir çiftçim geldi -büyük önder çiftçilerimizden- dedi ki: "Ben malımı, mülkümü, her şeyimi satsam 1 milyar param var. Ben bunu başka işe yatırırsam dünyanın parasını kazanırım ama bizde bir hastalık olmuş, biz üretmekten vazgeçmiyoruz."

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yapacak başka bir şeyi yok ki, ne yapsın!

AMASYA ZİRAAT ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI MUSTAFA CEBECİ - Yani bu üretim duracak, bu şekilde birkaç sene daha giderse üretim durur. Bunun için de çiftçi desteklerinin artırılmasını talep ediyoruz.

Amasya'mıza geldiniz, şeref verdiniz, bütün milletvekillerimize canıgönülden teşekkür ediyorum.

Saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyoruz Başkanım.

Tokat'ta da konuşmuştuk benzer konuları yine.

Buyurun.

ZİYARET SARAYCIK MAHALLESİ MUHTARI KENAN TOKMAK - Sayın Valim, Komisyon Başkanım, kıymetli vekillerim, belediye başkanlarım, bütün misafirlerimiz öncelikle hoş geldiniz.

Sayın Başkanım, bizim sizlerden talebimiz, kasabamızda TARSİM sigortası yaptıran üreticilerimizin yüzde 5 bile olduğuna inanmıyorum. TARSİM sigorta fiyatları çok ağır olduğu için yapamıyoruz, yaptırıyoruz. Bütün üreticilerimizde yok yani şu an bizim kasabamıza baksak parmakla gösterilir TARSİM sigortası yaptıran üretici.

İkinci bir isteğimiz de hububat ürünlerine verilen desteği meyveciler de istiyor. Mesela bize sadece mazot ve gübre desteği veriliyor -meyveye- ama hububatta daha çok destek veriliyor ki bizim diktiğimiz fidanlar en az yirmi beş-otuz yıl mücadele verdiğimiz ağaçlar ve çok emek veriyoruz. Bunun budaması, ilaçlaması, sulaması, çapası yani çok uzun soluklu bir iş. O yüzden bu konuda desteklerinizi bekliyoruz inşallah.

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ediyorum.

ZİYARET SARAYCIK MAHALLESİ MUHTARI KENAN TOKMAK - Ben teşekkür ederim.

Tekrardan hoş geldiniz. (Alkışlar)

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Evet, söz almak isteyen var mı?

MERZİFON ZİRAAT ODASI YÖNETİM KURULU BAŞKANI ERKAN AKTAŞ - Sayın Valim, Değerli Komisyon Başkanımız; hoş geldiniz.

Efendim, görüyoruz ki tarım hakikaten zor bir iş, zor bir meslek. Biz geçen sene de kuraklıkla mücadele verdik, 2024 yılı da ciddi bir kuraklıkla geçti, bu sene de don yani tarım öyle; dolusu, donu, domuzu, bütün böceği, her şeyi tarımda vardır. Biz de maalesef başka yapacak bir işimiz olmadığı için biz bu işi mecbur yapıyoruz, babadan kalma mesleğimiz, bizim 50 yaşından sonra başka yapacak hiçbir işimiz yok, gençleri zaten köyde durduramıyoruz.

Bizim acilen bölge olarak... Geçen seneden zaten çiftçilerimiz çok büyük sıkıntıda kuraklıktan dolayı 1 liralık borcunu 2 lira yaptı. Ziraat Bankasından kredi çekmek öyle kolay olmadığı için -biraz önce söylediğimiz gibi- işte, İş Bankası, öbür banka gibi, Denizbank gibi özel bankalara borcumuzu yüksek faizle 2'ye katladık; 2 liralık borcumuz varsa oldu 4 lira. Biz geçen sene bu parayı ödeyemedik, bu sene de üzerimize bir de bu gelince biz bu parayı gene ödeyemeyiz. Özel bankalardan şu an yüzde 65-70'le kredi çekiyoruz ve çekmek zorundayız. Tarlamızı satacağız, tarlamızı alan yok şu an. Üretici daha şu an tam hasat zamanında, üretim aşamasında diyor ki "Ya, traktörün birini satacağım, yapacak bir şey yok. Mavi boncuğun biri gidecek." E, alan olursa gidecek, alan olmazsa...

Üretime başladığımız günlerde al-sata da başladık efendim, arsalarda ciddi kuraklık yaşadık. 200 kilo arpa biçiyoruz Merzifon'da, 90 kilo buğday hasat ettik; bunun topu kâr olsa yine olmaz. Geçen sene zaten bu TARSİM bizi çok rezil bir duruma düşürdü. Geçen yıl TARSİM 13 köye birden dedi ki: "Kuraklık yok." Ya, İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü raporları var, Meteoroloji Müdürlüğü raporları var, ona rağmen dedi ki: "13 köyde kuraklık yok." ve 2.195 kişinin yardım dilekçesini aldım, sağ olsun bölge müdürümüz, genel müdürümüz, vekillerimiz hepsi devreye girdiler ama yok şu an, o desteğin hiçbirini alamadık. O zor üretim yılından geçip de üzerine bu sene de böyle olunca çiftçi gerçekten zor durumda efendim. Bu borçların acilen -artık devletimiz bilir- nasıl bir çaresine bakılacaksa öyle bakılması lazım. Şu an bu arazi yeniden ekilecek altı ay sonra, torf gübresinin tonu olmuş 39 bin lira, üre gübresi 27 bin lira. Biz bu tarlayı, bu araziyi yeniden -gerekirse traktörümü satacağım, kredi çekebilirsek kredi çekeceğiz- biz ekmek zorundayız.

Saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN ADEM KORKMAZ - Teşekkür ederim.

Evet, başka yoksa birkaç programımız daha var -yemeğimizi de yemiş olduk bu arada- yola çıkacağız tekrar.

İsterseniz, izninizle Sayın Valim.

Buyurun.

AMASYA VALİSİ ÖNDER BAKAN - Çok kıymetli Başkanım, ben tekrar katılımlarınızdan dolayı teşekkür ediyorum.

Meselenin özü aslında anlaşıldı, Tokat'ta da detaylı olarak görüşüldüğü için şimdi, Gümüşhacıköyümüze gidip orada yine tarımla ilgili bir sulama açılışını yapacağız.

Katılımlarınızdan dolayı tekrar teşekkür ediyorum.

Hadi, bir bahçeyi dolanalım.

Kapanma Saati: 17.46